KNUT HAMSUN

Açlık

KNUT HAMSUN

AÇLIK

BİRİNCİ BÖLÜM

Yumruğunu yemedikçe kimsenin bırakıp gitmediği o garip şehirde, Kristiania'da aç sefil sürtüyordum o günlerde...

Tavan arasında uyanık yatıyordum, alt katta bir saatin altıyı vurduğunu duydum. Hafif aydınlanmıştı ortalık, insanlar merdivenleri inip çıkmaya başlamışlardı. İlerde, eski "Morgenbladet" gazeteleri döşeli oda kapısında Fenerler işletmesinin bir ilanını görebiliyordum; onun biraz solunda iri siyah harfli bir ilanda fırıncı Fabian Olsen'in taze, gevrek ekmekleri.

Gözlerimi açar açmaz, eski alışkanlık, düşünmeye başladım: bugünlük bir ümit var mı, diye. Son günlerde halim haraptı bir hayli: Elde avuçta kalmış öteberiyi peş peşe "Amca"ya götürmem gerekmişti. Sinirli, dayanıksız olmuş, baş dönmeleri yüzünden de birkaç kere bütün günü yatakta geçirmek zorunda kalmıştım. Arada, şansım yaver gittikçe, bir yazıma, bir gazeteden bir beş kron da. almamış değildim hani.

Gün ışıdıkça ışıyordu; kapıdaki ilanları okumaya başladım; ipince, sırıtan harfleriyle: "Kefen, tabut örtüsü, Matmazel Andersen, Büyük kapı, sağ kolda" ilanını bile seçebiliyordum. Bu iş beni uzun zaman oyaladı; alt kattaki saat sekizi çalıyordu, ben henüz kalkıp giyinmemiştim.

Pencereyi açıp dışarı baktım. Olduğum yerden bir çamaşır ipiyle boş bir arsa görünüyordu; ta ilerde birkaç işçi, yanmış bir demirci dükkanının kalıntısını temizliyorlardı. Dirseklerimi pencere kenarına dayadım, gökyüzüne baktım. Hava güneşli olacaktı besbelli. Sonbahar gelmişti: her şeyin renk değiştirip öleceği narin, serin mevsim. Sokaklarda başlamış gürültü, beni dışarıya çağırıyordu: Attığım her adımda taban tahtaları esneyen bu boş oda, ıslak ve korkulu bir tabuttu sanki. Ne kapısında doğru dürüst bir kilit, ne içinde bir soba. Geceleri çoraplarımın üstüne yatıyordum, sabaha kadar birazcık kurusunlar diye. Bu odada beni sevindiren tek şey, ufak kırmızı bir salıncak koltuktu sadece. Akşamları bu koltuğa oturup kestiriyor, hülyalara dalıyordum. Rüzgar şiddetli esecek olsa da alt katlardaki kapılar açık bulunsa, döşemeden yukarı, duvarlardan içeri çeşit çeşit, acayip ıslıklar üfürüyor, kapının altındaki "Morgenbladet" gazetesinde birer karış yırtıklar peyda oluyordu.

Kalktım, yatağın kenarındaki pakette kahvaltılık biraz bir şey var mı, diye baktım; bulamayınca yine pencerenin yanına döndüm.

Allah bilir, diye düşündüm, iş aramanın acaba bir faydası olur mu? Aldığım o bir sürü ret cevapları, o yarım ağız vaatler, düpedüz hayırlar, beslenmiş de boşa gitmiş ümitler, her şey seferinde neticesiz kalmış yeni yeni teşebbüsler, bende cesaret namına bir şey bırakmamıştı. Son defa bir tahsildarlık için müracaat etmiş, ama geç kalmıştım; elli kron kefalet akçası da bulamamıştım üstelik. Her seferinde şu veya bu engel çıkıyordu karşıma, itfaiye müdürlüğüne de başvurmuştum ayrıca. Salonda elli kişi kadardık; güçlü kuvvetli olduğumuz, gözümüzü daldan budaktan esirgemediğimiz hissini vermek için göğüslerimizi germiştik. Bir muavin dolaşıyor, isteklileri gözden geçiriyor, kollarım yokluyor, bazı sorular soruyordu. Bana da geldi, başını

salladı sadece, gözlüğümden ötürü bu işe yaramayacağımı söyledi. Gittim, sonra yine geldim gözlüksüz. Kaşlarımı çatmış durdum, bıçak gibi keskindi bakışlarım. Adam yine geldi önüme, gülümsedi, geçip gitti; tanımıştı her halde. Hepsinden kötüsü elbiselerimden hayır kalmamıştı; hiçbir yerde kendimi, mazbut bir adam gibi gösteremezdim artık.

Boyuna, hep aynı şekilde, şu son zamanlarda halim berbattı benim! Sonunda, ellerim böyle boş, ortalarda kalışım ne garip! Artık bir tarağım bile yoktu, dertlendim mi okuyacak bir kitabım bile yok. Yaz boyu mezarlıklara taşındım, yahut saray parkına. Gazeteler için yazılarımı oralarda yazdım. Çeşitli konularda, acayip buluğlar, tedirgin beynimde kesintiler, kaprisler üstüne, sütun sütun. O perişan halimde çok kere en olmayacak konuları seçtim, bunların yazılması bana saatler saati süren çabalara mal oldu. Yazdım, sonra da hiçbiri kabul edilmedi. Bir yazıyı bitirince bir yenisine giriştim, yazı işleri müdürünün geri çevirmeleri, beni yıldırmadı çok kere. Kendi kendime hep, er geç başaracaksın dedim. Nitekim arada, talih benden yana döndükçe, başardığım yazılarda, bir öğleden sonranın gayretine karşılık, beş kron aldığım oldu.

Pencere önünden tekrar geri çekildim, koltuğun yanma gittim, yüzümü yıkamaya su vardı koltuğa konmuş kapta. Rengini attığı belli olmasın, yenice görünsün diye, pantolonumun parlayan diz kapaklarına birkaç damla su serptim. Bu iş de tamamlanınca, her zamanki gibi, cebime kağıt kalem koyup odadan çıktım. Ev sahibim kadının dikkatini çekmemek için, merdivenlerden gayet yavaş indim. Kira müddetini geçireli birkaç gün olmuştu, kirayı vermeye bende para nerede?

Saat dokuzdu. Araba gürültüleri, insan sesleri doldurmuştu havayı. Yayaların ayak sesleri, arabacıların kırbaç şaklatışlarıyla karışık muazzam bir sabah korosu. Dört bir yanda bu gürültülü kaynaşma, beni bir anda diriltti; içimde gitgide bir hoşnutluk duymaya başladım. Açık havada sadece bir sabah gezintisi, aklımdan bile geçmiyordu. Ciğerlerim ne yapacaktı bu havayı? Ben bir dev gibi kuvvetliydim, omuz vurup bir arabayı durdurabilirdim. İnce, acayip bir hal, berrak bir umursamazlık duygusu sarmıştı beni. Karşıma çıkan, yanımdan geçip giden insanlara bakıyor, duvarlardaki levhaları okuyor, uzaklaşan bir tramvaydan üzerime düşen bir bakışın bıraktığı izlenimi duyuyor, yolumun üstüne çıkıp yine kaybolan bütün ufak tefek tesadüfleri, hemen her şeyi idraklerime geçiriyordum. Ah, bu derece günlük güneşlik bir günde insanın yanında biraz da yiyeceği olsaydı! Neşeli bir sabah keyfi çökmüştü üzerime, alabildiğine memnundum; belli bir sebep yokken, sırf sevincimden, bir şarkı mırıldanmaya başladım... Kolumda bir sepet, bir kadın, bir kasap dükkanı önünde durmuş, çokça sucuk alıyordu. Yanından geçiyordum, bana baktı. Tek dişi vardı, o da ta önde. Son günlerde pek sinirli, kolay heyecanlanır olduğum için kadının yüzü, bana ani bir tiksinti verdi. Uzun ve sarı diş, çeneden fırlamış ufak bir parmağı andırıyordu. Benden yana döndüğü sırada, kadının bakışları sucuk doluydu hala. İştahım ansızın kapandı, kusmak geldi içimden. Pazar yerine varınca çeşmeye gidip biraz su içtim, başımı kaldırdım: Kurtarıcı kilisesinin kule saati, onu gösteriyordu.

Sokaklarda sürtmeye devam ettim. Hiçbir şeyi umursamadan, avare, yürüyor, bir sokak basında sebepsiz duruyor, hiç işim olmayan bir yan sokağa sapıyordum. Her şeyi oluruna bırakıyor, kendimi o şen sabaha terk ediyor, mesut insanlar içinde ben de kaygısız, öne arkaya sallanıyordum. Bulutsuz, berraktı gökyüzü, benim de gönlüm gölgesiz. Tam on dakika kesiksiz, ihtiyar ve topal bir adamın peşi sıra yürüdüm. Elinde bir paket vardı; bütün vücuduyla yürüyor, hızlı gidebilmek için olanca kuvvetim harcıyordu. Sarf ettiği enerjiden soluduğunu duyuyordum. Paketini taşıyabileceğim aklıma geldi. Daha sonra Graensen caddesinde Hana Pauli'ye rastladım, selam verip uçar gibi uzaklaştı. Ne diye bu kadar acele ediyordu? Kendisinden bir kron istemeyi hiç de düşünmemiştim, birkaç hafta önce ödünç aldığım battaniyesini de yakında geri

verecektim. Belimi biraz doğrultsam, artık hiç kimseye battaniye borçlu olmak işemezdim ki! Belki de hemen bugün, gelecekteki suçlar yahut irade hürriyeti üzerine bir makale, okunmaya değer bir şey yazar, hiç değilse bir on kron alabilirdim. Böyle bir makale düşüncesi, içimi birdenbire, derhal başlamak, dolu beynimi sağmak ihtirasıyla doldurdu. Saray parkında uygunca bir yer bulup makaleyi tamamlamadıkça dinlenmek istemiyordum.

Fakat önümdeki topal ihtiyar, hep aynı deprenmeli hareketleri tekrarlıyordu. Sonunda bu sakat adamın ardında kalışıma içerlemeye başladım. Yolculuğu hiç bitmeyeceğe benziyordu; belki o da benim gideceğim yere gitmeye karar vermişti de bütün yol boyunca önümde hep onu görmem gerekiyordu. Heyecanımdan bana öyle geliyordu ki sokak başlarında bir an tereddüt etmekte, sanki benim ne tarafa sapacağımı beklemekte, sonra da elindeki paketi sallayarak, öncülüğü elden bırakmamak için olanca gücüyle yürümekteydi. Yürüyor, eziyet çeken bu biçareye bakıyor, içimin gitgide hınçla dolduğunu hissediyordum. Onun azar azar keyfimi kaçırdığımı, bu duru ve güzel sabahı birdenbire zehir ettiğini hissediyordum. Aksıya topallıya ilerleyen koca iri bir böceğe benziyordu: kuvvet ve zorbalıkla ille de bir yere varmak, yaya kaldırımını sırf kendisine tahsis etmek isteyen bir böceğe. Tepeye çıktığımızda tahammülüm tükendi. Bir vitrinin önünde durdum, çekip gitmesi için ona zaman bırakmak istiyordum. Birkaç dakika sonra ben yine yürümeye başlayınca adam önümdeydi yine: Mıhlanmış gibi o da olduğu yerde kalmıştı. Hiç düşünmeden ve öfkeli üç dört adımda ona yetişip omzuna çarptım.

Birden durdu. Göz göze bakıştık.

- Bir Sehilling, dedi. "Süt parası" Başım yana eğdi.

Fena yakalanmıştım. Ceplerimi arandım:

- Süt parası. Evet, şey, bu devirde paradan yana halimiz kötü. Zaruret içindesiniz galiba.

- Dünden beri Drammen'de ağzıma lokma girmedi, dedi adam. "Beş param yok, henüz bir iş de bulamadım."

- İşçi misiniz?

- Evet, iğneciyim.

- Ne?

- İğneci. Ama kunduracılık da gelir elimden.

- O zaman işe değişir. Az bekleyin burada. Size biraz para bulup getireyim, birkaç kuruş.

Hızlı hızlı Pilestraede'ye gittim, ilk katta bir rehinci biliyordum, daha önce hiç gitmişliğim yoktu bu adama. Cümle kapısından içeri girince çabucak yeleğimi çıkardım, katlayıp koluma aldım; merdivenleri çıkıp dükkanın kapısını tıklattım. Selam verip yeleği tezgahın üzerine bıraktım.

- Bir buçuk kron!, dedi adam.

- Olur, olur, mersi!, cevabım verdim. "Çok dar gelmeseydi vermezdim ya!"

Parayı ve makbuzu geri aldım. Bu yeleği akıl edişim, isabet olmuştu. Güzelce bir kahvaltı için bana da para artacak, bu takdirde "gelecekteki suçlar" makalemi akşama kadar bitirebilecektim. Hayatı o anda daha güzel bulmaya başlamıştım; başımdan savmak için hızlı hızlı adamın yanma gittim.

"Buyurun!" dedim, "önce bana başvurmanız, beni sevindiriyor."

Adam parayı aldı, bakışlarıyla beni inceliyordu. Durmuş, ne diye bakıyordu böyle? içimde, onun, bilhassa pantolonumun diz kapağını incelediği hissi uyandı; bu yüzsüzlük yordu beni.

Yoksa bu serseri, beni göründüğüm kadar fakir mi sanıyordu? On kronluk bir makale yazmaya, hemen hemen, başlamış değil miydim? Hem ilersi için korktuğum da yoktu, dövülecek nice demirlerim vardı ocakta. Böyle aydınlık bir günde bir bahşişi gözden çıkarmışsam bu yaban herife de ne oluyordu sanki? Adamın bakışlarına içerlemiştim, ayrılmadan önce ona bir ders vermek istedim, omuz silkerek dedim ki:

-Azizim, çirkin bir huyunuz var, size bir kron verdiler mi aval aval insanın dizlerine bakıyorsunuz.

Başı, duvara doğru geriye sarktı, ağzı açık kaldı. Dilenci alnı gerisinde kafası işliyor, besbelli kendisiyle şu veya bu şekilde alay etmek istediğimi düşünüyordu. Parayı geri uzattı.

Ayağımı hızla yere vurdum; para sende kalsın, diye bastım azarı. Bunca zahmete boşuna mı katlandığımı sanıyordu? Öyle veya böyle, neticede ben bu kronu ona borçluydum belki de. Ne yapayım, huy, eski bir borcumu hatırlamıştım. Karşısındaki namuslu bir adamdı, parmak uçlarına kadar dürüst bir adam. Aslında onundu bu para... Teşekkür mü, ne münasebet, bir zevktir benim için. Hoşçakal!

Yürüdüm gittim. Bu ayakları nikrisli karın ağrısını başımdan deflemiştim nihayet; artık rahat edebilirdim. Pilestraede'den geçip aşağıya indim, bir bakkal dükkanı önünde durdum. Yiyecek doluydu vitrin, içeri girip yol için yanıma bi raz bir şeyler almaya karar verdim.

"Az peynir, bir de francela!" deyip yarım kronumu tezgahın üzerine bıraktım.

Yüzüme bakmadan, alaycı bir sesle: "Peynir, francela. hepsi bununla mı?" diye sordu kadın.

"Evet, 50 öre ile!" cevabım verdim, yılmadan.

Alacağımı aldım; yaşlı, tombul kadına gayet kibar, hoşçakalın, dedim. Hemen sarayın bulunduğu tepeye tırmanıp parka girdim. Kendime boş bir kanepe bulup, açlığım deşilmiş, azığımı yemeye koyuldum. Hoşuma gitti; çoktandır böyle iyi bir gıda aldığım yoktu benim. Gitgide, uzun ağlayışlardan sonra duyulan o tok ferahlığı duydum içimde. Cesaretim kuvvetleniyor, üstelik herkesin bulabileceği, tarih kitaplarından pekala çıkarabileceği, "gelecekte suçlar" gibi basit ve beylik bir konuda bir makale yazmayı artık azımsıyordum. Kendimi daha büyük çalışmalara kudretli hissediyor, zorlukları yenebileceğime güveniyordum. Felsefi bilgi üzerine üç bölümlük bir inceleme yazısı yazmaya karar verdim. Kant'ın sofizmlerinden bazılarını feci şekilde hırpalamak fırsatım da kaçırmayacaktım tabii... Kağıtlarımı çıkarıp da işe girişmek isteyince kurşun kaleminim yanımda olmadığını gördüm. Rehincide unutmuştum, kalem yelek cebimde kalmıştı.

Hay Allah, her işim ne de ters gidiyordu! Bir iki küfür savurdum, kanepeden kalkıp yollarda gezinmeye başladım.

Sessizdi her taraf; ta ilerde, kraliçenin köşkünün orada, bir kaç dadı, arabalarım sürüyorlar, başkaca kimsecikler görünmüyordu. öfkeden kuduruyordum için için; bir çılgın gibi kanepemin önünde, bir gidip bir geliyordum. Her bakımdan işlerimin aksi gitmesi ne garip! Üç bölümlük bir makale, bukadar basit bir şey yüzünden kalıyordu işte: cebimde on öre'lik bir kurşun kalem olmayışı yüzünden! Şimdi tekrar Pilestraede'ye gitsem de kalemimi istesem? Gezintiye çıkanlar parkı doldurmadan önce yazımın önemli bir kısmım bitirecek kadar vaktim olurdu yine de. Felsefî bilgi üzerine böyle bir makaleye bağlı pek de çok şey vardı; belki de birçok insanların saadeti bu makaleye bağlıydı, kimseler bilemezdi bunu. Kendi kendime, bu yazının ola ki gençlere yardımı dokunur, dedim, insaflı düşününce Kant'a yüklenmek istemiyordum; bu kısımda hileye sapabilir, zaman ve mekan meselesine gelince, pek farkına varılmaz şekilde fikir değiştirebilirdim, olup biterdi. Fakat Renan'dan yana çıkmak istemiyordum, eski köy papazı

Renan'dan yana... Ne olursa olsun mutlaka, birkaç sütunluk bir makale yazmak gerekiyordu: ödenmemiş kira, sabahları merdivende karşılaştıkça ev sahibi kadının uzun uzun bakışları gün boyu bana azap veriyor, karanlık düşüncelerden uzak, ferah saatlerimde bile peşimi bırakmıyordu.

Saray tepesinden aşağıya inmiş, yürüyordum; önüm sıra giden iki genç kadın gördüm. Yanlarından geçerken birisinin koluna süründüm, basımı kaldırıp baktım: dolgun, ama renksizceydi yüzü. Birden kızarıveren bu yüz, garip bir güzelliğe büründü. Neden kızarmıştı, bilmiyorum; belki yoldan geçenlerin birisinden duyduğu bir söz yüzünden, belki de sadece, aklına bir şey gelmişti de onun için. Koluna dokundum diye mi yoksa? Kabarık göğsü bir iki kere hızlı hızlı inip kalktı; şemsiyesinin sapım kuvvetlice sıkıyordu eli. Nesi vardı?

Durdum, yol verdim, onlar yine önüme geçtiler. Yürüyemez olmuştum, hadise tuhafıma gitmişti. Heyecanlıydım, kurşun kalemi yüzünden içerliyordum kendime; aç mideme indirdiğim yiyecek, beni şiddetle uyarmıştı. Birdenbire aklıma esti, düşüncelerimin yönü, acayip bir şekilde değişiverdi: Kendimi garip bir kaprise kaptırarak, bu kadınları korkutmak, peşlerine takılmak, ne yapıp yapıp onları kızdırmak istedim.

Arkalarından yetiştim, yanlarından geçtim, sonra, ansızın geri dönüp yakından görmek için deminki kadınla yüz yüze geldim, durup gözlerine diktim gözlerimi. Hemen oracıkta, evvelce hiç duymadığım bir isim uydurdum kafamda, ahengi akıcı ve sinirli bir isim: Ylajali. Genç kadın az daha yaklaşınca doğruldum, inandırıcı bir sesle: "Kitabmızı düşürdünüz, Matmazel!" dedim.

Bunu söylerken kalbimin çarptığım duydum.

Yanındaki arkadaşına: "Ne kitabı?" diye sordu, yürüdü. Şirretliği ele almıştım, peşlerine düştüm. Hareketimin pek budalaca olduğunu o anda gayet iyi biliyordum, ama önlemek elimden gelmiyordu. Karma karışık zihnim bana en çılgınca ilhamları veriyor, ben de sırasıyla hepsine boyun eğiyordum. Budalalığımı kendime ne kadar hatırlatırsam hatırlatayım, genç kadının peşinde en salakça mimikleri yapmaktan, kaş göz oynatmaktan yine de geri kalmıyordum. Yanından önüne geçerken birkaç kare hızlı hızlı öksürdüm. Arada hep birkaç adım mesafe bırakarak, önü sıra çok yavaş yürüyor, bakışlarım sırtımda hissediyor, onu taciz etmekten duyduğum utançla elimde olmadan küçülüyordum. Gitgide içimde, buralardan uzaklarda, başka yerlerde olduğum hissi, böyle tuhaf bir idrak yer etti: Belli belirsiz bir duygu, bana, şu kaldırım taşları üzerinde yürüyen, sinip küçülen kimsenin ben olmadığımı söylüyordu.

Birkaç dakika sonra genç kadın, Pascha kitabevi önünde bulunuyordu, ben ilk vitrinin önünde durmuştum. Yanımdan geçerken yolunu kestim, tekrarladım:

- Kitabınızı düşürdünüz, Matmazel!

- Yoo, ne kitabı?" dedi, ürkmüş bir vaziyete, "Söylediği hangi kitap, sen anladın mı?"

Ve genç kadın durdu. Şaşkınlığı beni müthiş keyiflendiriyor, gözlerindeki aciz ifade beni büyülüyordu. Benim ufak ve üzgün seslenişimdeki mânâyı kavrayamazdı o! Yanında kitap falan yoktu, bir kitabın tek yaprağı bile yoktu, ama yine de ceplerine bakındı, tekrar tekrar ellerine baktı, başını çevirip arkasına, geldiği yola baktı. Küçük, alıngan beyni benim hangi kitaptan bahsettiğimi bulmak için alabildiğine işliyordu. Yüzü renk değiştiriyor, ifadeden ifadeye geçiyordu; soluduğu duyuluyordu. Elbisesindeki düğmeler bile, korkudan fal taşı gibi açılmış bir dizi göz halinde göründü gözüme.

"Ah, bırak şunu!" dedi arkadaşı, ve genç kadını kolundan çekti. "Baksana, adam sarhoş!"

O anda kendimi ne kadar yadırgarsam yadırgayayım, göze görünmeyen tesirlerin istediği kadar esiri bulunayım, etrafımda olup bitenleri pekala fark ediyordum. Kahve rengi,

iri bir köpek karşı kaldırıma sıçradı, binalardan yana koştu; aşağıya doğru, Tivoli istikametinde uzaklaştı. Nikel pirinç karışımı, ensiz bir tasma vardı boynunda. İlerde sokak

üstünde bir binanın ilk katında bir pencere açıldı, kolları sıvalı bir kız, uzamış dış camları silmeye koyuldu. Dikkatinden hiçbir şey kaçmıyordu, açık ve uyanıktı zihnim; her şey dört yanıma ansızın keskin bir ışık yayılmış gibi, parıltılı bir berraklıkla üzerime boşalıyordu. Önümdeki hanımların şapkalarında birer mavi kuş tüyü vardı, boyunlarında ekose ipek kurdeleler... Kardeştiler galiba.

Bir sokağa saptılar, Cisler'in müzik mağazası önünde durup konuştular. Ben de durmuştum. Sonra döndüler, önceki yollarında yürümeye başladılar, yine önümden geçtiler Üniversite caddesinin köşesinden kıvrılıp doğruca yukarıya, Sankt Olaf meydanına yöneldiler. Bütün bu zaman zarfında ben onları yılmadan adım adım takip ediyordum. Bir defasında başlarım çevirdiler, hem korku, hem de merak içinde bana baktılar. Ne tavırlarında bir kızgınlık gördüm, ne de kaşlarında çatıklık. Sırnaşıklığıma karşı gösterdikleri bu sabır, beni fena halde utandırdı, önüme baktım. Onları artık daha fazla taciz etmek istemedim, bir minnet hissiyle sadece, gözlerimle takip etmek, bir yere girip gözden kayboluncaya kadar peşlerinden bakmak istedim.

2 numaralı evin önünde üç katlı, büyük bir ev başlarım bir daha çevirdiler, sonra eve girdiler. Fıskiyeli havuzun yanındaki sokak fenerine dayandım, merdivenleri tırmanan ayak seslerine kulak verdim; sesler ilk katta kesildi. Işıktan çekildim, eve yukarı baktım. Birden garip bir şey oldu, yukarda perdeler kımıldadı, az sonra bir pencere açıldı, bir baş dışarı baktı, bakışları bir tuhaf iki göz, üzerime çevrildi. Ylajali! dedim hafifçe, ve kızardığımı hissettim. Niçin imdat istemiyordu? Niçin saksılardan birini itip başıma, düşürmüyor, yahut aşağıya birisini yollayıp beni kovdurmuyordu? Durmuş, kımıldamadan, göz göze bakıştık, bir dakika sürdü bu. Pencereyle sokak arasında düşünceler mekik dokuyor, ama tek söz söylenmiyordu. Sonra geri döndü. Beynimde bir ürperti, ince bir titreme oldu: Bir omuz gördüm, döndü; bir sırt gördüm, odanın içinde gözden silindi. Pencereden bu usulca ayrılış, omzun kımıldanışındaki bu ifade, bana verilen bir selamdı sanki. Bunun gizli bir selam olduğunu anlamıştım, kendimi o anda pek mutlu hissettim. Sonra geri dönüp sokağın aşağısına yürüdüm.

Ardıma bakmaya cesaret edemiyor, onun tekrar pencereye gelip gelmediğini bilmiyor, bunu düşündükçe de sinirleniyor, tedirgin oluyordum. O ihtimal şu anda pencerenin önünde, noktası noktasına hareketlerimi takip ediyor, böyle arkadan gözetlendiğini bilmekse insanı çileden çıkarıyordu. Elimden geldiği kadar dik yürümeye çalışıyordum. Bacaklarımda seğirtiler başlamıştı, kasten güzelleştirmek istediğim yürüyüşüm sallantılı oluyordu. Sakin, kayıtsız görünmek için gelişi güzel, kollarımı sallıyor, yola tükürüyor, bunumu havaya kaldırıyordum; ama hiç biri çare etmiyordu. Peşimi bırakmayan gözleri hep ensemde hissediyor, vücudumdan soğuk ürpertilerin geçtiğini duyuyordum. Nihayet bir yan sokağa saparak kendimi kurtardım, buradan Pilestraede yolunu tuttum, kurşun kalemimi almaya gidiyordum.

Kalemi geri almam, kolay oldu. Adam yeleği getirdi, bütün ceplerine bir kere bakmamı rica etti. Birkaç rehin makbuzu daha bulup yanıma aldım, gösterdiği lütuftan dolayı nazik adama teşekkür ettim. Ona karşı gittikçe artan bir yakınlık duyuyor; onun, hakkımda bilhassa iyi bir kanaat edinmesini istiyor, o anda buna fazla kıymet veriyordum. Kapıya yönelmişken, sanki bir şey unutmuşum gibi, yine geri döndüm. Ona durumu açıklamak, boynumun borcuydu sanki. Dikkatim çekmek için bir şarkı mırıldanmaya başladım. Sonra kalemi elime alıp havaya kaldırdım.

"Rasgele bir kalem için bu kadar yolu yürümek aklıma bile gelmez." dedim. Ama kalem bu olunca iş değişir, bu başka. Değersiz bir şey gerçi, fakat benim şu yeryüzündeki mevkiim aşağı

yukarı bu kalem sağladı; hayattaki yerimi ben adeta ona borçluyum.

Bu kadar söyledim. Adam tezgahın ta yanına geldi:

"Yaa!" dedi, hayretle yüzüme baktı.

Soğukkanlılıkla devam ettim: "Felsefî bilgi üzerine üç ciltlik eserimi ben bu kalemle yazdım. Bu kitaptan bahsedildiğini siz hiç duydunuz mu?"

Adam, bu ismi, bu başlığı duymuş gibiydi.

"Evet!" dedim, işte onu ben yazdım. Şu halde bir kurşun kalemi artığını, şu ufacık parçayı geri almak isteyişime hayret etmemelisiniz. Bence çok kıymetlidir o, bir küçük insan gibidir benim için. Lütfunuza candan teşekkür ederim. Bu iyiliğinizi unutmayacağım. Hayır, hayır, cidden unutmayacağım. Mert olan sözünde durur, böyleyim ben. Siz buna layıksınız. Hoşçakalın!"

Ardından kapıya yürüdüm. Nazik adam gidiyorum diye yerlere kadar eğilip iki kere selam verdi bana. Tekrar döndüm hoşçakalın, dedim.

Merdivende bir kadıncağıza rastladım, elinde bir valiz vardı, öylesine çalımlıydı ki, bana yol vermek için, korkup kenara çekildi. Elim kendiliğinden cebime gitti, bir şey vermek istedim. Cebimin boş olduğunu görünce boynumu kırdım, başım önümde yanından geçip gittim. Az sonra onun da rehincinin kapışını vurduğunu duydum. Kapıda tel örgü vardı, bir ayak bileği değince telin çıkardığı hafif tıkırtıyı işittim o anda.

Güneyde idi güneş, saat de aşağı yukarı on iki. Şehir ayaklanmaya başlamıştı, gezinti vakti yaklaşıyor, selamlaşan, gülüşen halk, Kari Johan caddesinde o yana bu yana gidiyordu. Kollarımı gövdeme yapıştırıp küçüldüm; üniversite yanında bir köşeyi tutmuş, gelip geçeni seyreden birkaç tanıdığın önünden gizlice sıvıştım. Düşüncelere dalmış, saray tepesine gidiyordum.

Hafif ve keyifli bir sarışınlar başlarını sallıyor, hayatın içinde bir balo salonunda gibi salmıyorlardı. Bu gözlerin hiçbirinde kaygı yoktu, omuzların hiçbirinde yük. Bu şen gönüllerde belki tek üzüntü, belki tek gizli kahır yoktu. Ve ben genç ve çiçeği burnunda bu insanlarla yan yana yürüyordum, saadetin ne olduğunu çoktan unutmuş, içimde bu düşünceyi okşayıp, korkunç bir haksızlığa uğradığım sonucuna varıyordum. Şu son ayların bu acayip zulmü neydi bana karşı? Eski salim kafamı bulamıyordum artık. Her zaman, her yerde en tuhaf azapları ben çekiyordum.

Hayallerime işleyen, kuvvetlerimi darmadağın eden ufak tefek, manasız tesadüflerin, sefil teferruatın baskınına uğramaksızın, bir başıma, ne bir park kanepesinde oturabiliyor, ne de bir tarafa gidebiliyordum. Yanımdan geçen bir köpek, bir beyin yakasına takılı sarı bir gül, düşüncelerimdeki ahengi bozuyor, beni uzun zaman meşgul ediyordu. Neyim eksikti benim? Tanrı beni mi göstermişti? Neden bir başkasını değil de beni? İlle gösterilecekse niçin Güney Amerika'daki bir adam gösterilmiyordu? İşi kurcalayıp derin düşündüm mü aklım karışıyor. Kaderin cilvesine mihenk ve tecelli taşı olarak neden benim seçildiğimi bir türlü anlayamıyordum. Beni bulmak için bütün bir dünyayı atlayıp geçmek, çok garip bir usuldü doğrusu. Eski kitaplar satan Pascha, sevkiyatçı Hennechen de ne güne duruyordu! Yürüyor, bu meseleyi düşünüyor, gerisini getiremiyordum. Boş bir kanepe görüp oturduktan sonra da bu mesele, zihnimi kurcalayıp başka şeyler düşünmeme engel olmaya devam etti. Aksiliklerin başladığı o mayıs gününden beri kendimde, gitgide artan bir dermansızlık hissediyordum. Kendimi istediğim gibi çekip çeviremeyecek kadar bitkindim adeta. Ufak ve zararlı bir sürü hayvan içime dolmuş, beni oyup boşaltmıştı. Ayağa kalkıp kanepenin önünde gezinmeye başladım.

Olanca varlığım, o anda, ıstırabın son demlerini yaşıyordu. Kollarımda bile ağrılar hissediyor,

kollarımı her zamanki gibi tutmak, bana dayanılmaz acılar veriyordu. Son defa yediklerinim ağırlığı beni şiddetle rahatsız ediyordu; tıka basa yemiştim, sinirliydim, sağa sola bakınmadan gezinip duruyordum; çevremdeki insanlar geliyor, gölgeler gibi önümden kayıp gidiyorlardı. Derken benim kanepeye birkaç erkek oturdu sigaralarını yakıp yüksek sesle konusmaya başladılar. Tepem attı, çıkışmak istedim, ama geri dönüp parkın öte ucuna gittim, bir başka kanepe bulup oturdum.

Uzunca zaman aç kalsam beynim azar azar dışarı akıyor, kafamın içi boşalıyordu sanki! Bunu açıkça hissetmiştim. Başım hafifliyor, yok oluyor ve ben onun ağırlığını omuzlarımda artık duymuyordum. Birisine bakacak olsam, gözlerimin alabildiğine açıldığı hissi beliriyordu içimde.

Kanepede oturmuş, bütün bunları düşünüyor, sürüp giden eziyetler yüzünden gittikçe daha çok hırslanıyordum. Sessizce kendi kendimle konuştum, alaycı bir tavırla başımı omzuma dayadım. Ne diye tasa çekiyordum sanki; ne tıkınacağımı, ne içeceğimi, fani vücut dedikleri bu rezil solucan torbasını hangi çullara bürüyeceğimi düşünerek?

Talebeler korusundan doğru rüzgar, kulağıma müzik sesleri getiriyordu; saat ikiyi geçiyordu şu halde. Kağıtlarımı çıkardım, biraz bir şeyler yazayım diyordum, cebimden berber kanesi düştü. Açıp içindeki yaprakları saydım, altı yaprak vardı daha. Çok şükür, dedim gayri ihtiyari, daha birkaç hafta tıraş olabilir, insan yüzüne çıkabilirim! Henüz sahibi olduğum bu küçük servetten ötürü, içimde bir bahtiyarlık hissettim; yapraklarım dikkatle düzleyip karneyi cebime yerleştirdim.

Fakat yazamıyordum bir türlü. Birkaç satırdan sonra ilham kesilmişti, aklım başka taraflardaydı, belli bir noktaya toplayamıyordum düşüncemi. Her şey bana tesir ediyor, dikkatimi dağıtıyor, gördüğüm her şey bende yeni izlenimler veriyordu. Kağıda sinekler, sivrisinekler konuyor, beni rahatsız ediyorlardı. Uzaklaştırmak için üzerlerine üflüyor, daha daha kuvvetle üflüyor, ama bir başarı elde edemiyordum. Küçük canavarlar kıç üstü çöküyor, ağırlaşıyor, dayatıyorlar, incecik bacakları yamuklaşıyordu. Yerlerinden kımıldatmak mümkün olmuyordu. Tutunmak için muhakkak bir şey buluyorlar, tabanlarım ya bir virgüle, ya da kağıttaki bir pürüze dayıyor, bozulmayı imkansız bir sessizlik içinde öylece duruyor, neden sonra canları isteyince kalkıp gidiyorlardı.

Bu küçük canavarlar, uzun zaman beni işgal etmekten bıkmadılar; bacak bacak üstüne atıp bir hayli, onları seyrettim. Birdenbire, parkın ilersinde, bir veya iki klarnet sesi, tiz perdeden, yükseldi; düşüncelerime yeni bir hız verdi. Makalemi hazırlayamadığımdan dolayı sıkıntılı, kağıtlarımı tekrar cebime soktum, kanepede arkama yaslandım. O anda zihnim öyle acıktı ki, hiç yorulmadan, en ince şeyleri düşünebilirdim. Arkama yaslanmış durumda, bakışlarımı göğsümden, bacaklarımdan aşağı kaydırırken, kalbimin her atışıda ayağınım seğirdiğini fark ettim. Az doğruldum, ayaklanma baktım; o kısa zaman içinde, evvelce hiç hissetmediğim fantastik ve yabancı bir ruh hali yaşadım, Sinirlerimde ince ve harikulade bir ürperme oldu sanki. Bakışlarımı kunduralarım üzerinde gezdirince bir tanıdığa rastlamış, yahut da benliğimin kopmuş bir parçasını tekrar ele geçirmiş gibi oldum. Tanımanın verdiği hisle ürperdi duygularım; gözlerim yaşardı; kunduralarımı içime işleyen, hafif uğultulu bir ahenk gibi hissettim. "Dermansızlık!" diye çıkıştım kendime; yumruklarımı sıkıp "Dermansızlık!" dedim. Bu gülünç duygular için, aptalsın, dedim kendi kendime. Şuurlu bir şekilde alay ettim kendimle; çok acı ve mantıklı konuştum, göz yaşlarımı tutmak için sımsıkı yumdum gözlerimi. Sanki evvelce ayakkabılarımı hiç görmemişim gibi, şimdi onlarla meşgul oluyor, görünüşlerini inceliyor, ayaklarımı kımıldatınca aldıkları şekillere, biçimlerine, yıpranmış üstlerine bakıyorum. Onlara bir ifade, bir fizyonomi veren şeylerin, kıvrımları, beyaz dikişleri olduğunu keşfettim.

Kendi benliğimden bu ayakkabılara bir şeyler geçmişti; bu ayakkabılar bende, benliğime üflenen bir soluk tesiri veriyordu; benim nefes alan bir parçamdılar...

Oturduğum yerde uzun zaman belki tam bir saat, bu hayallerle oyalandım. Kısa boylu, yaşlı bir adam geldi, kanepemin öbür basına oturdu; yerleşirken tekrar tekrar derinden nefes aldı:

"Ya, ya, ya işte böyle!" dedi. Adamın sesini duyar duymaz kafamda sanki bir rüzgar esti, kunduraları kundura olarak bıraktım; daha demin yaşadığım karışık ruh hali, bana çok uzaklarda kalmış bir zamana alt gibi göründü. O hal belki bir, belki iki sene önce yaşanmıştı da yavaş yavaş hafızamdan silinmeye başlıyordu. ,İhtiyaRa bakmak için yerimde doğruldum.

Bu adamcağızdan bana neydi? Hiç, öyle ya, bana ne! Yalnız, elinde bir gazete vardı, ilan kısmı görünen eski bir gazete. Gazeteye bir şey sarılmışa benziyordu. Merak etmiştim, gözlerimi gazeteden ayıramıyordum. Çılgınca bir düşünceye kapılmıştım: bambaşka bir gazete olabilirdi bu; benzeri bir daha bulunmaz bir gazete. Merakım artıyordu, kanepede sağa sola kıpırdamaya başlamıştım. Vesikalar vardı bu gazetede; bir arşivden çalınmış tehlikeli evrak vardı. Hayalimde gizli bir anlaşma, bir suikast canlanıyordu.

Adam sessiz oturmuş, düşünüyordu. Hem gazetesini niçin herkes gibi, başlığı dışarıda, taşımıyor; bu sinsiliği neden icabediyordu? Paketini elden bırakacağa benzemiyordu, ne pahasına olursa olsun bırakmayacaktı, kendi cebine bile emniyeti yoktu belki de. Bu işte bir bit yeniği olduğuna, hayatıma bahse girebilirdim.

Havaya baktım. Bu esrarengiz duruma nüfus etmenin imkansızlığı, merakımdan beni şaşkına çeviriyordu. Bir konuşma zemini hazırlamak üzere, ceplerimi karıştırıp, adama verebileceğim bir şey aradım; elime berber karnesi geçti, ama karneyi tekrar cebime koydum. Ansızın, alabildiğine kabalaşmak geldi aklıma. Boş göğüs cebime vurdum elimi:

"Size bir sigara takdim edebilir miyim?" dedim. Teşekkür etti, sigara içmiyordu, gözlerim korumak için sigarayı bırakmıştı, gözleri gayet az görüyordu. Fakat, pek çok teşekkür etti.

- Gözleriniz bozulalı çok oldu mu ? Belki okuyamıyorsunuz da artık. Gazete de okuyamıyor musunuz?

- Maalesef. Gazete bile okuyamıyorum."

Adam başım çevirip bana baktı. Hasta gözlerin ikisinde de ince birer perde vardı, bu zarlar gözlere bir cam görünüşü vermiştiler. Beyaz beyaz bakıyor, insana tiksinti veriyordu.

- Yabancı mısınız?, dedi.

- Evet... Elinizdeki gazetenin ismini de okuyamıyor musunuz?

"Güç bela, yabancı olduğunuzu sesinizden hemen anladım zaten. Sesiniz belli ediyor, bu kafi, kulaklarım iyi işitir. Geceleri herkes uyurken bitişik odadakilerin nefes aldıklarım duyabilirim. Şey, ne diyecektim, nerede oturuyorsunuz?"

Bir anda, kafamda bir yalan hazırlanıvermişti. Bir kastım, bir maksadım olmaksızın, istemeyerek yalan söyledim:

- Sankt Olaf meydanında, 2 numarada.

"Sahi mi?" Adam Sankt Olaf meydanım karış karış biliyordu, fıskiyeli havuz vardı, birkaç sokak feneri, üç dört ağaç, hepsini hatırlıyordu. "Kaç numara dediniz?" Bu bahsi kapatmak istedim. Aklım fikrim gazetede, bu sabit fikirle dürtülerek ayağa kalktım. Ne olursa olsun bu sırrın çözülmesi gerekiyordu.

- Peki, gazeteyi okuyamıyorsunuz da niçin...

"2 numara mı dediniz?" Huzursuzluğuma kulak asmayarak, adam devam etti.

- Vaktiyle 2 numarada oturanların hepsini tanırdım ben. Ev sahibinizin adı nedir?"

Adamdan kurtulmak için hemen bir isim uydurdum; bu baş belâsını susturmak için, çarçabuk bulduğum bu ismi, bir çırpıda söyleyiverdim:

- Happolati!

- Happolati, evet!, diye tasdik etti. Bu zor ismin ek hecesini bile kaçırmamıştı.

Hayretler içinde yüzüne baktım; düşünceli bir tavırla pek de ciddi oturuyordu. Ben aklıma bir anda esiveren bu saçma sapan ismi daha söyler söylemez adam duruma uymuş, bu ismi evvelden biliyormuş gibi davranmıştı. O ara paketini kanepeye koydu ve ben sinirlerimin olanca merakımla titrediğim hissettim. Gazetede birkaç yağ lekesi bu olunduğunu gördüm.

- Ev sahibiniz gemici, değil mi?, diye sordu. Sesinde alayın zerresi yoktu.

- Hatırladığıma göre gemici galiba!

- Gemici mi? Affedersiniz, sizin dediğiniz kardeşi olsa gerek. Bu, J. A. Happolati, acenta. Bu sözüm bu bahsi kapatır sanmıştım; ama adam ne desem kabul ediyordu.

- Yaman adammış diye duydum, dedi, kollayarak, "Oh, bitirmiş!" diye cevap verdim.

- Halis iş adamı komisyonculuğunu yapmadığı şey yok: Çin'e yabanmersini yollar, Rusya'dan kuş tüyü getirtir. Deri, tomruk, mürekkep...

"Hehe, vay canına!" diye sözümü kesti ihtiyar, müthiş keyifli. Enteresan olmaya başlamıştı. Durumu iyi idare ediyordum, kafamda peş peşe yalanlar sıralanıyordu. Tekrar oturdum; gazeteyi, esrarlı vesikaları unuttum, coştum, adamın

sözünü kestim. Bu cücenin saflığı karşısında küstahlaşıyor, pervasızca yalanlar kıvırıyordum.

- Siz Happolati'nin elektrikli dua kitabı icat ettiğini duydunuz mu?

- Nasıl, elektrik mi?

- Elektrikli harfleri karanlıkta ışıldayan bir kitap. Muazzam bir teşebbüs. Ortada milyonlarca kron dönüyor. Dökümevleri, matbaalar, faaliyette. Sağlam aylıklara bağlanmış sürü sürü teknisyen harıl harıl çalışıyor. Ben, yedi yüz kişi diye duydum.

"Eh, doğrudur!" dedi ihtiyar, hafifçe. Başka bir şey demedi. Ne söylesem inanıyor, yine de hayret etmiyordu. Bu beni biraz hayal kırıklığıma uğrattı; uydurduklarımla onu şaşkına çevireceğimi sanmıştım.

Olmayacak birkaç palavra daha savurdum; her şeyi göze almıştım; Happolati'ının İran'da dokuz sene nazırlık ettiğinden söz açtım, "İran'da nazırlık etmek ne demektir bilir misiniz?" diye sordum. "Buradaki kraldan daha üstündür orada nazır. Padişah var ya padişah, işte bir padişah demektir aşağı yukarı. Fakat Happolati her şeyin üstesinden geldi, hiçbir zaman tökezlenmedi."

Daha sonra adama Happolati'nin kızı Ylajali'den bahsettim; Ylajali bir periydi, bir prensesti, üç yüz cariyesi vardı, sarı güller döşeli bir yatakta yatardı, gördüğüm kızların en güzeliydi, hayatımda daha önce, daha sonra bir benzerini gördümse ne olayım...

"Ya, demek o kadar güzeldi?" dedi ihtiyar dalgın bir tavırla, ve önüne baktı.

- Güzel de söz mü? Harika idi, bana seslendiği zaman sesi, iplik iplik bir şarap gibi ta kalbime işlerdi. Elbette bir harika olacaktı. Siz yoksa onu bir tahsildar yahut bir itfaiyeci mi sanıyorsunuz? Göklerin sultanıydı o, bir masaldı.

Hafif şaşırmış: "Yaa!" dedi adam.

Sakinliği canımı sıkıyordu. Bense kendi sesimden heyecanlanmış, tam bir ciddiyetle konuşuyordum. Çalınmış arşiv vesikaları, şu veya bu yabancı devletle anlaşma, aklında yoktu artık. Küçük, düz paket kanepenin üzerinde aramızda duruyor, bense paketi muayene etmek, içinde ne olduğunu görmekten yana zerre kadar bir arzu duymuyordum. Ben kendi alemime dalmıştım tamamen. Gözlerimin önünden acayip hayaller geçiyordu, kan beynime vurmuştu, kahkahayla güldüm.

O anda adam, gitmek ister gibi bir hareket yaptı, üstünü basını düzeltti, sözümü kabaca yarıda bıraktırmış olmamak için sordu:

- Bu Happolati'nin pek çok malı mülkü varmış, doğru mu?

Bu kör ve iğrenç ihtiyar, benim uydurduğum bir ismi, nasıl olur da şehrin bakkal tabelalarında görülen beylik bir isimmiş gibi kullanabilirdi? Hiçbir harf üzerinde sürçmüyor, tek heceyi unutmuyordu; bu isim onun zihninde yapışıp kalmış, bir anda dal budak salmıştı. içerliyordum; hiçbir şeye hayret etmeyen, her şeye inanan bu adama karşı, içimde derin bir kin belirmeye başlamıştı.

Dayatan bir sesle: "Bu hususta hiçbir bilgini yok." Diye karşılık verdim. "Zerre kadar bilgim yok. Şurasını ilk ve son defa söyleyeyim ki, ismi Johan Arendt Happolati'dir, Kullandığı ilk harflerden anlaşıldığına göre"

Adam, gösterdiğim şiddete hayret etmiş, tekrarladı:

"Johan Arendt Happolati!" Sonra sustu.

"Karışım görmelisiniz!" dedim çılgınca. "Şişman mı şişman... Herhalde bilhassa şişman oluşuna inanmazsınız, değil mi?"

"Yo, inanın öyle bir adam" ihtiyar, yaptığım çıkışların hepsine sakin, uysal cevaplar veriyor, bir kusur işleyip de beni öfkelendirmekten çekiniyormuş gibi, sözlerini tartarak söylüyordu.

"Yahu, oturmuşum da size palavra mı savuruyorum zannediyorsunuz?" diye bağırdım hırsımdan. "Siz, Happolati adında birisi olduğuna bile inanmıyorsunuz herhalde. Bu derece inatçı, bu derece fesat bir ihtiyar görmedim ben bu yaşıma kadar. Nedir bu sizin yaptığınız? Üstelik belki de benim yoksul bir zavallı olduğumu düşünüyorsunuz içinizden. Buraya kurulmuşum, cebimde sigara dolu bir tabaka bile yok, öyle mi? Bana karşı takındığınız tavra alışık değilim ben; bunu böylece biliniz. ister siz olun, isterse bir başkası yemin ederim, benim böyle bir muameleye tahammülüm yoktur, inan olsun!"

Adam ayağa kalkmıştı. Ağzı açık, ses etmeden durdu, boşanmamı sonuna kadar dinledi, sonra kanepenin üstündeki paketini aldığı gibi gitti; küçük küçük ihtiyar adımlarıyla koşarcasına uzaklaştı.

Yerimde kaldım; kayar gibi giden, gitgide içeri çöküyormuş gibi görünen sırtına baktım. Bu izlenim bana nereden geldi bilmiyorum, fakat içimde bir his, bana, ömrümde bunun kadar rezil, bunun kadar namussuz bir sırt görmediğimi söylüyordu. Yanımdayken bu herifi paylamış olduğuma hiç de pişman değildim...

Gün batıyordu, ağaç yapraklarında hatiften rüzgar hışırtıları başlamıştı. İlerde gruplar halinde, idman direkleri yanında oturan çocuk dadıları, arabalarını sürüp gitmiye koyulmuşlardı. Sakin ve rahattım. Deminki heyecanım yatışmış, gevşemiştim; üzerime bir uyuşukluk çökmüştü. Yediğim koca francela da artık beni pek rahatsız etmiyordu. Keyifle, kanepede arkama yaslandım, gözlerimi yumdum; uyku bastırıyor, hafiften dalıyordum. Esaslı bir uykuya gömülmek üzereydim ki, park bekçisi omzuma dokundu: "Burada uyuyamazsınız!" dedi.

"Uyumuyorum" dedim, hemen ayağa kalktım. Acınacak halim, bir anda, apaçık, gözlerimin önünde canlandı. Bir şeyler yapmalı, bir çare bulmalıydım! İs aramam fayda vermemişti; götürdüğüm tavsiyeler eskimiş, hiç tanınmayan kimselerden alınmış oldukları için tesirsiz kalmış, üstelik yaz boyu devamlı ret cevapları karşısında cesaretim kırımıştı. Neyse! Kira müddeti geçiyor, işte buna bir çare bulmam gerekiyordu. Gerisi, bir müddet daha yüzüstü bırakılabilirdi.

Tamamıyla kendiliğinden, tekrar kaleme kağıda sarılmıştım; bir makine gibi, kağıdın her taratma herhangi bir seneyi yazıyordum: 1848. Çağıltılı bir düşünce beni kavrayı verseydi de bana yazılması gerekeni yazdırsaydı! Eskiden olurdu bu; cidden böyle saatlerim olmuştu; hiç zahmetsiz uzun yazılar yazar, parlak bir başarı elde ederdim. Kanepede oturuyor, düzinelerce 1848 yazıyordum. Yanlamasına, uzunlamasına, her biçimde, boyuna bu rakamı yazıyor, faydalanabileceğim bir ilham bekliyordum. Kafamda kırık kopuk düşünceler uçuşuyor, üzerime günün hassasiyeti, hüznü çöküyordu. Sonbahar gelmiş, her şeyi uyuşturmaya başlamıştı. Sinekler, böcekler ilk darbeyi yemişlerdi. Ağaçlarda, toprakta dayatan hayatın sesi duyuluyor; ölmemek için huzursuz çabalayışlar, hışırtılar, uğultular duyuluyordu.

Böcekler bir kere daha kımıldıyor, san başlarını yosunlardan dışarı çıkarıyor, bacaklarım kaldırıyor, uzun antenleriyle önlerini yokluyor, sonra birdenbire yıkılıp sırtüstü devriliyor, karınları havaya dönüyordu. Her bitki kendi damgasıyla damgalanıyor, ilk soğukların ince ve işleyen soluğuyla buğulanıyordu; saplar güneşe doğru sararmış katılamıyor, dökülen yapraklar toprağın üstünde gezgin ipek böcekleri gibi hışırdıyorlardı. Sonbahar, fanilik karnavalı ortasındaki mevsim. Güllerin kızartısı artık hastalıklıdır, kansız toprağın üstünde harikulade ve aldatıcı bir pembelik.

Uykunun eşiğindeki bu kainat ortasında, kendimi ölüm yolcusu, hurda ezik bir hayvan gibi görüyordum. Korkuya kapılmış, ayağa kalkıp zorlu birkaç adım attım. Yumruklarrımı sıkıp: "Hayır!" diye haykırdım. "Buna bir son vermek lazım!" Sonra yine oturdum, yine kalemi aldım elime, makaleye azimle girişmek istedim. Gözlerimin önünde ödenmemiş kira oldukça, gevşemek neye yarardı!

Düşüncelerim, yavaş yavaş toplanmaya başladı. Dikkatimi kolluyordum; yavaş ve temkinli, herhangi bir yazıya giriş olabilecek birkaç sayfa yazdım. Bir yolculuk tasvirine, siyasi bir makaleye, uygun bulacağım herhangi bir yazıya bir başlangıç olabilirdi bu; her türlü yazı için mükemmel bir başlangıç olabilirdi.

Sonra, işliye bileceğim belli bir konu aramaya başladım; bir adam veya bir şey yönelebileceğim bir konu aradım; hiçbiri bulamıyordum ki! Bu faydasız zorlayışlar kafamı yeniden karıştırdı, beynimin tamamen durduğunu hissettim, kafam boşalıvermişti; omuzlarımda hafif ve boş duruyordu kafam. Beynimde açılan bu boşluğu bütün vücudumla hissettim, tepeden tırnağa oyulmuştum sanki.

Duyduğum acıdan: "Ey Rabbim, Allahım!" diye haykırdım; bu feryadı, başka bir şey eklemeden, bir ağızda, birkaç kere tekrarladım.

Rüzgar yaprakları hışırdatıyor, bulutlar birikiyordu. Daha bir müddet oturdum; dalgın, kağıtlarıma baktım sonra kağıtlarımı toplayıp yavaşça cebime yerleştirdim. Serinlik çıkmıştı, yeleksizdim artık. Ceketimi boynuma kadar ilikleyip ellerimi cebime soktum. Sonra kalkıp gittim.

Ah, bir bu sefer olsun başarsaydım, bir bu sefer! Ev sahibim kadın, bakışlarıyla tekrar tekrar paradan haber sormuştu; ezilip büzülmüş, şaşkın bir selamla yanından sessizce sıvışmak zorunda

kalmıştım. Bunu yapamazdım artık, bir daha bu bakışlarla karşılaşacak olursam odamı terk edecektim, durumu olduğu gibi anlatacaktım; bu böyle uzun zaman sürüp gidemezdi.

Parkın çıkış kapısına geldiğimde, benden ürküp kaçmış ihtiyar cüceyi gördüm tekrar. Esrarengiz gazete paketini yanına açmış, içindeki yiyecekleri yiyordu. Birdenbire, gideyim şunun yanına hareketimden ötürü özür dileyeyim, diye düşündüm. Ama yemek yiyiş tarzı beni bundan alıkoydu: Kırış kırış on tane pençeyi andıran ihtiyar parmakların yağlı ekmek dilimlerini kavrayışı, insanı tiksindiriyordu. öğürmek geldi içimden, hiçbir şey demeden önünden geçtim. Beni tanımadı; gözleri boynuz gibi kum, yüzüme dikilmişti; hiçbir değişme olmadı yüz çizgilerinde.

Yoluma devam ettim.

Alışkanlıktan, asılı gördüğüm her gazete önünde duruyor, boş yer ilanlarını inceliyordum. Kabul edebileceğim cinsten bir ilan görünce öyle sevindim ki! Grönlandsler'de bir tüccar, akşamları birkaç saat defterlerini tutacak bir adam arıyordu. Ücret, anlaşmaya göre. Tüccarın adresim aldım, bu işe girebileyim diye için için Allah'a dua ettim. Bir başkasının isteyeceği paradan daha az mı isteyecektim, elli öre bol bol yeterdi, hatta kırk öre. Hepsi birdi, olsun da! Eve gelince masamda, ev sahibi kadının bir tezkeresini buldum. Ya kirayı vermemi ya da ilk fırsatta odadan çıkmamı rica ediyor; gücenmememi, ihtiyacı olduğu için istediğini yazıyordu.

Grönlandsier'de 31 numarada tüccar Christie'ye bir dilekçe yazdım, zarfa koyup köşe başındaki posta kutusuna attım. Sonra yine yukarıya odama çıktım, salıncak koltuğuma oturup karanlık gitgide koyulaşırken düşüncelere daldım. Kendimi suyun üstünde tutmak, artık imkansızlaşmaya başlamıştı.

Sabaha karşı, çok erken uyandım. Gözlerimi açtığımda oldukça karanlıktı ortalık. Neden sonra alt kattaki dairede saatin beşi vurduğunu duydum. Tekrar uyumak istedim, ama uyuyamadım; kendime geliyor, uyanık yatıyor, bin bir şey düşünüyordum.

Birdenbire, bir tasvir yazışma, bir fıkraya gidebilir bir kaç güzel cümle geldi aklıma. Benzerin! görmediğim, bir düşeş, çok hoş bir yazı piyangosuydu bu. Yattığım yerde bu kelimeleri tekrarladım, mükemmel buldum. Az sonra bunların yanına yenileri eklendi, birden uyku muyku kalmadı bende. Yataktan fırlayıp karyolanın arkasındaki masada duran kağıt kaleme sarıldım, içimde bir damar kopmuştu sanki: Kelime kelimeyi takip ediyor, sözler mantıklı bir düzene giriyor, durumlar beliriyor, sahneler birikiyor, zihnimden hareketler, konuşmalar serpiliyor gönlüm harikulade bir huzurla sarılıyordu. Büyülenmiş gibi habire yazıyor, bir an olsun aralık vermeden sayfanın birini doldurup ötekine geçiyordum. Düşünceler öyle ani geliyor, öyle gürül gürül akıyorlardı ki var kuvvetimle çalıştığım halde yeteri kadar hızlı yazamadığım için teferruatın çoğunu kaçırıyordum. İlhamın ardı arası kesilmiyor, konu ile dolu yazdığım her kelime kendiliğinden doğuyordu.

Bu mutlu, esrarlı dakika uzadıkça uzuyordu. Dizlerimin üstünde, yazılı on beş yirmi sayfa birikmişti ki, nihayet durdum, kalemi elimden bıraktım. Yazdıklarımın cidden bir kıymeti varsa kurtulmuştum! Yataktan fırlayıp giyindim. Ortalık aydınlamıyordu; kapıdaki Fenerler İşletmesinin ilanını yarı yarıya seçebiliyordum; pencere kenarı, yazdıklarımı gösterecek kadar aydınlanmıştı şimdi. Derhal, kağıtlarımı temize çekmeye koyuldum.

Bu hayallerden garip ve koyu bir renk ve ışık buğusu yükseliyordu. Peş peşe güzel buluşlar karşısında şaşkın irkiliyor, şimdiye kadar okuduğum yazılar içinde en iyisinin bu olduğunu söylüyordum içimden. Keyfimden sarhoştum adeta; sevincimden kurumlanıyor, yüce duygular içinde yüzüyordum. Yazdığım kağıtları elimle tarttım, ortalama bir tahminle beş kron değer

biçtim. Beş kronu fazla bulmak kimsenin akından geçmezdi, bu yazının bu fiyata kelepir olduğunu itiraf gerekirdi, iç değeri düşünülürse! Böyle orijinal bir yazıyı bedavaya kaptırmak niyetinde değildim; benim bildiğim bu çeşit yazılar sokaklardan toplanmıyordu. On kronda karar kıldım.

Zamanla aydınlanmıştı oda: kapıdan tarafa baktım; kendimi zorlamadan, ince iskelet harfleriyle Matmazel Andersen'in "Kefen, tabut örtüşü, büyük kapı, sağ kolda" ilanını okuyabildim. Saat yediyi çalalı bir hayli oluyordu.

Kalktım, odanın ortasına dikildim. Etraflı düşününce, Madam Gundersen'in odadan çıkmamı isteyişi, işime de geliyordu hani. Bu oda hiç de bana göre değildi aslında; pencerelerde basit, yeşil perdeler asılıydı; gardırop yerine duvarlara acayip çiviler çakılmıştı. Köşedeki fakir harcı salıncak koltuk, bir koltuk bozuntusuydu sadece; ona baktıkça, insanın gülmekten kırılacağı geliyordu. Yetişkin bir adam için alçaktı bir kere, sonra dardı; oturanın kalkabilmesi için bir çizme çekeceğine ihtiyacı vardı adeta. Aslında bu oda fikir işleriyle uğraşanlara göre yapılmamıştı; artık bu odada kalmak istemiyordum. Ne olursa olsun kalmak istemiyordum! Bu kadar zaman ses çıkarmamış, sabretmiş bu izbeye katlanmıştım.

Ümit ve memnunlukla kibirli, hep ikide bir cebimden çıkarıp okuduğum orijinal yazımın tesirinde, bu işin derhal bir çaresine bakmak, buradan taşınmak istiyordum, içinde birkaç temiz yaka ile ekmeğimi sardığım buruşuk bir gazete kağıdı bulunan paketimi aldım; battaniyemi dürüp katladım; yedek beyaz kağıtlarımı cebime koydum. Hiçbir şey bırakmadığıma emin olabilmek için köşe bucağı araştırdım, bir şey bulamayınca pencereye gidip sokağa baktım. Kapalı ve nemliydi gökyüzü; yanmış demirci dükkanında kimseler görünmüyordu; altta avluda duvardan duvara gerili çamaşır ipi ıslaklıktan gerginleşmişti. Bütün bunları öteden beri biliyordum, bildiğim için pencereden çekildim; battaniyemi koltuğuma sıkıştırıp Fenerler İşletmesi'nin ilanı önünde bir reverans yaptım. Matmazel Andersen'in kefenleri önünde eğildim, kapıyı açtım.

Birden ev sahibim kadını hatırladım. Taşındığımdan haberi olmalıydı, kiracısının dürüst bir insan olduğunu anlamalıydı. Odada birkaç gün fazla kaldığım için kendisine yazı ile teşekkür etmek istedim. Artık için feraha çıkmış olması beni öylesine mutlu ediyordu ki ev sahibime, birkaç gün sonra uğrayıp, beş kron vermeyi bile vadettim. Evinde ne efendi bir insan barındırmış olduğunu, ona fazlasıyla göstermek istiyordum.

Yazdığım tezkereyi masaya bıraktım.

Tekrar kapıda durdum, geri döndüm. Artık selamete ermiş olmamın sevinci beni coşturuyor, Tanrıya ve bütün dünyaya karşı minnettar ediyordu. Karyolanın önünde diz çöktüm, bu sabah vakti bana karşı gösterdiği keremi için Allah'a yüksek sesle hamd ettim. Biliyordum; demin yasayıp kağıtlara geçirdiğim ilham cezbesi, ruhumda harikulade bir gökyüzünün eseriydi, dünkü feryatlarıma bir cevaptı, bilmez olur muydum! İşte Tanrı, işte! diye seslendim kendime; kendi sesimden coşup ağladım. Arada duruyor, merdivenlerde kimse olup olmadığına kulak veriyordum. Nihayet kalkıp gittim, bütün katları hiç gürültü etmeden indim, kimselere görünmeden kapıyı buldum.

Sabah saatlerinde yağmış yağmurdan, pırıl pırıldı sokaklar; gökyüzü şehrin üzerine abanmıştı, tek güneş ışığı görülmüyordu. Saat kaçtı acaba? Her zamanki gibi, belediyeden tarafa yürümeye başladım, saatin sekiz buçuk olduğunu gördüm. Birkaç saatim daha vardı Şu halde; ondan, hatta on birden önce yazı işleri müdürüne gitmem boşuna olurdu. Bir müddet dolaşmam, bu arada biraz kahvaltı edebilmenin çarelerini araştırmam gerekiyordu. Bugün de aç aç yatacağım korkusu yoktu artık, hamd olsun geçmişti o günler! Gerilerde kalmış bir devirdi o; korkunç bir rüya idi;

bundan böyle işler düzeliyordu: Yeşil battaniye, o ara canımı sıkmaya başlamıştı; herkeslerin önüne böyle bir yükle çıkamazdım ya... Benim için neler düşünmezlerdi! Yürüyor, sonra almak üzere şimdilik bu battaniyeyi nereye bırakabileceğimi düşünüyordum. Aklıma, Semb'e götürüp kağıda sardırmak geldi; hiç değilse görünüşü bir biçime girer, o zaman taşınması da ayıp olmazdı. Dükkana girip kalfalardan birine dileğimi söyledim. Önce battaniyeye, sonra yüzüme baktı. Battaniyeyi alırken, bana öyle geldi ki, küçümser gibi omuzlarını kıpırdattı. Onuruna dokundu bu benim.

"Hey, biraz dikkatli olunuz!" dedim yüksek sesle, "İçinde çok kıymetli iki vazo var; paket İzmir'e gidecek." Bu, işe yaradı, mükemmel işe yaradı. Adam, her hareketiyle battaniyenin içinde kıymetli eşya bulunduğunu hemen anlamadığından ötürü özür diliyordu. Paketlemeyi bitirince, yardımından dolayı kendisine, daha önce de İzmir'e pek çok kıymetli eşya yollamış birisi gibi teşekkür ettim. Gidiyordum, geldi, kapıyı bile açtı.

Stortorv'da halkın arasına karışmış dolaşıyor, en çok saksılarda çiçek satan kadınların yakınında oyalanıyordum. Nemli sabahta kan kırmızı ışıldayan ağır, kırmızı güller beni tahrik ediyor, ayartıyor, içlerinden bir tanesini çalmaya iteliyordu. Sırf mümkün olduğu kadar yakınlarında olabilmek için fiyatlarını sordum. Param artarsa alacaktım ne olursa olsun! Şundan bundan kısar, paramı yine denk getirebilirdim.

Saat on oldu; gazeteye, yazı işlerine çıktım. 'Makas' adını taktıkları bir adam, önündeki eski gazete tomarını karıştırıyordu; müdür henüz gelmemişti. İstemesi üzerine muazzam yazımı adama verdim; bunun bambaşka bir değer taşıdığım hissettirerek gelince müdüre bizzat vermesini ısrarla tembih ettim. Akşamüstü gelip neticeyi öğreneceğimi söyledim.

"Olur!" dedi Makas, sonra yine gazetelerine daldı. Biraz umursamaz davrandı gibi geldi bana, fakat sesimi çıkarmadım, hafif bir baş hareketiyle üstünkörü selam verip çıktım.

Bekleyecektim... Hava bari açık olsaydı! Rüzgarsız, bayat, pis bir hava. Hanımlar her ihtimale karşı şemsiye taşıyorlar, beylerin yün kasketlerinden gülünçlük ve hüzün akıyordu. Tekrar pazara kadar uzandım, sebzeleri gülleri seyrettim. Birden omzuma bir el dokundu, basımı çevirdim: Matmazel, "Günaydın" diyordu.

Maksadım hemen anlayabilmek için, araştıran bir bakışla: "Günaydın!" dedim; fazla bir sempatim yoktu ona karşı. Koltuğumdaki kocaman, yepyeni pakete merakla baktı, sordu:

- Ne var içinde?

Kayıtsız bir tavırla: "Semb'e uğradım, elbiselik kumaş aldım." cevabım verdim. "Böyle hırpanî dolaşmak yakışık almıyor, kılığa da dikkat etmek lazım."

Afallamış, yüzüme baktı; yavaşça sordu: "Vaziyet nasıl?"

- Umduğumdan daha iyi.

- İş buldunuz mu?

- İş mi?, diye cevap verdim, hayret etmiş göründüm.

- Christie ticarethanesinde muhasibim.

"Ya!" dedi, az geri çekildi. "Hayırlı olsun, pek sevindim.

Kazandığınız parayı tutabilseniz bari! Allah'a ısmarladık!, dedi ve hemen peşinden dönüp geri geldi, bastonuyla paketimi gösterdi:

- Size benim terzimi tavsiye ederim, dedi. "İsaksen'den daha ustasını bulamazsınız. Benim gönderdiğim! söyleyin, kâfi!"

İşlerime ne diye burnunu sokuyordu? İstediğim terziye giderdim, ona ne? İçerledim bu beyinsiz züppenin hali tavrı kızdırdı beni. Biraz kabaca, benden ödünç aldığı on kronu hatırlattım kendisine. Ama daha o cevap vermeden ben, bunu hatırlattığıma pişman olmuştum; yüzüne bakamadım, o sırada önümden bir hanım geçiyordu, yol vermek için hemen kenara çekildim, bu fırsattan istifade ederek çekip gittim. Beklerken ne yapacaktım? Bu bomboş ceplerle bir kahveye giremezdim; günün bu saatlerini yanında geçirebileceğim bir tanıdık bilmiyordum. Ayaklarım kendiliğinden şehrin yukarılarına doğru gidiyordu; zamanın bir kısmını pazarla Graensen arasındaki yolda geçirdim; az önce levhaya asılmış "Aftenposten" gazetesini okudum, aşağıya Kari Johan caddesine uzandım, sonra geri dönüp Kurtarıcı mezarlığına gittim, kilisenin yanındaki tümsekte sessiz bir yer buldum. O ıssızlık içinde orada oturdum, nemli havada hayallere daldım, düşündüm, hafif kestirdim ve üşüdüm. Zaman ilerliyordu. Yazdığım yazı, cidden bir küçük ilham şaheseri miydi acaba? Yer yer kusurları olup olmadığım Allah bilirdi!

Etraflı düşünürsem kabul edilemezdi bile; hayır, kabul etmezlerdi, gayet basit. Şöyle böyle bir yazıydı belki de, hatta kötüydü ihtimal. Şu anda kağıt sepetine atılmamış olduğuna dair elimde senedim mi vardı?.. Sevincim alt üst olmuştu; yerimden fırlayıp kilise avlusundan dışarıya attım kendimi.

Aşağıda, Aker caddesinde bir dükkanın camından içeriye baktım; saatin on ikiyi geçmekte olduğunu gördüm. Bu beni daha çok ümitsizliğe düşürdü: öğleni çoktan geride bıraktığımıza öylesine emindim ki! Yazı İşleri Müdürü'nü dörtten önce aramanın hiçbir faydası yoktu. Yazımın akıbeti, içimi karanlık sezişlerle dolduruyor; düşündükçe, hemen hemen uykuda, beynim hummalı ve sevinçler içindeyken işe yarar bir şey yazabilmiş olmam, bana adeta imkansız görünüyordu. Hiç şüphe yok, kendimi aldatmış, öğleye kadar tamamen boş bir şey için sevinip durmuştum. Şüphe yok!.. Ullevaal yolundan hızlı hızlı yukarıya yürüyordum. St. Hanshaugen'den geçip açıklığa çıktım, Sagene yanındaki dar ve acayip sokaklara daldım, arsalarda, tarlalardan atlayıp sonunda göz alabildiğine uzayan bir şosede buldum kendimi...

Durdum, geri dönmeye karar verdim. Yürüyüşten kızışmıştım, yavaş ve iki büklüm ilerliyordum. Karşıdan iki at arabası göründü. Arabacılar yüklerin üzerine uzanmışlar yüzleri değirmi ve tasasız, başları açık, şarkı söylüyorlardı. Yürüyor ve düşünüyordum: Bana bağıracaklar, laf atacaklar yahut da bir muziplik yapacaklardı. Yanlarına yaklaşmıştım, biri seslendi, koltuğumdaki şeyin ne olduğunu sordu. "Battaniye!" cevabım verdim.

- Saat kaç?, diye sordu.

- Tam bilmiyorum, galiba üç!

Güldüler, geçip gidiyorlardı, o anda kulağımda bir kamçı darbesi hissettim, başımdaki şapkam düştü. Gençler oyunlarını oynamadan beni koyvermemişlerdi. Öfke içinde elimi kulağıma götürdüm, hendekten şapkamı alıp yoluma devam ettim, ilerde, St. Sanshaugen'in orda, bir adam bana saatin dördü geçmekte olduğunu söyledi.

Dördü geçiyor! Saat dördü geçiyordu! Adımlarımı açıp şehre, gazeteye doğru yol aldım. Yazı isleri müdürü, belki de çoktan gelip gitmişti. Yürüyor, sıçrıyor, sendeliyor, arabalara çarpıyor, gezintiye çıkmışları geride bırakıyor, atlarla boy ölçüşüyor, tam vaktinde varabilmek için deli gibi çırpınıyordum. Giriş kaplamdan içeriye kıvrıldım, dört sıçrayışta merdivenleri çıkıp büro kapışına vurdum.

Cevap veren olmadı.

Gitmiş! Gitmiş! diye düşündüm. Kapıyı yokladım, kilitli değildi, tekrar vurup içeri girdim.

Yazı İşleri Müdürü, yüzü pencereye dönük, yazmak için elinde kalemi hazır, masasında

oturuyordu. Soluk soluğa verdiğim selamı duyunca yarım, arkasına döndü, kısaca baktı bana basını salladı:

- Yazınızı okumaya henüz vakit bulamadım, dedi. O halde, ne olursa olsun henüz reddedilmemiş olmasından duyduğum sevinçle cevap verdim:

- Aa, şüphesiz, tabii. Zaten acelesi de yok. Belki birkaç gün sonra, yahut...

- Bakalım. Nasıl olsa bende adresiniz var.

Artık hiçbir adresim olmadığım söylemeyi unuttum. Görüşme sona ermişti, eğilip selam vererek çekildim, dışarı çıktım, içimde yeni bir ümit parlamıştı ortada kaybedilmiş bir şey yoktu henüz; aksine, her şeyi kazanabilirdim. Beynim, gök katında kurulu bir yüce divan hayali üzerinde işliyordu: Yüce divan, kazanmama, bir gazete yazısından tam on kron kazanmama karar vermişti.

Şimdi, gece için de barınacak bir yer bulabilseydim! En uygun nereye sığına bileceğimi düşündüm; bu mesele beni öylesine meşgul ediyordu ki yolun ortasında durdum. Nerede olduğumu unutmuş, denizin ortasında, çepçevre dalgalar, uğultular arasında tek basma bir şamandıra gibi durmuştum. Gazete satan bir çocuk, bana bir "Wiking" uzattı: "Alın, eğlenirsiniz!" Basımı kaldırdım, irkildim, Semb'in önündeydim.

Hemen arkama dönüp paketi vücudumla gizledim, hızlı hızlı Kilise caddesinden aşağıya yürüdüm, vitrinden görecekler diye çekiniyordum. Tiyatroyu geçtim, Loca'dan kıvrılıp fiyorda, kaleye indim. Bir kanepeye oturup tekrar hülyalara daldım.

Bu gece için bir dam altı nasıl bulacaktım, nasıl? Sabah olana kadar başımı sokabileceğim tek kovuk yok muydu hiç? Gururum, beni odama dönmekten men ediyordu; sözümden caymak aklımdan bile geçmiyordu. Böyle bir düşünceyi şiddetle kafamdan kovdum, küçük kırmızı salıncak koltuğu düşünerek içimden gülümsedim. Çağrışımlar neticesi kendimi birden bire Haegdehaugen'de iki pencereli geniş bir odada buldum; bir zamanlar oturduğum odada. Masada bir tepsi gördüm, yağlı ekmek dilimleri vardı tepside. Görünüşleri değişti, ekmekler biftek oldular, önümde insanı ayartan bir biftek, bembeyaz bir peçete, bol ekmek, gümüş çatal bıçaklar belirdi. Kapı açıldı, ev sahibim kadın göründü, bir çay daha ister misiniz, dedi.

Hayaller, hülyalar! Kendi kendime: "Şimdi yemek yersem kafam tekrar karışır, beynimi o eski ateş kaplar; çılgın esintilerle uğraş işin yoksa!" dedim. Midem yemek kaldırmıyordu; bünye meselesi: bir başkalığım, bir özelliğimdi bu benim.

Aksama doğru barınacak bir çatı altı, bir çare bulurdum belki de; acelesi yok ya! Daha olmazsa gider, kendime ormanda bir yer arayabilirdim. Şehrin dolayları emrimdeydi, hem aşırı soğuk da yoktu henüz. İlerde deniz, ağır bir sükunet içinde kımıldanıyordu. Gemiler, küt burunlu ve hantal mavnalar, peltemsi denizin üstünde yarıklar açıyor, sağa sola şeritler sıçratıyor, kayıp gidiyorlar; bacalarından dumanlar kuş tüyü döşekler gibi yuvarlanıp yayılıyor, makinelerin pistonları nemli havaya donuk bir ses salıyorlardı. Ne güneş vardı, ne rüzgar; arkamdaki ağaçlar ıslaktılar; oturduğum kanepe soğuk ve nemli. Vakit geçiyor, uyku bastırıyordu; yorgundum, sırtımdan aşağı üşüme ürpermeleri iniyordu. Bir müddet sonra gözlerimin kapanmak üzere olduğunu hissettim, mani de olmadım kapanmalarına...

Uyandığımda etrafım kararmıştı; üşümüş bir şekilde yerimden fırladım; paketimi alıp yürümeye başladım. Isınmak için gittikçe daha hızlı yürüyordum, kollarımı çarpıyor, enikonu hissizleşmiş bacaklarımı ovuşturuyordum. Yangın kulesinin oraya vardım, saat dokuzdu. Saatlerce uyumuştum.

Peki ama, ne yapacaktım? Bir yere gitmem lazımdı mutlaka. Durdum, yangın kulesinin

dibinde aptal aptal yukarıya bakındım. Devriye arkasını döner dönmez bir fırsatını bulup bölmelerden birine giremez miyim, diye düşündüm. Merdivenleri çıktım, adamla konuşmak istiyordum. Hemen baltasını kaldırıp selama durdu, söyleyeceğim şeyi bekledi. Yüzü bana çevrili bu kalkık balta, sinirlerim üzerinde soğuk bir duş tesiri yaptı; bu silahlı adamın karşısında korkudan dilim tutulmuştu, elimde olmadan geri çekildim. Hiçbir şey söylemedim; yalnız gittikçe adamdan uzaklaşıyor, görünüşü kurtarmak için de elimle alnımı ovuşturup sanki bir şey hatırlamak istiyormuş gibi davranıyordum; derken usulca sıvıştım. Kendimi tekrar yaya kaldırımda bulunca içimde büyük bir tehlike atlatmış olmanın ferahlığım duydum. Oradan uzaklaşmak için hızlı hızlı yürüdüm.

Üşümüş ve aç bir halde Karl Johan caddesine yukarı yürüyordum. Yüksek sesle küfretmeye başladım, birisi duyar diye aldırış bile etmiyordum. Meclis binasının oraya gelinde ilk aslanın önünde, yeni bir çağrışımla ansızın bir ressam tanıdığı hatırladım: Vaktiyle Tivoli'de bir tokat yemekten kurtardığım, daha sonra bir defa da evine gittiğim bir genç. Parmaklarımı şaklattım, Tordenskjold caddesine saptım, bir kapı buldum, kartta C. Zacharias Bartel yazıyordu, kapıyı çaldım.

Kendisi açtı; bira ve tütün kokuyordu berbat şekilde.

- Merhaba!, dedim.

- Merhaba! Siz misiniz? Peki ama yahu, niçin bu kadar gece kaldınız? Lamba ışığında hiç de iyi görünmez ki! O günden sonra bir ot yığını ilave ettim, bir iki değişiklik yaptım. Gündüz gözüyle görmelisiniz, şimdi boşuna.

- Siz yine de bana şimdi gösterin!, dedim; aslında hangi resimden bahsettiğini bilmiyordum.

- imkansız!, cevabım verdi. "Her şey sapsarı görünür. Hem bir manide var, -iyice yaklaşıp fısıldadı- bu gece bir de kız var yanımda, imkansız!"

- Oo, öyleyse mesele yok!

Geri çekildim, iyi geceler dileyip ayrıldım.

Ormanda bir yere gitmekten başka çarem kalmamıştı. Toprak bari fazla ıslak olmasaydı! Battaniyeme vurdum, açıkta uyumak düşüncesine kendimi yavaş yavaş alıştırıyordum. Şehirde barınacak bir yer bulacağım diye bunca zaman kendimi öyle üzmüştüm ki, bıkmış, bezmiştim artık. Yatışmak, kendimi talihe terk etmek, caddelerde kafam kaygıdan azade yürümek bir hazdı benim için. Gidip üniversite saatine baktım, onu geçiyordu; oradan şehrin yukarısına giden yola saptım. Maegdeugen'de bir yerde bakkal dükkanı önünde durdum, vitrine çeşitli yiyecekler konmuştu. Vitrinde bir kedi duruyor, bir francalanın yanında uyuyordu; az geride bir çanakta yağ, bardaklarda bulgur vardı. Durdum, bir müddet bu yiyeceklere baktım, ama param olmadığı için döndüm, yürüyüşüme devam ettim. Çok yavaş yürüyordum, Majorsten'i geçtim; boyuna gidiyor, saatlerce gidiyordum. Nihayet Bogstad ormanına vardım.

Yoldan ayrılıp ormana daldım, dinlenmek için oturdum. Sonra münasip bir yer aramaya koyuldum; biraz funda ve ardıç dalı topladım, oldukça kuru küçük bir tümsekte kendime bir yatak yaptım, paketi açıp battaniyemi çıkardım. Uzun yürüyüşten yorulmuş, bitmiştim; hemen yattım. Bir hayli sağa sola döndüm, derken yerimi buldum. Kulağım hafif sancıyordu, at arabasındaki adamın kamçısından şişmişti biraz; üzerine yatamıyordum. Ayakkabılarımı çıkardım, basımın altına koydum, üzerlerine büyük paket kağıdım serdim.

Ve karanlık çepçevre etrafımda pusudaydı; her taraf sessizdi, her şey sessiz. Ama yukarda ebedi musiki, hava, asla susmayan uzak ve sessiz uğultu devam ediyordu. Bu sonsuz, hasta mırıltıya uzun müddet kulak verdim; derken zihnim bulanmaya başladı; şüphesiz, üzerimde

yuvarlanan, dünyaların senfonisiydi bu; bir şarkıya bağlamış yıldızlardı...

"Buna boş veri" dedim ve kendimi cesaretlendirmek için yüksek sesle güldüm. "Kanaan'daki baykuşlar bunlar!"

Ayağa kalktım, sonra yine yattım, ayakkabılarımı giyip karanlıkta dolaştım, sonra yine yattım, öfke ve korku içinde gün ışıyana kadar boğuştum, çekiştim, sonunda uyuya kaldım.

Gözlerimi açtığımda güpegündüzdü ortalık; öğlen olmuş gibime geldi. Ayakkabılarımı giydim, battaniyeyi tekrar paket yaptım, şehrin yolunu tuttum. Bugün de güneş yoktu, bir köpek gibi donuyordum, bacaklarım ölüydüler, gün ışığından rahatsız oluyorlarmış gibi gözlerim yaşlanıyordu.

Saat üç olmuştu. Açlık enikonu dayatmaya başlamıştı; bitkindim; yürüyor, orada burada gizlice öğürüyordum. Yolu değiştirdim, aşevine gidip levhadaki yemek listesini okudum; salamura et ve domuz fümesi benim yiyebileceğim şeyler değil gibilerden poz alıp omuz silktim. Oradan istasyon meydanına geldim.

Birdenbire acayip bir baş dönmesine tutuldum; yürüdüm, aldırmamak istedim, fakat çoğaldıkça çoğaldı; sonunda bir merdiven basamağına oturmak zorunda kaldım, içimde bir değişme uluyordu; bir şey kenara kayıyor, beynimde bir perde, bir kumaş yırtılıyordu sanki. Bir kaç kere derin nefes aldım, şaşkın olduğum yerde kaldım. Kendime hakimdim, kulağımın hafif zonkladığını açıkça hissediyordum; bir ahbabım geçiyordu, hemen tanıdım, kalkıp selam verdim.

Öbürleri yanına eklenen bu yeni ve azaplı duygu da ne oluyordu? Toprak üstünde yatmanın neticesi miydi, yoksa hâlâ kahvaltı etmemiş olmamdan mı ileri geliyordu? Aslında bu şekilde yaşamak, çok manasızdı zaten. Bu eşi bulunmaz cezaları ne yapıp da hak ettiğimi yemin ederim anlayamıyordum. Birdenbire aklıma, işi dolandırıcılığa vurmak, battaniyeyi "Amca"nın deposuna götürmek geldi. Battaniyeyi rehin bırakıp bir kron alabilir, bununla üç öğün karnımı doyurabilir, bir başka çare bulana kadar belimi doğrultur, Hans Pauli'ye de bir yalan uydururdum. Deponun, yolunu tutmuştum ki, giriş kapışırım önünde durdum, başımı salladım, geri döndüm.

Beni oradan uzaklaştıran her adımda, içimdeki ifriti yenmiş olmama daha çok seviniyordum. Namuslu bir insan, olduğumun şuuru, beynime vuruyor, karakter sahibi oluşum, gönlümü yüce bir duyguyla dolduruyordu: gemi leşlerinin yüzdüğü bulanık insanlık denizinde bembeyaz bir fenerdim ben. Bir öğün karnımı doyuracağım diye başkasının malını rehine vermek, bu para ile ziflenmek, kendimi rezil etmek, kendi yüzüme karşı bir dolandırıcı olduğumu söylemek, kendi gözlerimi kendimden kaçırmaya mecbur kalmak... Asla! Asla! Ben buna ciddi olarak karar vermemiştim, bu benim aklımdan bile geçmemişti; kırık kopuk geçip giden düşünce kırıntılarından sorumlu olamazdı insan; hele başı müthiş ağrıyorsa, hele başkasının battaniyesini taşımaktan ölmüş bitmişse!

Zamanı geldi mi bir çare bulunacaktı şüphesiz! Grönlandsler'deki tüccar vardı mesela. Dilekçemi yolladığımdan beri, günün her saati gidip gidip onu taciz mi etmiştim? Sabah sabah veya gece yarısı kapışını çalmış da geri mi çevrilmiştim? Hayır, onu henüz hiç rahatsız etmemiştim. Ne diye tamamen boşuna bir teşebbüs olsundu bu? Talih bu defa benden yana idi ihtimal; talih çok kere dolambaçlı yollardan gelirdi. Ve Grönlandsier'e gittim.

Beynimdeki son sarsıntı, beni oldukça halsiz düşürmüştü; çok yavaş yürüyor, tüccara neler söyleyeceğimi düşünüyordum... İyi bir insandı belki de; aklına eser, ben istemeden bir kron avans verirdi belki de. Böyle adamların ara sıra parlak ve yerinde şeyler düşündükleri de olurdu.

Bir büyük kapıdan içeri daldım, biraz düzgünce görüneyim diye pantolonumun dizkapağını

tükürüğümle siyahlattım; battaniyemi karanlık bir köşede, bir sandık gerisine sakladım; meydandan karşıya geçip bir küçük dükkana girdim.

Bir adam, eski gazetelerden kese kağıdı yapıyor, yapıştırıyordu.

- Bay Christie ile görüşebilir miyim?, dedim.

- Benim!, cevabını verdi adam.

Kendimi tanıttım; bir dilekçe yolladığımı, kabul edilip edilmediğini sordum.

Adımı bir kaç kere tekrar etti, gülmeye başladı. "Şimdi dikkat edin" dedi, cebinden mektubumu çıkardı. "Lütfen, sayılarla aranız nasıl, bakın beyim!" dedi. "Mektubunuzun tarihini atarken, senesini 1848 yazmışsınız!" Ve adam, bir kahkaha koyu verdi.

"Evet, olacak şey değil, tabii!" dedim, bozularak. "Düşüncesizlik, dalgınlık, haklısınız."

"Görüyorsunuz ya; benim çalıştıracağım şahıs, sayılarda hiç yanılmamalıdır" dedi. "Çok müteessirim; yazınız gayet okunaklı, mektubunuzu da beğendim, fakat..."

Bir süre bekledim; bu onun son sözü olamazdı, asla!

Tekrar kese kağıtlarına dönmüştü.

- Evet, hoş bir şey değil, dedim. "Çok kötü, çok berbat bir şey! Fakat bir daha tekrarlanacak değil ki. Hem bu küçük hatayı yaptım diye işe yaramaz, defter tutamaz mıyım?"

- Yo, ben öyle bir şey demedim, fakat bu nokta bence gayet mühim olduğu için derhal bir başkasında karar kıldım.

- Demek başkasını aldınız, dedim.

- Evet

- Hay Allah, şu halde yapacak bir şey yok.

- Hayır, çok müteessirim, fakat...

- Hoşça kalın!, dedim.

Ve öfke, içimde patlak verdi, alev alev ve hoyrat. Paketimi aldım; dudaklarımı kemiriyor, kaldırımda yürüyen sessiz, sakin insanlara çarpıyor, özür dilemiyordum. Bir bey, durup da kabalığımdan ötürü biraz sert söylenince geri döndüm. Kulağına manasız bir kelime haykırdım, burnuna yumruğumu dayadım; sonra dizginleyemediğim kör bir hiddetle kaskatı yoluma devam ettim. Adam bir polise seslendi. Ve ben daha ne isterdim, bir an elime bir polis geçirmekten gayrı? Polisin yetişebilmesi için mahsus adımlarımı yavaşlattım, fakat gelmedi. Bir insanın, en candan, en hararetli bütün teşebbüslerinin yüzde yüz neticesiz kalmasında bir hikmet var mıydı, neydi? Niçin 1848 yazmıştım? Bu musibet senenin benimle ilgisi neydi? Yürüyordum; açlıktan bağırsaklarımdan gurultular geliyordu. Gün sona ermeden biraz olsun yiyecek bulacağım, hiç bir yere yazılmamıştı. Bu iş böyle uzadıkça kafaca, vücutça o nisbette boşalıyor, dürüstlükten her gün biraz daha uzaklaşıyordum. Utanmadan yalan söylüyor, fakir fukaranın kirasını iç ediyor, hatta başkalarının battaniyelerine sahip çıkmak gibi alçakça düşüncelere kapılıyor, bütün bunları bir pişmanlık, bir vicdan azabı duymadan yapıyordum. İçimi çürük lekeler kaplıyor, gittikçe genişleyen siyah mantarlar sarsıyordu. Ve Tanrı beni göz altında bulunduruyor, göçüşümün konulu kurallara uygun, yavaş ve sürekli, zaman ölçüsünü hiç bozmadan olacağımı önceden biliyordu. Ama cehennemin dibinde zebaniler beni bekliyordu, çünkü büyük bir günah, Tanrının beni, insaf ve hakkaniyetinden mahrum edeceği affedilmez bir günah işlemem kaçınılmazdı...

Yürüyüşümü hızlandırdım, deli gibi, çılgın gibi gidiyordum; birden sola kıvrılıp heyecanlı ve kızgın, aydınlık ve süslü bir büyük kapıdan içeri daldım. Durmamış, bir saniye bile

oyalanmamıştım fakat giriş kapısındaki dekorun başkalığı bir anda şuurumda yer etti; merdivenleri hızla çıkarken kapılardaki, duvarlardaki, döşemedeki sıradan şeyler gözümün önünde ayan beyan duruyordu. Birinci katta bir kapıyı hızla çaldım. Neden birinci katta durmuş, neden merdivenin ta öte ucundaki bu zile yapışmıştım?

Kenarları siyah süslü, gri elbiseli genç bir hanım, kapıyı açtı, bir an hayretle yüzüme baktı, sonra basını salladı:

- Bugün verecek bir şeyimiz yok!, dedi, davranışından kapıyı kapamak istediğim anladım.

Karşıma ne diye bu genç kadın çıkmıştı? İşte beni dilenci sanıyordu düpedüz. Birden bire yatıştım, şapkamı çıkardım, sözlerini duymamışım gibi, eğilip hürmetle selam verdim, gayet nazik:

- Kapıyı hızlı çaldığım için affınızı dilerim Matmazel!, dedim.

- Çıngırağın huyunu bilmiyordum. Burada, hasta bir bey varmış, kendisini tekerlekli koltukta gezdirecek bir adam arıyormuş.

Genç kadın bir an durakladı, bu uydurma haber üzerinde düşündü, şahsım hakkındaki kanaatinde tereddüt eder gibiydi.

- Hayır!, dedi sonunda. "Burada öyle birisi yok."

- Yok mu? Yaşlıca bir zat, günde iki saat gezdirilecek, saatine kırk öre verilecekmiş.

- Hayır.

- O halde tekrar özür dilerim, dedim. "Belki de zemin katındadır. Kendisine tesadüfen tanıdığım, alakadar olduğum birisini tavsiye edecektim de. İsmim Wedel-Jarlsberg.

Tekrar eğilip selam verdim, geri çekildim. Genç kadın kıpkırmızı olmuştu, şaşkınlığından yerinden kımıldayamıyordu. Ben merdivenleri inerken, olduğu yerde peşimden baka

kalmıştı.

Tekrar sükunete kavuşmuştum, zihnim durulmuştu. Genç kadının, bugün verecek bir şeyleri olmadığı sözü bende soğuk bir duş tesiri yapmıştı. İş o raddeye varmış, herkes içinden beni gösterip şöyle düşünmeye başlamıştı: İşte bir dilenci, evlerin kaplamdan uzatılanlarla karnını doyuranlardan biri!

Möller caddesinde bir lokantanın önünde durdum, içerde kızartılan taze et kokusunu içime çektim. Elimi kapı tokmağına götürmüş, işim olmadığı halde rasgele içeri giriyordum ki, tam vaktinde aklım başıma geldi, uzaklaştım. Stortorv'a varıp da dinlenecek bir yer aradığımda bütün kanepeleri tutulmuş buldum. Boş yere kilisenin etrafım dolandım, çökebileceğim sakin bir yer gözledim. Tabii!, diyordum kendi kendime, karanlık düşünceler içinde: Tabii! Tabii! Ve yeniden yürümeye başladım. Pazarın köşesindeki çeşmeye saptım, biraz su içtim, yine yürüdüm, adım adım sürüklüyordum vücudumu. Her vitrinin önünde uzun bir mola veriyor, duruyor, geçen her arabayı gözlerimle takip ediyordum. Beynimde ışıklı bir sıcaklık duyuyordum, şakaklarım bir tuhaf zonkluyordu. içtiğim su hiç de iyi gelmemişti, sokakta arada bir kustum. Böylece Hazret-i İsâ mezarlığına vardım. Dirseklerim dizlerimde, başım avuçlarımda oturdum, bu büzülmüş durumda rahat ettim, midemdeki o hafif kazıntıyı artık hissetmez oldum.

Yanımda bir taşçı ustası, büyük ve düz bir granit levhanın üzerine yüzükoyun uzanmış, bir kitabe kazıyordu. Gözündeki mavi gözlük, bana birdenbire, geçmişte unuttuğum bir tanıdığımı, bir bankada çalışan, çok zaman önce Oplandske Cafe'de rastladığım birisini hatırlattı. Bütün utancımı yenip ona bir gidebilseydim! Ona olanca hakikati söyler; şu sıra biraz berbat durumda olduğumu, hayatımı devam ettirmenin zorlaştığım anlatırdım. Ona berber karnemi verebilirdim.

Vay canına, berber karnesi! Şöyle böyle bir kron ederdi bu karne! Bu kıymetli hazineye bir el attım. Hemen bulamayınca yerimden fırladım, korkudan ter dökerek aranmaya başladım; nihayet koyun cebinim dibinde temiz veya yazılı, fakat hiç değeri olmayan öteki kağıtların arasında buldum. Bu altı yaprağı baştan sona, sondan başa doğru defalarca saydım; bu karne bana hiç de lazım değildi, keyfim öyle istiyordu, esmişti artık hiç tıraş olmayacaktım. Yarım kron benim derdime deva olurdu, Kongsberg gümüşünden bir çil yarım kron! Banka saat altıda kapanırdı; tanıdığımı yediye, sekize doğru Oplandske önünde bekleyebilirdim.

Oturduğum yerde bir müddet bu düşünce ile keyiflendim. Zaman ilerliyordu, etrafımdaki kestane ağaçlarında enikonu rüzgar çıktı, gün sona eriyordu. Peki ama, genç bir banka memuruna altı tane berber kartı götürmek biraz ayıp kaçmaz mıydı ? Onun cebinde, kartları benimkilerden çok daha temiz ve güzel, iki dolu karne vardı belki de! Bütün ceplerimi yoklayıp karnenin yanı sıra verebileceğim başka şeyler aradım, ama hiçbir şey bulamadım. Boyunbağımı versem? Boyunbağım olmasa da olurdu, ceketimi sımsıkı iliklerdim, artık yeleksiz kaldığım için böyle yapıyordum zaten. Kocaman fiyangosu yarı göğsümü kaplayan boyunbağımı çıkardım, dikkatle temizledim, berber karnemle ikisini temiz bir yazı kağıdına sardım. Sonra mezarlıktan ayrılıp aşağıya, Oplandske'ye yollandım.

Belediye saati yediyi gösteriyordu. Kahve civarında oyalanıyor, demir parmaklık boyunca gidip geliyor, kapıdan girip çıkanları gözetliyordum. Nihayet, saat sekize doğru, delikanlının caddenin aşağısından doğru geldiğini, kahveye ilerlediğim gördüm. Göğsümde kalbim, bir küçük kuş gibi çırpınmaya başladı; selamsız sabahsız, deli gibi, üzerine yürüdüm.

- Yarım kron ver, dostum!, dedim, küstahça bir tavır takındım. "Buyurun karşılığım", ve küçük paketi eline tutuşturdum.

- Yok ki!, dedi. "Yok vallahi!" Para çantasını gözlerimin önünde baş aşağı etti. Dün akşamı dışarıda geçirdim, beş param kalmadı, inan olsun, yok!

- Tabii, azizim, tabii, olur a!, cevabını verdim ve inandım dediklerine. Böyle önemsiz bir şey için yalan söyleyecek değildi ki! Hem ceplerini arayıp da bir şey bulamayınca, mavi gözleri yaşarmıştı adeta. Geri çekildim. "Affedersiniz!"dedim. "Biraz darda idim de."

Caddeye aşağı yürüyordum ki, paket için arkamdan seslendi.

- Kalsın, kalsın!, diye cevap verdim. "Size bağışlıyorum. Ufak tefek, değersiz şeyler. Dünya malım hemen hemen bundan ibaret!"

Akşamın alaca karanlığında ümitsiz yankılanan kendi sözlerim, dokundu bana; ağlamaya başladım.

Rüzgar esiyor, gökte bulutlar hızla kayıp gidiyorlar, karanlık bastıkça serinlik artıyordu. Cadde boyunca hem yürüdüm, hem ağladım; kendime gittikçe daha çok acıyordum; defalarca tekrarladığım birkaç kelime, bir feryat, diner gibi oldukça göz yaşlarım yeniden akıtıyordu: "Rabbim, Allah'ım, ne kadar bedbahtım! Rabbim, Allah'ım, ne kadar bedbahtım!"

Bir saat geçti; bitip tükenmek bilmeyen, yavaş ve uyuşuk bir saat. Torv caddesinde durdum bir müddet, merdivenlere oturdum, birisi geçerken giriş kapılarının aralıklarına gizlendim, gözlerimi, dalgın, pırıl pırıl bakkal dükkanlarına diktim; bu dükkanlarda insanlar, ellerinde eşyalar, paraları, oradan oraya kayıp gidiyorlardı. Nihayet kilise ile pazar yeri arasında bir tahta yığını gerisinde muhafazalı bir yer buldum.

Hayır, bu gece artık ormana gidemezdim, ne olursa olsun; o uzun yolu yürümeye kuvvet yoktu bende. Bu geceyi de böylece geçirmek, olduğum yerde kalmak istiyordum; fazla soğuk olursa kalkıp biraz kilise civarına gidebilirdim; bunu gözümde büyütmek niyetinde değildim. Arkama

yaslandım, hafif tertip uyumaya başladım.

Çevremdeki gürültü dindi, dükkanlar kapandı, yayaların ayak sesleri gitgide seyrekleşti, pencerelerde ışıklar gittikçe söndü...

Gözlerimi açtım, karşımda birisi duruyordu; bana doğru ışıldayan parlak düğmelerden bunun bir polis olabileceğini düşündüm; yüzünü seçemiyordum.

- Merhaba!, dedi.

- Merhaba!, dedim ve korktum. Şaşkın, ayağa kalktım.

Adam hareketsiz kaldı bir müddet.

- Nerede oturuyorsunuz?, diye sordu.

Eski alışkanlıkla, düşünmeden, çıktığım yerin adresim verdim, küçük tavan odasını söyledim.

Bir müddet yine öylece durdu.

- Bir kusur mu işledim?, diye sordum, çekinerek. "Yo, hayır!" cevabım verdi. "Fakat yerinize gitseniz iyi olur, hava çok soğuk, burada yatmanız doğru değil." "Evet, serin, hissediyorum." Dedim.

İyi geceler dileyip içgüdümle eski odamın yolunu tuttum. Dikkatli yürürsem, duyulmadan yukarıya çıkabilirdim şüphesiz; topu topu sekiz basamaktı, yalnız en yukarıdaki iki basamak, gıcırdıyordu basınca.

Sokak kapısında ayakkabılarımı elime aldım, yukarıya öyle çıktım, Sessizdi her taraf. Üst katta bir saatin yavaş tiktaklarını, bir çocuğun hatiften ağlayışını duydum, sonra hiçbir şey duymaz oldum. Odamın kapısını buldum, rezelerinden kaldırdım hafifçe; eski alışkanlık, anahtarsız açtım, odaya girdim, kapıyı yine sessizce kapadım.

Her şey bıraktığım gibiydi; pencerelerde perdeler açık, yatak boş duruyordu. Karanlıkta masa üzerinde bir kağıt gördüm, ev sahibime yazdığım tezkere olacaktı; demek kadın, ben başımı alıp gideli beri bu odaya çıkmamıştı hiç. Masadaki beyazlığı elimle yokladım, bunun bir mektup olduğunu hissederek şaşırdım. Bir mektup ha? Alıp pencere yanma gittim; karanlıkta çıkarabildiğim kadar, okunaksız harfleri sökmeye çalıştım; nihayet ismimi okuyabildim. Sok oldum, ev sahibinin cevabını okuyunca. Tekrar gizlice girmek istediğim takdirde, bu odaya bir daha ayak basamayacağımı bildiriyordu.

Ve yavaşça, gayet yavaş, tekrar odadan çıktım; ayakkabılarım elimde idi, mektup öbür kağıtların yanında, battaniyem koltuğumda. Usulca yürüdüm, gıcırdayan basamaklarda dişlerimi sıktım, sağ selamet basamaklardan inip sokak kapışım buldum.

Ayakkabılarımı giydim, bağlarını yavaş yavaş bağladım, bu işi bitirince biraz da oturdum hatta; hiçbir şey düşünmeden, elimde mektup, önüme bakıyordum, sonra kalktım, sokağa çıktım.

İlerde bir havagazı feneri, etrafa cızırtılı ve titrek bir ışık serpiyordu; fenerin yanma gittim, paketimi fenere dayadım, mektubu açtım; her hareketi gayet yavaş yapıyordum.

Bağrımdan sanki bir ışık seli geçti; bir hayret nidası kopardığımı duydum, manasız bir sevinç nidası: Mektup, yazı işleri müdüründen geliyordu. Yazım kabul edilmiş, hemen dizilmeye verilmişti. "Bir iki yerde ufak tefek düzeltme, birkaç kalem hatası tashih edildi. Kuvvetli bir yazı. Yarın çıkacaktır, on kron."

Güldüm ve ağladım; atlıya sıçraya caddeyi boyladım, durdum, dizime vurdum, sebepsiz, gelişi güzel bastım küfrü. Ve zaman ilerliyordu.

Bütün gece, ta sabaha kadar, caddelerde bağırıp çağırdım; sevinçten aptala dönmüş, durmadan

tekrarlıyordum:

Kuvvetli bir yazı. yani küçük bir şaheser, bir deha numunesi. Ve on kron!

İKİNCİ BÖLÜM

Birkaç hafta sonra bir akşam, şehrin dışında idim. Yine mezarlıklardan birine gitmiş, herhangi bir gazete için bir makale yazmıştım. Ben bu işle meşgulken saat on oldu, karanlık bastırdı, mezarlık kapısının kapanma vakti geldi. Karnım açtı, çok aç; on kron pek de çabuk bitivermiş, ağzıma koyduğum son lokmadan bu yana, hemen hemen üç gün, üç gece geçmişti. Kendimde bir bitkinlik hissediyor, kurşunkalemle yazdığım için kesiliveriyordum. Cebimde yarım bir çakı, bir deste anahtar vardı, ama beş on para, hak getire.

Mezarlık kapışı kapatılanca dosdoğru yerime gitmem gerekirdi belki; ama karanlık ve boş odama - şimdilik kalmama nihayet izin koparabildiğim boş bir teneke atölyesine - karşı duyduğum, o içgüdüye benzer korku yüzünden yoluma devam ettim; ayaklarım beni Belediye binasına doğru sürükledi, oradan aşağıya limana vurdum, demiryolu rıhtımında bir kanepeye oturdum.

O anda üzüntülü bir düşünce yoktu kafamda, sefaletimi unutmuştum, yarı karanlıkta asude ve güzel itmam seyretmek beni yatıştırmıştı. Eski alışkanlıkla, demin yazdığım, acı çeken beynime şimdiye kadar yazdıklarınım en mükemmeli gibi görünen yazıyı okuyup sevinmek istedim. Cebimden yazıyı çıkardım, iyi görebilmek için gözlerime yakın tuttum; sayfanın birini bitirip ötekine geçiyordum. Sonunda yoruldum, kağıtları tekrar cebime soktum. Sessizdi her taraf, mavi bir sedef gibiydi deniz, önümde oradan oraya sessizce küçük kuşlar uçuşuyorlardı. İlerde bir polis devriye geziyor, başkaca kimsecikler görünmüyor, bütün liman sessizliğe gömülü, uyuyordu.

Servetimi saydın yeniden: Bir yarım çakı, bir demet anahtar; fakat tek metelik yok. Birden elimi cebime attım; kağıtlarımı çıkardım tekrar. Mekanik bir hareket, şuursuz bir sinir deprenişiydi bu. Temiz, yazısız bir kağıt aldım ve silindir biçimi bir külah yaptım; içi doluymuş hissini verecek şekilde iki ucunu dikkatle kapadım ve fırlattım kaldırıma doğru. Rüzgarın tesiriyle biraz daha uzağa sürüklendi, sonra durdu.

Ve açlık başıma vurmaya başlamıştı. Oturduğum yerden, sanki çil gümüş paralarla şişkin, bu beyaz fişeğe bakıyor, külahın içinde sahiden de bir şeyler bulunduğuna, kendimi inandırmaya çalışıyordum. Dimdik oturuyor, kağıt fişekte kaç para olduğunu bilmeyerek iteliyordum kendimi. Doğru bildim mi, benimdi para! Küçük, minyon onluk öre'leri en altta; kenarları çentikli, iri kronları da onların üstünde hayal ediyordum. Madeni paralarla doluydu fişek! Oturduğum yerde gözlerimi dört açmış, kağıt fişeğe bakıyor, gidip bu paraları gizlice iç etmek için kendimi ayartmaya çalışıyordum.

Derken polisin öksürdüğünü duydum. Aynı şeyi yapmak, aklıma nereden esmişti? Kanepeden kalktım ve öksürdüm, işitsin diye de üç kere tekrarladım öksürmemi. Bir gelse nasıl da atılırdı kağıt fişeğin üstüne. Bu oyun çok hoşuma gidiyor, keyfimden ellerimi ovuşturuyor, içimden ağır küfürler savuruyordum. Umduğunu bulamayacaktı. Oynadığım bu madikten sonra cehennemin

dibine kadar yolu vardı keratanın! Açlık başıma vurmuş, beni sarhoşa çevirmişti.

Bir iki dakika sonra polis yaklaştı; demir topuklarım kaldırımda takırdatarak, sağıma soluna bakınarak geliyordu.

Acele etmiyordu, önünde bütün bir gece vardı nasıl olsa. Fişeği görmemişti; ta yanma geldi, ondan sonra gördü. Birden durdu, bakmaya başladı. Yerde duran beyaz cisim, değerli bir şeye benziyordu; bir miktar para mıydı yoksa? Bir miktar gümüş para?.. Ve polis, yerden fişeği aldı. Hıı! Hafif, pek de hafif. Belki kıymetli bir kalem, bir şapka iğnesi... Polis iri gözleriyle fişeği dikkatle açıp içine baktı. Ne güldüm, ne güldüm; elimi dizime vurarak deliler gibi güldüm. Boğazımdansa tek ses çıkmıyordu; dilsiz ve bitkindi benim kahkaham; ağlamaklıydı.

Sonra kaldırımda takırtılar duyuldu tekrar; polis rıhtımdan tarata saptı. Gözlerimde yaşlar, oturuyor, sıtmalı bir neşeyle mest, güçlükle soluyordum. Yüksek sesle konuşmaya başladım; kendime kağıt fişeğin hikayesini anlatıyor, polisin hareketlerini taklit ediyor, avuçlanma bakıyor, tekrarlıyordum boyuna: "Külahı atarken öksürdü!" Bu kelimelere yenilerini ekliyor, buna cazip ilaveler yapıyor, cümleyi başka biçime sokup kuvvetlendiriyordum: öksürdü öhö öhö!

Bu sözün her şeklim denedim, neşem gecenin geç saatlerine kadar sürdü. Sonra uykulu bir rehavet bastı üzerime; hoş bir kesiklik; dağıtmaya kalkışmadım. Karanlık koyulaşmıştı epeyce; hafif meltem sedeften denizi oyuk oyuk yapıyordu. Direkleri göğe dayalı gemiler, siyah gövdeleriyle, dilsiz canavarlar gibiydiler. Sert kıllarım kabartmışlar, öylece duruyorlar, beni bekliyorlardı. Acı duymuyordum, açlığım acımı uyuşturmuştu. Bunun yerine kendimi pek hoş şekilde, çevremdeki her şeyle temassız, boş hissediyor, kimse tarafından görülmeyişime memnun oluyordum. Ayaklarını kanepeye uzattım, arkama yaslandım; inzivamın olanca tadını en iyi böyle çıkarıyordum. Gönlümde tek bulut yoktu, tek rahatsızlık duygusu, düşüncelerimin eriştiği ölçüde, gerçekleşmemiş tek arzu veya heves yoktu. Gözlerim açık yatıyor, benliğimden sıyrılmış bir halde, kendimden uzaklarda olmanın sefasını sürüyordum.

Rahatımı kaçıran tek ses duyulmuyordu hala. Yumuşak karanlık, kainatı gözlerimden silmiş, beni buracıkta tam bir sükûna gömmüştü. Kulaklarımda sadece sessizliğin ıssız hışırtıları yankılanıyordu. Ve ilerdeki kara devler beni emip çekerler kendilerine, gece başlayınca. Engin denizlere, uzak ve insansız ülkelere alıp götürürler beni. Ve beni prenses Ylajali'nin sarayına götürürler ve aklımdan bile geçirmediğim bir ihtişam bekler beni orada, herhangi bir kimsenin yapabileceğinden çok daha üstün debdebeler bekler. Ve Ylajali. ışıl ışıl bir salonda oturur ve salonda her şey ametisttendir; sarı güller döşeli bir tahtın üzerinde Ylajali, ben içeri girince bana elini uzatır, beni selamlar, hoş geldin diye seslenir bana; ben yaklaşıp da diz çökünce: "Hoş geldin, Şövalye!" der. "Ülkeme ve sarayıma! Ben seni yirmi yazdır bekliyorum; aylı gecelerde seslendim sana; sen üzgün olduğun zamanlar ben ağladım burda ve sen uykulara dalınca ben nefis rüyalar üfledim uykularına." Ve güzel prenses elimden tutar, uzun koridorlardan geçirir beni, yığın yığın insanların yasa!, diye bağrıştıkları koridorlardan ve aydınlık bahçelerden, üç yüz genç kızın oynayıp gülüştüğü bahçelerden geçirir, bir başka salona götürür; bastan başa pırıl pırıl zümrüttendir o salon. Gürül gürül güneş akar içeri; galeri ve koridorlardan koro şarkıları duyulur; güzel kokular dalga dalga çarpar yüzüme. Elini avucumda tutar, büyülenişin hoyrat lezzetinin yayıldığım duyarım kanıma; kolumu beline dolarım ve fısıldar prenses: "Burada olmaz, gel benimle!" Ve kırmızı salona gireriz; bu salonda her şey yakuttandır; dalga dalga bir ihtişamın içine gömülürüm. Kolunu betimde hissederim, yüzüme değer nefesi ve fısıldar: "Hoş geldin, sevgilim! öp beni! Daha çok, daha çok."

Oturduğum kanepede yıldızlar görüyorum gözlerimin önünde ve düşüncelerim bir ışık kasırgası içine kayıyor.

Uyuyakalmışım, polis uyandırdı. Merhametsizce, tekrar hayata ve sefalete çağırmışlardı beni. İlk duygum, kendimi böyle açıkta bulmaktan doğan salakça bir şaşkınlık oldu; ama bu duygu az sonra yerini acı bir yeise devretti; hâlâ hayatta oluşumun üzüntüsünden ağlıyordum neredeyse. Ben uyurken yağmur yağmış, elbiselerim sırsıklam olmuştu; ayazı kollarımda bacaklarımda hissediyordum. Karanlık daha da koyulaşmıştı; karşımdaki polisin yüz hatlarını güçbela seçebiliyordum.

- Haydi, kalkın artık!, dedi.

Derhal kalktım, tekrar yatmamı emretseydi ona da peki derdim. Çok bitkindim; üstelik adeta o anda açlığı yeniden duymaya başlamıştım.

- Az dur, sersem!, diye seslendi polis ardımdan. "Şapkanızı almadan gidiyorsunuz. Ha şöyle, şimdi gidebilirsiniz."

Dalgın bir biçimde kekeledim:

- Benim de içimde bir his, sanki bir şey unutmuşum.

- Teşekkür ederim, iyi geceler!

Sallanarak yürüdüm. İnsanın birazcık ekmeği olsa! Sokaklarda ısıra ısıra gidebileceği, bir küçük nefis çavdar ekmeği! Hem yürüyor, hem de bu en iyisinden çavdar ekmeğim hayal ediyordum; şimdi yemesi ne hoş olurdu! Açlık iflahımı kesiyordu; ölmeyi, yok olmayı özledim, duygulandım, ağladım. Sefaletim bir türlü tükenmek bilmiyordu! Ansızın sokağın ortasında durdum, vurdum ayağımı yere, bastım küfrü. Ne demişti bana o? Sersem ha? Bana sersem demek nasılmış, gösterirdim ben o polise! Dönüp, gerisin geri koşmaya başladım. Öfkemden ateş püskürüyordum. Caddenin aşağısında ayağım takıldı, yere düştüm, ama aldırmadım buna, hemen kalkıp yine koştum. Fakat istasyon meydanının orada, artık o derece yorulmuştum ki, daha aşağılara, limana gitmeye takat bulamadım kendimde; koşarken kızgınlığım da geçmişti zaten. Sonunda soluk soluğa durdum, derin nefes aldım. Öylesine bir polisin sözünün ne kıymeti vardı sanki? - Evet ama. her şeyi de sineye çekecek değilim ya! - Şüphesiz, diye kendim, kendi sözümü kestim. Eh işte, onun da anlayışı o kadar! Bu mazur göstermeyi tatminkar buldum; onun anlayışını da; eh işte o kadar olduğunu, kendime bir daha tekrar ettim. Sonra da geri döndüm.

Yağmurlarla ıslanmış bu caddelerde, gece yarıları, bir deli gibi koş, işin yoksa! Açlığın kemirişleri dayanılmaz bir hal alıyor, bende rahat huzur bırakmıyordu. Karnımı hiç değilse böyle doyurayım diye, tekrar tekrar tükürüğümü yutuyor, faydasını göreceğe de benziyordum. İş bu noktaya gelene kadar son haftalarda yiyecekten yana günlerim pek nasipsiz geçmiş, şu son zamanlarda enikonu kuvvetten düşmüştüm. Şansım yaver gitse de, şu veya bu manevra sayesinde elime beş kron geçirsem bile, bu para, yeni bir açlık devresi üzerime çullanmadan tamamen kendime gelebilmeme kadar, dayanmazdı bana. Asıl ne oluyorsa sırtımla omuzlarıma oluyordu; katı katı öksürecek yahut öne fazla eğilmiş yürüyecek olsam göğsüme saplanan burgunun acısına yine de bir an dayanabiliyor, ama sırtımla omuzlarımın sancısına aciz kalıyordum. Bahtınım hep kapalı oluşuna sebep neydi acaba? Yaşamak, başkaları kadar benim de hakkım değil miydi? Eski kitapçı Pascha, sevkiyatçı Hennechen kadar? Yoksa omuzlarım mı yoktu bir devin omuzlan gibi; iki kuvvetli kolum mu yoktu çalışmak için? Günlük ekmeğimi kazanmak için, Möller caddesinde odun yarıcılık bile aramamış mıydım? Tembel miydim? İş bulmak için didinmemiş, üniversite derslerine devam etmemiş, gazete makaleleri yazmamış, gece gündüz deli gibi okuyup çalışmamış mıydım? Bir cimri gibi yaşamamış, param fazlaca oldu mu ekmek ve sütle, param az olunca kuru ekmekle kanımı doyurmamış mıydım? Hiç parasız kalınca açlığa katlanmamış mıydım? Otellerde mi oturmuş, ilk katlarda ayrı daireler mi tutmuştum? Bir izbede; şu son kış

içeriye yağan karlarla, bütün dünyanın boşlayıp kaçtığı bir teneke atölyesinde barınıyordum. Bütün bu olup bitenlerden, artık hiç bir şey anlayamıyordum hiçbir şey:

Yoluma devam ederken hep bunları düşündüm; aklımda garazın yahut kıskançlığın yahut kıskançlığın zerresi yoktu, zerresi...

Bir boyacı dükkanı önünde durdum, camdan içeri baktım, kapalı kutuların etiketlerini okumak istedim, fakat karanlıktı çok. Aklıma esen bu yeni hevesten ötürü kendi kendime içerleyerek, kutularda neler olduğunu öğrenemeyişime kızarak cama bir vurdum, yoluma devam ettim, ilerde bir polis gördüm, adımlarımı hızlandırdım, doğruca yanma gittim, damdan düşer gibi: "saat on!" dedim.

- Hayır!, cevabım verdi polis, şaşırmış. "saat iki" dedi.

- Saat on!, dedim. "Saat on" Hırsımdan inleyerek bir iki adım daha attım, elimi yumruk yapıp: "Bunu biliniz ki, saat ondur" dedim.

Durdu, bir müddet düşündü, dikkatle baktı bana; afallamıştı. Sonunda gayet sakin: "Saat kaç olursa olsun, evinize gitmenin tam vakti!" dedi. "Ben sizi götüreyim mi?" Bu dostluk karşısında teslim oldum; gözlerimin yaşardığım hissettim, hemen cevap verdim:

- Hayır, teşekkür ederim. Dışarılarda geciktim biraz, bir kahvedeydim. Tekrar tekrar teşekkür ederim.

Ben giderken elini miğferine götürüp selam verdi. Gösterdiği yakınlık bana pek dokunmuştu; param yok, tutup ona bir beş kron veremedim, diye ağladım. Durdum, peşinden baktım, yavaş yavaş uzaklaşıyordu, elimi anlıma vurdum, o uzaklaştıkça ben daha çok ağladım. Yoksulluğumdan ötürü demediğimi bırakmadım kendime, alaylı lakaplar taktım kendime, kırıcı tahriklerin en yakası açılmamışlarım bulup bir güzel döşendim kendime. Barındığım yere kadar böyle söylene söylene geldim. Kapının önünde, anahtarlarımı kaybetmiş olduğumu gördüm.

"Olacağı buydu!" diye acı acı çıkıştım kendime. "Anahtarları kaybetme de göreyim seni! işte şuracıkta, altı ahır, üstü tenekeci dükkanı bir yerde oturuyorum. Kapı gece oldu mu kilitlenir, kimse açamaz artık. Eh, ben de ne diye kaybetmeyecekmişim anahtarları?" Bir köpek gibi sırsıklamdım. Karnımda açlık bir parça, çok az; dizlerimde gülünç bir kesiklik, çok az. Ne diye kaybetmeyecekmişim? Ben gelip de içeri girmek isteyince bu bina, niçin bir başka tarata göç etmiyordu sanki? Açlıktan, sefaletten katılmış, için için güldüm. İçerde ahırda atların tepindiklerini işitiyor, üstte yukarda pencerelerimi görebiliyordum; ama kapıyı açamıyor, ama içeri giremiyordum. Yorgun ve kahrolmuş, limana donüp anahtarlarımı aramaya karar verdim.

Yağmur yeniden başlamıştı; suların omuzlarıma geçtiğini hissediyordum. Belediyenin önünde birden, aklıma iyi bir fikir geldi: Bana kapıyı açıvermesini polisten rica etmek. Derhal bir polise başvurdum, gelip mümkünse bana kapıyı açıvermesini ısrarla rica ettim.

- Mümkün değil. Bende anahtar yok. Polisin anahtarları, dedektif şubesinde bulunur.

- Peki, ne yapayım?

- Eh, siz de gider, bir otelde yatarsınız.

- Fakat gidemem ki otele, yanımda param yok. Geciktim, bir kahvedeydim, anlarsınız ya...

Belediyenin merdivenlerinde durduk bir müddet. Polis düşündü, ölçtü biçti, beni gözden geçirdi. Sokakta bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu.

- O halde içerdeki nöbetçi polise gider, yatacak yeriniz olmadığını söylersiniz, dedi.

Ben bunu düşünememiştim. Vay canına, iyi bir fikirdi bu!

Bu enfes tavsiyesinden dolayı polise derhal teşekkür ettim.

- Dosdoğru gidip sokakta kaldığımı söyleyebilir miyim?"

- Tabii

Nöbeti polis "isminiz" diye sordu.

- Tangen... Andreas Tangen.

Niye yalan söyledim, bilmiyorum. Zihnim gelişi güzel, daldan dala işliyor, bana olur olmaz ilhamlar veriyordu. Benimle hiç ilgisi olmayan bu ismi o anda uydurmuş, ilerisini gerisini düşünmeden öylece söyleyivermiştim. Mecburiyet yokken yalan söylemiştim.

- Mesleğiniz?

İşte bu, kovulmam demekti. Önce kendimi tenekeci diye tanıtmak istedim, ama cesaret edemedim; kendime pek nadir bir isim seçmiştim, gözümde gözlük de vardı üstelik. Yüzsüzlüğü ele almayı düşündüm, bir adım daha ilerleyip yüksekten ve mağrur:

-Gazeteciyim!, dedim. Nöbetçi polis, yazmadan önce, kıpırdadı hafiften ve ben sokaklarda kalmış bir Bakan gibi azametli, parmaklığın önünde duruyordum. Şüphe uyandırmamıştım; cevap vermekte tereddüt ettiğimi polis pekala anlamıştı. Bir gazeteci sokakta kalmış. Belediyeye gelmiş, bu ne iş!

- Hangi gazetede çalışıyorsunuz, Bay Tangen?

- Morgenbladet'de.

- Maalesef bu gece Aşarlarda fazla oyalandım da..

- Bırakalım o bahsi!, diye sözümü kesti, gülümseyerek ilave etti: "Gençlik eğlenirse, biz halden anlarız!" Ayağa kalkarak, önümde nezaketle eğildi, bir polise döndü:

- Beyi yukarıya yedek odaya götürünüz. İyi geceler...

Pişkinliğimden ötürü, sırtımdan aşağı soğuk suların boşaldığım hissettim; kendimi cesaretlendirmek için yürürken ellerim! yumruk yaptım.

Polis memuru, kapıda:

- Havagazı on dakika yanar.

- Sonra söner mi?

- Söner.

Yatağa oturdum, anahtarın çevrildiğini işittim. Aydınlık hücre hoşuma gitti, kendimi rahat ve keyifli hissettim, huzur içinde dışarıdaki yağmura kulak verdim. Böyle rahat bir odadan daha ala, başka ne isterdim? Memnunluğum gittikçe çoğalıyordu. Yatağa oturmuş, şapkam elimde, gözlerim duvarda yanan gaz alevine dikili: polisin karşısında geçen ilk dakikayı düşünmeye koyuldum. Bu ilk defa oluyordu, ne de güzel alay etmiştim! Gazeteci Tangen mi, nasıl? Sonra ya o "Morgenbladet?" "Morgenbladet" ile adamı kalbinden vurmuştum. Bırakalım o bahsi mi demişti ? Stiftsgaard'da ki galada saat ikilere kadar oturmuş, kapısının anahtarım unutmuş, evindeki cüzdanında birkaç binliği olan bir bey! Beyi yukarıya yedek odaya götürünüz...

Gaz birdenbire söndü; yavaş yavaş ve çekilerek değil de garip bir şekilde ansızın söndü. Zifiri karanlıkta kaldım; elimi göremiyor, çevremdeki beyaz duvarları, hiçbir şeyi göremiyordum. Yatmaktan başka ne yapılabilirdi? Soyundum.

Fakat uyuyamadım. Bir zaman, yattığım yerden karanlığı; kavrayamadığım uçsuz bucaksız ve kalın karanlık kitlesini seyrettim. Aklıma sığdıramıyordum karanlığı. Bütün ölçülerin üstünde bir

karanlıktı bu; yakınlığı altında eziliyordum. Gözlerimi kapadım, yarı sesli bir şarkı tutturdum, oyalanmak için yatağa uzandım, fakat boşuna!.. Karanlık, zihnimi kavramış, beni bir an olsun kendi halime bırakmıyordu. Ya içinde erir, karanlığa karışır gidersem? Yatakta doğruldum, kullanım sağa sola savurdum.

Sinirlerim bozuldukça bozuluyordu, var kuvvetimle buna karşı koymayı denedim, hiçbir faydası olmadı. Gayet garip hayallerin elinde esir oturuyor, kendimi yatıştırmak isteyerek ninniler mırıldanıyor, sıkıntıdan ter içinde, huzursuzluğumu gidermeye çalışıyordum. Gözlerimi karanlığa dikmiştim, hayatımda böylesine bir karanlık görmemiştim. Burada bambaşka bir karanlıkla karşı karşıya olduğum şüphesizdi; daha önce kimsenin dikkat etmediği çılgın bir elemanla karşı karşıya olduğum! En gülünç düşünceler zihnimi kurcalıyor, her şey beni ürkütüyordu. Duvarda bir küçük deliğe takılmışta aklım. Duvarda bulduğum bir çivi deliği duvara oyulmuş bir işaretti bu. Elimle yokladım, içine üfledim, derinliğini ölçmek istedim. Rasgele bir delik değildi, asla! Kalleş, esrarengiz bir delikti bu; bundan sakınmam gerekiyordu. Bu deliğin düşüncesiyle büyülenmiş, merak ve korkudan deliye dönmüş, derinliğini ölçmek, bitişik odaya kadar devam edip etmediğinden emin olabilmek için, sonunda, yataktan kalkıp yarım çakımı aramam gerekti.

Uyumak üzere tekrar yattım; ama aslında, yeniden karanlıkla boğuşmak içindi bu yatışım. Dışarıda yağmur dinmiş, sesi duyulmaz olmuştu. Bir müddet sokaktaki ayak seslerine kulak verdim, bir yayanın ayak sesleri uzaklaşıp kayboluncaya kadar içim rahat etmedi; adımlarına bakılırsa bir polisti bu geçen. Birdenbire birkaç kere parmağımı saklattım ve güldüm. Yatakta doğruldum: "Dilde bu kelime yok henüz!" dedim. "Onu ben buldum: Kubosa. İşte harfleri bir kelimedeki gibi; hay Allah, sen bir kelime buldun birader... Kubosa, gramer bakımından büyük önemi olan bir kelime.

Karanlıkta, gayet belli, gözlerimin önündeydi kelime. Gözlerim açık, buluşumdan dolayı hayretler içinde oturuyor, sevincimden gülüyordum. Sonra fısıltıyla konuşmaya başladım; beni dinleyebilirlerdi; buluşumu gizli tutmayı düşündüm. Açlığın delidolu taşkınlığına kaptırmıştım kendimi; acılardan kurtulmuş, boşalmıştım; düşüncelerim dizgin tanımıyordu. içimden sessizce düşünmeye koyuldum. En garip çağrışımlarla bulduğum yeni kelimenin manasını araştırmaya giriştim. Ne Tanrı, ne de Tivoli demekti bu; hayvan sergisi manasına geldiğim de kim söylemişti? Şiddetle yumruğumu sıktım, bir daha tekrarladım: Hayvan sergisi manasına geldiğim kim iddia etti? İyice düşününce asma kilit veya güneşin doğuşu manalarına gelmesinin de şart olmadığım anlıyordum. Böyle bir kelime için bir mana bulmak zor değildi; beklemeli, acele etmemeliydim. Bu arada, bunun üzerine bir uyku kestirebilirdim.

Yatıyor, hafiften gülüyor, ama hiçbir şey söylemiyor, her türlü karardan kaçınıyordum. Birkaç dakika geçti, sinirlendim; yeni kelime beni durmadan rahatsız ediyor, dönüp dönüp geliyor, zihnimi hükmü altına alıyor, beni endişelendiriyordu. Hangi manalara gelmeyeceği hakkında bende bir kanaat uyanmış, ama hangi manaya geleceğine dair kesin bir hüküm belirmemişti. Bu ikinci planda dedim yüksek sesle; kolumu tuttum ve tekrarladım: Bu ikinci planda: Allah'a şükür, kelime bulunmuştu, buydu esas mesele! Fakat beni boyuna meşgul ediyor, uykuma mani oluyordu. Bu gayet nadir söz için her şeyi az buluyordum. Nihayet yatakta tekrar doğruldum, başımı avuçlarımın arasına aldım: "Hayır!" dedim. "İşte bu imkansız! Göç yahut tütün fabrikası manalarına gelemez! Bu gibi manalara gelseydi, ben çoktan kararımı vermiş, mesuliyeti üzerime almış olurdum." Hayır, bu kelime ruhi bir kavrama daha uygun düşüyordu, bir his, bir hal...

Ben bunu kavrayamayacak mıydım acaba? Bir ruh hali düşünmeye başladım. O anda birisi konuşuyor, benim incelemelerime karışıyor gibi geldi bana; kızarak cevap verdim: "Nedir

kuzum? Hayır, aptallık dediğin bu kadar olur! Yün iplik mi? Git işine birader! Öyle olamayacağıma dair benim de bir bildiğim varsa, buna yün iplik manasını vermeye mecbur muyum? Bu kelimeyi bulan benim, ona istediğim manayı vermek de benim hakkımdır. Hem zannedersem, ben bu konuda fikrimi söylemedim henüz..."

Fakat kafam karıştıkça karışıyordu. Sonunda, musluğu bulmak için yataktan fırladım. Susamıştım, ama başım alev alev yanıyor, bir içgüdü beni suya doğru itiyordu, içtim, tekrar yattım, dayatıp diretip uyumak istedim. Gözlerimi yumdum, kendimi sakin olmaya zorladım. Hiç kımıldamadan dakikalarca yattım, ter içinde kaldım, kanımın damarlarımda şiddetle aktığım hissettim. Ah, o kağıt fişeğin içimde para aramak cidden harika şeydi canım! Bir kere de öksürmüştü hatta. Acaba hâlâ oralarda dolanıyor muydu? Yoksa benim kanepede mi oturuyordu?.. Mavi sedef... Gemiler...

Gözlerim! açtım. Uyuyamadıktan sonra ne diye kapalı tutayım? Aynı karanlık, pusudaydı çevremde; düşüncelerimin tırmanmak isteyip de kavrayamadıkları, kavranmaz o siyah edebiyat! Neye benzetilebilirdi acaba? Bu karanlığı ifade edebilecek siyahlıkta bir kelime bulmaya zorladım kendimi; fakat faydasız! Söyledim mi ağzımı simsiyah edecek şiddette siyah bir kelime arıyordum. Allah'ım, ne kadar da siyahtı ya! Tekrar limanı, gemileri, durmuş beni bekleyen o siyah devleri düşündüm. Beni emip kendilerine çekecekler, beni tutacaklar. Ülkelerden denizlerden ayıracaklar, insan gözünün görmediği siyah diyarlara götüreceklerdi. Kendimi suların cazibesine tutulmuş, gemilerde görüyor, bulutlarda süzüldüğümü hissediyor, batıyor, batıyordum... Korkudan kısık bir feryat kopardım, sımsıkı yapıştım yatağa. Tehlikeli bir yolculuk yapmış, bir bohça gibi havalarda savrulmuştum. Elimi sert bir yere çarpınca öyle bir ferahladım ki! İşte ölüm, dedim kendi kendime, ol artık! Bir müddet yattığım yerde kaldım, artık öleceğim! düşündüm, birden doğruldum, sert bir sesle sordum: öleceğimi de kim söyledi? Kelimeyi buldum mu, bulmadım mı, hangi manaya geldiğini tayin etmek de bana düşer...

Sayıkladığımı işittim, daha konuşurken anladım bunu. Cinnetim bir zafiyet, bir bitkinlik sayıklamasıydı, fakat şuursuz değil. Delirdiğim düşüncesi, beynimden bir şimşek gibi geçti. Korkuya uğramış, yataktan fırladım. Sendeleyerek kapıya gittim, açmak işedim, kırmak için bir iki yüklendim, kafamı duvarlara vurdum, acı acı inledim, parmaklarım ısırdım, ağladım ve küfrettim...

Sessizdi her taraf; sesimi duvarlar geri itiyordu. Hücrede uzun, zaman bağırıp çağıramayacak kadar bitkin, yere yıkıldım. Birdenbire gözüme, duvarın yukarısındaki gri renkte bir dörtgen ilişti, beyazca bir parıltı, bir ihtimal... Gün ışığıydı bu. Ah, öyle rahat bir nefes aldım ki! Yüzükoyun yere uzandım, bu mutlu parıltının sevinciyle ağladım, minnettarlığımdan hıçkırdım, pencereye doğru havayı öptüm, deli gibi hareketler yaptım. Bütün tasalarım bir anda silinip gitmişti; bütün ümitsizliklerim, açılanın dinmişti; düşüncelerimin eriştiği ölçüde, o anda gerçekleşmemiş hiçbir isteğim kalmamıştı. Yerde doğrulup oturdum, ellerimi katlayıp günün ağarmasını sabırla bekledim.

Ne geceydi bu gece! Gürültümü duymayışları ne tuhaf diye düşündüm, şaşkın. Fakat ben, öyle ya, hususi kısımda idim, bütün öbür kapatılmışların üstünde. Sokaklarda kalmış bir Bakandım ben, tabir caizse! Maneviyatım düzelmiş, gözlerim duvarda gittikçe ağaran cama çevrili, bir Bakan pozu takınarak, kendimi bir asilzade gibi von Tangen diye adlandırarak, resmi bir dille konuşarak eğleniyordum. Hayallerimin ardı kesilmemişti, yalnız şimdi çok daha az sinirliydim, o kadar. Esef edilecek bir ihtiyatsızlık yüzünden, cüzdanımı da evde bırakmasaydım! Sayın Bakan, kendilerini yataklarına götürmek şerefini bendenize bağışlarlar mı ? Son derece ciddi, bin bir merasimle, gidip yatağıma yattım.

Ortalık, hücrenin çevresini az çok seçebileceğim kadar aydınlanmıştı; az sonra kapıdaki ağır tokmağı gördüm. Bu beni oyaladı. Kendimi görmeme engel olan, sinir bozacak derecede kesif ve yekpare karanlık kırılmıştı; kanım yatıştı, çok geçmeden gözlerinim kapandığını hissettim.

Kapının birkaç kere vurulmasıyla uyandım. Apar topar yataktan atlayıp çarçabuk giyindim; elbiselerim, gecenin ıslaklığım hala muhafaza ediyorlardı.

- Aşağıda nöbetçi amirine uğrayacaksınız!, dedi polis. Yeniden, formalitelere göğüs germek lazım! diye düşündüm korkarak.

Alt katta büyük bir odaya girdim; hepsi de gece yersiz kalmış, otuz kırk kişi vardı odada. Defterden birer birer çağrılıyorlar, her birine birer öğünlük bir yemek kartı veriliyordu. Amir, yanındaki polise ha bire şunları söylüyordu:

- Buna kart verildi mi? Kartlarım vermeyi unutmayınız.

- Baksanıza, yemeğe ihtiyaçları var.

Ve ben duruyor, bu kartlara bakıyor, bir tane de bana vermelerini bekliyordum.

- Andreas Tangen, gazeteci!, ilerledim, eğilip selam verdim.

- Fakat azizim, sizin burada işiniz ne?

Hadiseyi anlattım, yani geceki hikayeyi buyur ettim önlerine; istifimi bozmadan, ulu orta yalan söyledim, gayet samimi yalan söyledim. Maalesef dışarılarda oyalandım da, bir kahvede, kapının da anahtarım kaybetmişim...

- Eh, olur böyle şeyler!, dedi, gülümsedi.

- Bari iyi uyudunuz mu?

- Bir Bakan gibi!, cevabım verdim. "Bir bakan gibi!"

- Memnun oldum, dedi, ayağa kalktı. "Güle güle!" deyip beni uğurladı.

Ve ben çıktım...

Bir kart, bana da bir kart! Ben üç gün, üç gecedir ağzıma lokma koymadım! Bir ekmek! Ama ne kimse bana bir kart verdi, ne de ben kimseden bir kart isteyebildim. istesem şüpheleneceklerdi. Şahsi durumumu kurcalayacaklar, kim olduğumu anlayacaklardı, yanlış beyanda bulunduğum için tevkif edeceklerdi beni... Bir milyoner pozu takınarak, başım havada, ellerim ceket ceplerime sokulu, belediyeden çıktım.

Güneş sıcak sıcak parıldıyordu, saat ondu, Young meydanında insanlar kaynaşıyordu. Nereye gidecektim? Elimi cebinim üstünde gezdirip yazımı yokladım; saat on birde yazı işleri müdürüne uğramak istiyordum. Bir müddet parmaklığın önünde durup altımdaki hayatı seyrettim. Elbiselerim buram buram tütmeye başladı. Açlık yeniden baş gösterdi; bağrımı kemiriyor, sarsıyor, ince ince saplanışlardan canım yanıyordu. Tek dostum, tek tanıdığım yok muydu başvurabileceğim? Hafızamda bana ödünç on öre verebilecek birisini bulmaya çalıştım, bulamadım. Nefis bir gündü; bol güneş, bol ışık vardı etrafımda; gökyüzü dağların üzerinden bir nazlı deniz gibi akıp gidiyordu...

Farkında olmadan atölyenin yolunu tutmuştum.

Açlık fena yükleniyordu, yolda bir tahta talaşı buldum, çiğnemeye başladım, iyi geldi. Daha önce düşünseydim ya bunu!

Giriş kapışı açılmıştı. Seyis, her zamanki gibi, günaydın dedi. "Hava çok güzel!"

- Evet!, cevabım verdim. Söyleyebildiğim tek şey bu oldu. Ondan bir kron borç isteyemez

miydim? Memnuniyetle verirdi parası varsa. Bir keresinde ben ona bir mektup yazı vermiştim üstelik.

Duruyor, yutkunuyor, bir şey söylemek istiyordu.

- Hava güzel. Şey... Bugün ev sahibine kira vermem lazım. Bana bir iyilik etseniz de beş kron borç verseniz? Sadece birkaç gün için. Siz bana evvelce de bir yardımda bulunmuştunuz.

- Hayır, mümkün değil, Jens Olai, diye cevap verdim.

- Şimdilik imkansız. Sonra belki, öğleden sonra belki.

Merdivenleri güçlükle tırmanıp odama çıktım. Kendimi yatağa bırakarak başladım gülmeye. Şu hınzır sansa bakındı; benden önce davranmıştı seyis! Şerefim kurtulmuştu. Beş kron... Allah esirgesin azizim; aşevi hisse senetlerinden beş tane yahut Aker'de bir köşk de isteyebilirdin benden!

Bu beş kron düşüncesi, beni kahkahayla güldürüyordu. Ne heriftim ben, değil mi? Beş kron! Hani tam da adamına çatmıştı doğrusu! Neşem artıyordu, koy verdim kendimi bu neşeye: öf be, bu yemek kokusu da ne! öğlene hazırlanan bu halis ve taze pirzola kokusu, öf be! Bu iğrenç kokuyu defetmek için penceremi hızla açtım. Garson, yarım biftek! Masaya dönüp, yazarken dizlerimle desteklemek zorunda olduğum o kırık topal masaya, derin bir reverans yaptım, sordum: Bir bardak şarap emreder misiniz efendim? Hayır mı? İsmim Tangen'dir, Bakan Tangen. Maalesef dışarında oyalandım da... Kapının anahtarı...

Ve dolu dizgin, düşüncelerim, dört bir yana koşuşuyorlardı. Abuk sabuk konuştuğunum farkındaydım daima; işitmediğim, anlamadığım tek söz söylediğim olmuyordu. Yine zırvalıyorsun dedim kendime; dedim ama bunu önlemek imkansızdı benim için. Uyanık yattığım halde uykuda konuşuyordum sanki. Kafam, acısız, tazyiksiz, hafifti gayet; gönlüm ise bulutsuz, berrak. Sürüklenip gidiyor, dayatıp direnmiyordum.

Buyurun içeriye buyurun! Bakın, her şey yakuttan. Ylajali, Ylajali! Kırmızı, dalga dalga ipek divan! Ne kadar da hızlı nefes alıyor! öp beni sevgilim, daha çok, daha. Kolların kehribardan sanki, dudakların alev alev... Garson, bir biftek söylemiştim...

Penceremden içeri güneş doluyordu, altta beygirlerin yulaf yediklerini işitiyordum. Oturuyor, bir küçük çocuk gibi memnun, sevinçli tahta talaşını emiyor, boyuna cebimdeki yazıyı yokluyordum. Bir kerecik olsun düşünmediğim halde yazının cebimde olduğunu bana bir içgüdü söylüyor, hatırlatıyordu. Dayanamadım yazıyı cebimden çıkardım.

Islanmıştı; kağıtları açıp güneşe serdim. Sonra odamda gezinmeye başladım. Ne kadar da sıkıcıydı her şey! Yere, dört bir yana ince, uzun şeritler halinde teneke kırpıntıları saçılmıştı. Oturacak ne bir iskemle vardı, ne de çıplak duvarlarda bir çivi. Her şey "Amcanın bodrumu"na götürülmüş, paraları yenmişti. Kalın bir toz tabakasıyla kaplı masada birkaç yaprak kağıt; işte bütün servetim! Yataktaki eski, yeşil battaniyeyi bana birkaç ay önce Hans Pauli ödünç vermişti... Hans Pauli! Parmaklarımı şaklattım. Hans Pauli Pettersen bana yardım etmelidir! Ve adresini hatırladım.

Haru Paull'yi nasıl da, unutmuştum! Ne diye hemen kendisine müracaat etmediğim için bana çok gücenecekti şüphesiz. Derhal şapkamı basıma geçirdim, kağıtlarımı toplayıp acele merdivenleri indim.

"Jens Olai!" diye seslendim ahıra, "Sana öğleden sonra yardım edebileceğimi sanıyorum, yüzde yüz!" Belediyenin önünde saatin on biri geçmekte olduğunu gördüm, derhal yazı işleri müdürüne gitmeye karar verdim. Kağıtlarımın sırada olup olmadığım kontrol için büronun kapısı

önünde durdum, kağıtları dikkatle düzleyip yine cebinle soktum, kapıyı vurdum, içeriye girerken kalbim küt küt atıyordu.

Her zamanki yerindeydi "Makas". Çekinerek müdürü sordum. Cevap yok. Adam, elinde uzun makası, oturmuş, vilayet gazetelerinden küçük haberler kesiyordu.

Biraz daha ilerleyip sorumu tekrarladım.

Başım kaldırmaksızın:

- Müdür daha gelmedi, dedi nihayet.

- Ne zaman gelir?

- Bilmem ki, hiç bilmiyorum.

- Büro, kaça kadar açık?

Bu sözüm cevapsız kaldı, gitmek düştü bana. Bu kadar zaman zarfında Makas, bir kerecik olsun bakmamıştı yüzüme. Beni sesimden tanımıştı. Burada ne kadar da fena tanınmışsın! diye düşündüm. Sana cevap vermek bile bir külfet onlar için. Böyle yapmalarım müdür mü tembih etmişti yoksa? Şu var ki ben de, meşhur yazım on krona kabul edildikten bu yana ona makaleler yağdırmış, hemen her Allah'm günü işe yaramaz yazılarımla kapısnı aşındırmıştım; o da bunları okuyup bana geri vermek zorunda kalmıştı. Artık bu işe bir son vermek istiyordu belki de, tedbir almak istiyordu... Homansby yolunu tuttum.

Hans Pauli Pettersen, dört katlı bir evin tavan arasında oturan bir köylü talebeydi; yani fakir bir adamdı Hans Pauli Pettersen. Ama bir kronu varsa esirgemezdi. Bu kronu alacağıma, öyle emindim ki, parayı şimdiden avucumda biliyordum. Yoluma devam ediyor, bu kronu düşünerek seviniyor, kendimi bu paradan yana emin hissediyordum. Sokak kapısına vardığımda kapıyı kapalı buldum, zili çaldım.

"Üniversite talebesi Pettersen'le görüşmek istiyorum, dedim, içeri girmek istedim. "Ben odasını biliyorum." "Üniversite talebesi Pettersen?" diye tekrarladı hizmetçi kız. "Tavan arasında oturuyordu, o mu? Buradan çıktı, o. Nereye gittiğim bilmiyorum ama, mektuplarının Toldbod caddesinde Hermansen'e gönderilmesini söylemişti." Ve kız, evin numarasını verdi.

Ümit ve iman dolu, Hans Pauli'nin adresini öğrenmek için, Toldbod caddesine yollandım. Son çaremdi bu benim, faydalanmaya mecburdum. Yolda yeni bir yapı çıktı karşıma; binanın önünde birkaç dülger tahta rendeliyorlardı. Yığının içinden temiz iki talaş aldım, birim ağzıma attım, ötekini ilerisi için cebime. Ve yoluma devam ettim. Açlıktan inildiyordum. Bir ekmekçi dükkanının vitrininde on örelik nefis ve kocaman bir ekmek gördüm; on öreye alınabilecek en büyük ekmekti bu...

- Üniversite talebesi Pettersen'ın adresini öğrenmeye geldim.

- Brnt Anker caddesi, 10 numara, çatı odası... Oraya kadar gidecekseniz iki de mektubu var, lütfen götürür müsünüz ?

Aynı yollardan yine şehre yukarı yollandım, yine dülgerlerin önünden geçtim; şimdi as kapları dizlerinin arasında, oturmuşlar, aşevinden aldıkları sıcacık yemeklerini yiyorlardı. Ekmekçi dükkanının önünden geçtim, deminki ekmek eski yerinde duruyordu. Nihayet yorgunluktan yarı ölü. Bernt Anker caddesini buldum. Kapı acıktı, zorlu merdivenleri tırmanıp yukarıya çatı arasına çıktım. İçeri girer girmez Hans Pauli'yi bir anda keyfe getirmek için mektupları cebimden çıkardım. Ne halde olduğumu anlatınca benim bu küçük ricamı reddetmezdi şüphesiz, Hans Pauli öyle iyi kalpliydi ki; ben bunu her zaman söylemişimdir... Kapıda kartını buldum: "H. P. Pettersen, ilahiyat Talebesi... Köyüne gitti."

Oracığa çöke kaldım; çıplak tahtalara, yorgunluktan, helak olmuş, oturdum. Makine gibi, birkaç kere tekrarladım: Köyüne gitti! Köyüne gitti! Sonra sustum tamamen. Ne gözlemde yaş vardı, ne de zihnimde bir düğünce, bir duygu. Gözlerim fal taşı gibi açılmış oturuyor, hiçbir şey düşünmeden mektuplara bakıyordum boyuna. On dakika geçti, belki yirmi, belki daha da fazla. Ben hep aynı yerde oturuyor, parmağımı bile kımıldatmıyordum. Bu sağır uyuşukluk, bir uyku gibiydi adeta. Derken birisinin merdivenleri çıktığını işittim, ayağa kalktım.

- Üniversite talebesi Pettersen'e geldim. Bende iki mektubu vardı da...

- O, köyüne gitti!" cevabım verdi kadın. "Ama tatilden sonra gelecek. İsterseniz mektupları bana bırakınız."

- Teşekkür ederim, çok iyi ulur, dedim. "Dönünce verirsiniz. Belki mühim şeyler vardır içlerinde. Allah'a ısmarladık."

Sokağa çıkınca durdum, telaşımdan ayaklarımı yere vuruyor, kendime: "Kütük, kereste!" diye küfrediyordum; yoldan geçenler şaşkın şaşkın arkalarına dönüp bakıyorlardı.

Durmadan ağzımdaki talaşı çiğniyor, gidebildiğim kadar hızlı, caddelerde sallana sallana yürüyordum. Farkında olmadan istasyon meydanına geldiğimi gördüm. Kurtarıcı kilisesinin saati bir buçuğu gösteriyordu. Durdum bir müddet, düşündüm. Alnımı yorgun bir ter basmıştı, gözlerime aşağı sızıyordu. "Gel de biraz limana gidelim!" dedim kendi kendime. "Yani vaktin varsa!" kendi kendimin önünde bir reverans yaptım, demiryolu rıhtımına yürüdüm. Gemiler vardı ilerde; güneş ışığında deniz kımıldıyordu. Canlı bir kaynaşmadır gidiyordu; islim düdükleri ötüyor, hamallar sırtlarında sandık taşıyor, mavnalardan doğru şen türküler geliyordu. Yakınımda çörek satan bir kadın, oturuyordu, esmer burnunu mallarının üzerine eğmişti; önündeki küçük masa, nefis yiyecekleriyle insanı tahrik ediyordu. Öfkeyle başımı çevirdim. Rıhtımı çörek kokusuyla dolduruyor, öf be! Açın pencereleri! Yanım da oturan bir adama döndüm, bu uygunsuzluğu ısrarla anlattım ona: Nereye gitsen karşında çörekçi kadınlar... Değil mi? Evet ama, şunu da teslim etmek gerekir ki... Fakat adamcağız bu işte bir bityeniği sezmişti, sözümü bitirmeme zaman bırakmadan kalkıp yürümeye başladı. Ben de kalktım, adamın peşine takıldım, yanıldığım ispata azmetmiştim.

- Hatta, sıhhi şartlar bakımından, dedim, ve omzuna dokundum adamın.

- Affınızı dilerim, ben buraların yabancısıyım, sıhhi şartları bilmiyorum, dedi korkuyla yüzüme baktı.

- Eh, yabancıysanız o başka, dedim. "Size bir hizmette bulunabilir miyim? Şehri gezdirsem? Bir zevk olur benim için, hem para da alacak değilim..."

Fakat adam ille de benden kurtulmak istiyordu; apar topar karşı kaldırıma geçti.

Tekrar kanepeme döndüm, oturdum, içim içime sığmıyordu, az ötemde çalmaya başlayan laterna, bendeki bu huzursuzluğu daha da çoğalttı. Tok, madeni bir müzik, Weber'den bir parça, küçük bir kızın söylediği mahzun melodi. Laternanın flüte benzeyen mustarip ahengi kanıma doluyor, sinirlerim yankılanır gibi titriyordu; az sonra kanepede arkama yaslandım, melodiye ben de katıldım. Açsak neler de duymayız ki! Bu nağmelere alındığımı, içlerinde eridiğimi hissediyor, boşalıyor, yüksek dağların üzerinde süzülerek, dans ederek aydınlık iklimlere doğru akıyordum.

Küçük laternacı kız: "Bir öre!" dedi, teneke tepsisin! uzattı. "Bir örecik!"

"Olur!" dedim düşünmeden, ayağa kalktım, ceplerim! araştırdım. Çocuk kendisiyle alay ettiğimi sandı, hiçbir şey demeden uzaklaştı. Bu dilsiz tevekkül çok ağrıma gitti, küfretseydi eğer

makbulümdü benim. Canevimden vurulmuşa döndüm seslendim arkasından: "Bir örem yok" dedim. "Fakat unutmam seni. Belki yarın. Adın ne senin? Ne güzel isim; bu ismi unutmayacağım. O halde, yarın..."

Fakat, o tek söz söylemedi ama, bana inanmadığım ben hissettim pekala! Bu küçük sokak yosmasının bana inanmak istemeyişi karşısında, kederimden ağladım. Tekrar çağırdım kızı, hızla ceketimi açtım, yeleğimi vermek istedim ama. "Boş gitme, dür biraz!" dedim.

Yeleğim yoktu halbuki.

Yeleğimi ne diye arıyordum sanki; Haftalarca önce elimden çıkarmıştım ya yeleği, yaptığım şu işe bak! Şaşırmış kızcağız fazla beklemedi, acele çekilip gitti, gitmesine göz yummak zorunda kaldım. Etrafıma halk birikmişti, gülüşüyorlardı. Bir polis memuru kalabalığı yararak yanıma sokuldu, ne oluyor diye sordu.

"Hiç!" cevabım verdim. "Yok bir şey. Şu kızcağıza yeleğimi vermek istemiştim de... Babası için... Gülecek ne var bunda. Ben eve gider, başka yelek giyerim."

- Sokakta gürültü yasak!, dedi polis. "Haydi yallah!"

Ve beni ileriye itti. "Bunlar sizin kağıtlarınız mı?" diye seslendi.

- Evet, hay kör şeytan, makalem, mühim yazılar! Bu savrulduk ne bendeki...

Kağıtlarımı topladım, tamam ve muntazam olduklarına kanaat getirince bir dakika bile oyalanmadan, sağa sola bakmadan, yazı işlerinin yolunu tuttum. Kurtarıcı kilisesinin saati dördü gösteriyordu.

Büro kapanmıştı. Merdivenlerden aşağı bir hırsız gibi korka korka indim, sokak kapısının önünde perişan bir halde durdum. Şimdi ne yapacaktım? Duvara dayandım, yerdeki taşlara diktim gözlerimi, düşündüm. Yerde bir toplu iğne duruyordu, ayaklarınım uçunda ışıldıyordu, eğilip aldım. Ceketimin düğmelerim söksem hepsine kaç para verirlerdi ki? Belki de boşunaydı bu. Düğme, düğme idi neticede; ama ben evirip çevirdim, tetkik ettim, yeniden farksızdılar. Fena fikir değildi hani; yarım çakımla düğmeleri keser "Amca"ya götürebilirdim. Bu beş düğmeyi satabileceğim ümidi, beni diriltti derhal. "Gör de bak, olur bu iş!" dedim. Sevincim ağır basmıştı, hemen düğmeleri peş peşe kesmeye koyuldum.

Bir yandan da içimden konuşuyordum:

Eh işte, ne çare, züğürtledik biraz, geçici bir para darlığı... Kullanılmış mı dediniz? Yanılıyorsunuz, efendim. Düğmelerin benden daha az kullanan biri varsa pes! Ben ceketimi hiç iliklemem ki, hep önüm açık gezerim; bu bende bir alışkanlık haline gelmiştir. Huy işte... Yo, yoo, istemiyorsanız o başka. Fakat on öreye bırakabilirim. En azından... Hayır, hay Allah almaya mecbursunuz diyen kim size? Fazla konuşmayın, rahat bırakın beni... Hay hay, çağırın polisi, çağırmazsan hatırın kalır. Siz polisi getirinceye kadar ben burada beklerim. Bir şeyinizi de çalacak değilim... Eh, uğurlar olsun, güle güle! İsmim Tangen'dir, dışarılarda fazla oyalandım da...

Merdivenlerden birisi iniyordu. Bir anda gerçeklere döndüm. "Makas" tanıdım, düğmelerimi çabucak cebime soktum. Geçip gitmek istedi, selamıma karşılık bile vermedi, birdenbire tırnaklarını temizleyeceği tutmuştu. Durdurdum, yazı işleri müdürünü sordum.

- Yok, yahu!"

"Yalan söylüyorsunuz!" dedim. Beni bile şaşırtan bir küstahlıkla devam ettim: "Onunla konuşmam lazım. Mesela mühimdir. Stiftsgaard hakkında ona söyleyeceklerim var."

- Ya, bana söyleyemez misiniz?"

"Size mi?" dedim ve Makas'ı tepeden tırnağa süzdüm bir.

Faydası oldu bunun. Hemen beni yukarıya çıkardı, kapıyı açtı. Heyecandan boğulur gibiydim, kendime cesaret vermek için dişlerimi sıktım kapıyı vurup müdürün hususi bürosuna girdim.

- Merhaba, siz misiniz?, diye sordu dostça. "Buyurun, oturun!"

O' anda bana kapıyı gösterseydi daha iyiydi; gözlerinim yaşardığım hissettim.

-Affınızı dilerim, dedim.

- Oturunuz!, diye tekrar etti.

Oturdum, yeni bir makale yazdığımı söyledim, bunu gazetesinde yayınlanmış görmeyi çok arzu ettiğimi anlattım. Olanca gayretimi sarf etmiş, üzerinde çok çalışmıştım.

- Okuyacağım, dedi, yazıyı aldı. "Yazılarınızda büyük bir gayretin izleri var şüphesiz. Fakat çok taşkın yazıyorsunuz. Biraz daha temkinli olsanız! Fazla ateşli. Fakat okuyacağım." Ve tekrar masasına döndü.

Kalakalmıştım, bir cesaret, bir kron istesem? Ona niçin fazla ateşli olduğumu anlatsam? O takdirde bana yardım ederdi herhalde; bu ilk defa olmuyordu.

Ayağa kalktım. Son görüşümde parasızlıktan şikayet etmiş, hatta bana para bulması için muhasebeciyi oraya buraya yollamıştı. Yine öyle olacaktı belki de, hayır, öyle olmamalıydı. Hem meşgul olduğunu görmüyor muydum?

- Söyleyeceğiniz başka bir şey var mıydı?, diye sordu. "Hayır!" dedim azimli bir şekilde.

- Tekrar ne zaman geleyim?"

- Geçerken uğrarsınız, cevabım verdi. "Birkaç gün sonra falan..."

Ricam, söz haline gelemeden içimde kaldı. Bu adamın gösterdiği dostluk hudutsuzdu adeta, ve ben buna saygı göstermek istiyordum. Açlıktan öleyim daha iyi. Ve çıktım.

Kendimi sokakta bulup da yeni bir açlık nöbeti hissedince, tek kron istemeden bürodan ayrılmış olmama pişmanlık duymadım bile. Cebimden öteki talaşı çıkardım, ağzıma aldım, faydasını da gördüm tekrar. Bunu ne diye daha önce yapmamıştım? "Utan, utan!" dedim yüksek sesle. "Bu adamdan bir kron istemek, onu yeniden müşkül durumda bırakmak. Nereden de aklına esti?" Böyle bir yüzsüzlüğü aklımdan geçirdiğim için müthiş kabalaştım kendime karşı. "Vallahi de, billahi de pintiliğin bu derecesini işitmemiştim." dedim. "Bir krona ihtiyacın var diye sen kos git adama, gözlerini oymaya kalkış neredeyse, rezil köpek! Haydi, marş! Hızlı, daha hızlı, it herif! Gösteririm ben sana!"

Kendimi cezalandırmak için koşmaya başladım, atlaya sıçraya caddenin birini bitirip ötekine başlıyordum, itiraz dinlemez seslenişlerle kendimi ileriye itiyor, durmak istedim mi dilsiz ve öfkeli, için için bağırıyordum kendime. Bu şekilde ta yukarılara, Pilestraede'ye kadar gelmiştim. Nihayet daha fazla koşamadığım için hırsımdan bayağı uluyarak kesilip kalınca, zangır zangır titreyen gövdemi, bir merdiven basamağına bıraktım. "Dur!" dedim Ve kendimi adamakıllı hırpalamak için tekrar kalktım ayağa, kendimi ayakta durmaya zorladım, güldüm kendi halime, kendi sefaletimle alay ettim" Nihayet, dakikalarca sonra, bir baş işaretiyle kendime oturma izni verdim, ama bu sefer de merdivenin en rahatsız yerini seçtim.

Allah'ın ne güzel şeydi dinlenmek! Yüzümdeki terleri sildim, geniş nefes alarak taze havayı çektim içime. Nasıl da koşmuştum! Pişman değildim fakat, hak etmiştim. Bir kron istemeyi aklından geçiren; işte bunun sonu, işte cezası! Tatlılıkla nasihat etmeye başladım kendime, bir anne gibi. Gitgide yüreğim yufkalaştı, yorgun dermansız ağlamaya başladım. Sessiz sakin, için

için bir ağlayıştı bu; gözyaşıı akıtmadan gönülden bir hıçkırış.

Bir çeyrek saat yahut daha fazla hep aynı yerde oturdum. İnsanlar gelip gidiyor, beni rahatsız etmiyorlardı. Sağda solda küçük çocuklar oynuyor, caddenin karşı tarafında bir ağaçta bir kuş ötüyordu.

Yanıma bir polis geldi:

- Burada niçin oturuyorsunuz?, dedi.

- Niçin mi oturuyorum?, diye sordum. "Hoşlandım da onun için."

- Yarım saatten beri size bakıyorum, dedi. "Tam yarım saattir burada oturuyorsunuz."

- Eh, aşağı yukarı!, cevabım verdim. "Var mı başka bir diyeceğin?" Öfkeyle kalkıp yürüdüm.

Pazar meydanına varınca durdum, caddeye aşağı baktım. Hoşlandım da onun için! Bu da cevap mıydı sanki? Yorgunluktan, demeliydin; sesini ağlamaklı yapmalıydın, öküzün birisin sen, numara yapmasını bile beceremiyorsun! Yorgunluktan! Ve bir beygir gibi inlemeliydin.

Yangın kulesinin yanma gelince tekrar durdum, yeni bir ilhama kaptırmıştım kendimi. Parmağımı şaklattım, yoldan geçenleri hayrete düşüren bir kahkaha attım ve şöyle dedim:

- Sahi, sen rahip Levison'a gitmelisin. Cidden ona gitmelisin. Sırf bir tecrübe için tabii. Hem ne kaybedersin? Hava da çok güzel madem.

Pascha Kitabevi'ne girdim, adres rehberinde rahip Levison'un oturduğu yeri buldum, yola koyuldum. Göster kendini! dedim. Yalnız, aptallığın lüzumu yok! Vicdan mı dedin? Delilik etme, bu yoksulluğunda vicdan neyine senin? Karnın aç, çok aç, ve sen ilk defa önemli ve zaruri bir şey istemeye gidiyorsun. Fakat başını omzuna yatırman, sözlerini dokunaklı söylemen şart. Yapamaz mısın? O takdirde seninle bir adım bile atmayacağımı bilirsin. Sonra şu da var: Dalalettesin, geceleri karanlığın kuvvetleriyle, insana dehşet salan o sessiz ve koca ifritlerle boğuşuyorsun; açsın, ekmeğin; susuzsun, sütün şarabın yok! Bak, ne hallere düştün. Kaldın karanlıklarda, lambanda bir damla yağın yok! Fakat Tanrının keremine inanıyorsun, imanını zayi etmedin henüz, hamdolsun! Tanrının keremine bu kadar inandığına göre ellerini kavuşturmalısın. Dünyalığa gelince, her çeşit dünyalıktan nefret etmen gerekir. Dua kitabı ise, o da başka, dua kitabı bir iki kronluk bir hatıradır... Rahibin kapısı önünde durdum, okudum: "Görüşme saatleri 12 den 4'e kadar."

"Şimdi aptallığın lüzumu yok!" dedim. Bu işi ciddi tutmak gerek. Ha şöyle, eğ başım, az daha..." Rahibin dairesinin zilini çaldım.

- Rahip efendiyle görüşebilir miyim?, dedim kıza; fakat Tanrı adım karıştıramamıştım sözüme.

- Rahip efendi sokağa çıktı!, diye cevap verdi kız. Sokağa çıktı! Sokağa çıktı! Bu benim bütün planımı bozmuş, söylemeyi tasarladığım şeyleri alt üst etmişti. O uzun yürüyüş neye yaramıştı sanki? Kalakalmıştım. "Önemli bir şey miydi?" diye sordu kız.

- Hayır!, cevabım verdim. "Hiç de mühim değil! Tanrının lütfettiği bu güzel havada şöyle bir gideyim de rahip efendinin hatırım sorayım demiştim."

Ben duruyordum, kız duruyordu. Kızın dikkatini ceketimi tutan toplu iğneye çekmek için mahsus göğsümü öne çıkardım; niçin geldiğimi yalvaran bakışlarımdan anlasın istedim; fakat zavallıcık hiçbir şey anlamadı, hiçbir şey...

- Hava çok güzel, evet. Acaba hanımefendi de mi sokağa çıktı?

- Hayır, fakat romatizması var, kanepede yatıyor, yerinden kımıldayamıyor... Bir haber bırakacak, bir şey söyleyecek misiniz?

- Yo, hayır. Ben sık sık böyle gezintilere çıkarım, biraz hareket etmiş olmak için öğle yemeğinden sonra dolaşmak çok iyidir.

Dönüş yolunu tuttum. Daha fazla çene çalmanın ne faydası vardı? Hem sonra başım dönüyordu, neredeyse yığılıp kalacaktım yere. Görüşme saatleri 12 den 4'e kadar. Bir saat geç gelmiştim. Kerem, inayet saati geçmişti.

Stortorv'da kilise yanındaki kanepelerden birine oturdum. Allah'ım, her şeyi ne kadar da kara görüyordum artık.

Ağlamıyordum, pek yorgundum çünkü. Istırabın son perdesinde, bir şey yapmayı düşünmeden, hareketsiz oturuyor, açlıktan ölüyordum. Bağrım iltihaplanmıştı herhalde; içim öyle fena yanıyordu ki! Talaş çiğnemem artık para etmez olmuş, bu boşuna gayretten çenelerim tutulmuştu. Çenelerimi yormaktan vazgeçtim. Bıraktım işi oluruna. Üstelik yolda bulup hemen kemirmeye başladığım bir parça portakal kabuğu, midemi bulandırmıştı. Hasta idim; bileğimdeki atardamarlar mavi mavi şişmişlerdi.

Ne ummuştum? Bütün gün bir kron uğruna taban tepmiştim, bu para beni ancak birkaç saat daha yaşatabilirdi. Kaçınılmaz akıbet ha bir gün önce gelip çatmış, ha bir gün sonra, ne fark ederdi sanki? Dürüst bir insan gibi davransaydım şimdi çoktan ölmüş, ebedi istirahata çekilmiş, kaderime boyun eğmiş olmam gerekirdi. Bu anda zihnim açıktı gayet. Ölecektim işte; sonbahardı, her şey kış uykusuna gömülüyordu. Ben her çareye başvurmuş, bildiğim her yardım kaynağından faydalanmak istemiştim. Duygulanmış, hep bu düşünce üzerinde duruyor, zihnimde yemden bir kurtuluş ümidi belirdikçe fısıltıyla itiraz ediyordum: Hey sersem, sen ölmeye başladın bile! Birkaç mektup yazmalı, her şeyimi tamamlayıp hazırlanmalıydım. Güzelce yıkanacak, yatağımı düzeltecektim; elimde avucumda kalmış en temiz şeyleri, yani iki beyaz yazı kağıdım başımın altına koyacaktım; sonra da yeşil battaniyeyi...

Yeşil battaniye! Birden ayıldım, kan başıma hücum etti, kalbim küt küt atmaya başladı. Kanepemden kalkıp yürümeye koyuldum, içimde yeniden hayat kımıldıyordu, kopup gelen kelimeleri tekrarlıyordum boyuna: Yeşil battaniye! Yeşil battaniye! Bir şeye yetişmek ister gibi yürüyüşümü gittikçe hızlandırdım; çok geçmeden, teneke atölyesine, odama vardım.

Bir an bile oyalanmadan, yahut kararanda tereddüt etmeden yatağa gittim. Hans Panli'nin battaniyesini yuvarlayıp durdum. Aklıma gelen bu mükemmel fikir de beni kurtaramazsa bu iş bir acayip bitecekti. içimde beliren aptalca düşünceler bana tesir etmiyordu, hepsini defettim bir yana. Evliya değildim ben, bir fazilet örneği değildim, aklım başımdaydı henüz...

Battaniyeyi koltuğuma sıkıştın? Stener Caddesi'nde 5 numaraya gittim.

Kapıyı vurdum, ilk defa o büyük ve yabancı salona ayak bastım; kapıda çıngırak, başımın üzerinde mahzun mahzun birkaç kere çaldı. Yandaki odadan bir adam çıktı; ağzı yemek dolu, lokmalarım çiğneye çiğneye geldi, tezgahın gerisine dikildi

- Gözlüğümü rehin bıraksam bana yarım kron verir misiniz?, dedim. "Birkaç gün içinde gelir, gözlüğü geri alırım.

- Nasıl? Çerçevesi demirden, değil mi?

- Evet.

- Yok, istemem.

- Öyle, haklısınız. Ben de şöylece sordum zaten. Bir de battaniyem var, artık bana lazım olmayacak, herhalde bunu alırsınız zannederim.

- Maalesef bir yığın battaniye var bende, cevabım verdi. Battaniyeyi açmam üzerine üstünkörü

bir baktı:

- Hayır, kusura bakmayın. Benim işime yaramaz.

- Size önce kötü tarafını gösterdim, öbür yüzü daha iyidir.

- Olsun, fark etmez, ne yapayım görüp de! Siz bu battaniye için kimseden on öre alamazsınız!

- Evet, matah bir şey değil şüphesiz; fakat kullanılmış başka battaniyelerle beraber satışa çıkarabilirsiniz, diye düşündüm.

- Boşuna zahmet!

- Yirmi beş öre de vermez misiniz?

- Hayır, hem istemem azizim, dükkanımda durmasını bile istemem.

Bunun üzerine battaniyeyi tekrar koltuğuma alıp odama döndüm.

Hiçbir şey olmamış gibi davrandım, battaniyeyi yeniden yatağın üzerine serdim, her zamanki gibi güzelce düzledim; yaptığım şu son marifetten, üzerinde hiçbir iz kalmasın istedim. Bu dolandırıcılığa karar verdiğim anda aklımın tamamen başımda olması imkansızdı. Düşündükçe bu iş bana daha da imkansız görünüyordu. Ya bir dermansızlık nöbetine kapılmış, ya da iradEmin gevşediği bir anda gafil avlanmıştım. Hem ben bu tuzağa yüzde yüz düşmemiştim ki! Kötü bir iş yapmakta olduğumu sezinlemiş, işe önce gözlükle girişmiştim. Hayatımın son saatlerini lekeleyecek olan bu günahı işlemeye fırsat bulamadığım için çok seviniyordum. Sonra yine şehre yollandım.

Kurtarıcı kilisesi yanında tekrar bir kanepeye çöktüm; basım göğsümde, son heyecandan bitkin, açlıktan çökmüş, uyuklamaya başladım. Ve zaman ilerliyordu.

Bu saati de dışarıda oturarak geçirmek istiyordum, odamdan daha aydınlıkça idi burası. Hem sonra, açık havada olunca bağrımdaki didişmenin, şiddetinden kaybettiği vehmine de kapılıyordum. Odaya, öyle fazla geçlere kalmadan dönebilirdim nasıl olsa.

Uykuyla boğuşuyor, düşünüyor, tarifsiz acılar çekiyordum. Ufak bir taç parçası bulmuştum, temizleyip ağzıma attım, dilimin üzerinde bir şey olsun diyerek. Bu hariç, kımıldamıyor, gözlerimi bile kıpırdatmıyordum, insanlar gelip gidiyor; araba takırtıları, at patırtıları, sesler havayı dolduruyordu.

Fakat ben bir de düğmelerle teşebbüse geçmeyecek miydim? Bir şeye yaramayacaktı tabii, üstelik hastaydım da! Ama düşününce, dönüşte nasıl olsa "Amca"nın önünden geçmem gerekiyordu.

Nihayet yerimden kalktım, güç halle yavaş ve sendeleyerek yürümeye başladım caddelerde. Kaşlarımın üzerinde yakıcı bir ıstırap hissediyordum, bir ateş nöbeti yaklaşıyor ve ben mümkün mertebe ayağımı çabuk tutmaya bakıyordum. Yine ekmekçi dükkanının önünden geçtim, ekmek yine yerinde duruyordu. Yapmacık bir kararla, burada durmaya gelmez, dedim. Fakat içeri girsem de bir lokma ekmek rica etsem? Bu düşünce bir şimşek, bir parıltı gibi vurdu geçti zihnimden. "Bosver!" diye fısıldayıp başımı salladım. Kendimle

alay ederek yola devam ettim. Bu dükkanlardan bir şey istemenin faydasızlığını biliyordum pekâla.

Urgancılar geçidinde bir kapı aralığında bir çift fısıldaşıyordu. Az ilerde bir kız, camdan başını uzattı. Gayet sakin, düşünceli yürüyor, görünüşümle bin bir şey düşündüğü belliydi. Ve kız,

sokağa çıktı.

"Ne haber, moruk, ya sen hasta mısın? Aman Allah korusun, bu surat ne böyle?" Ve kız hemen geri kaçtı. Birden durdum. Ne vardı suratımda? Sahiden de ölmeye mi başlamıştım? Elimi yanaklarımda gezdirdim: Avurtlarım çökük, tabii. Yanaklarım, dipleri iç tarafta iki fincan gibiydiler. Hay Allah! Ve yoluma devam ettim.

Fakat yine durdum, hayal edemeyeceğim kadar zayıf olmalıydım. Gözlerim çukura batmış, kafamın içine gömülmüştü. Yüzüm nasıldı acaba? İnsanın henüz yaşarken, sadece açlık yüzünden çirkin, korkunç biçimlere girmesi, çok rezil bir şeydi, rezil! İçimde o çılgınca, öfkeyi yeniden hissettim; son parlayış, son deprenişti bu. Aman Allah korusun, bu surat ne böyle? Memlekette eşi emsali bulunmayan bir kelle götürüyor, aman Allah korusun, bir hamalı tuz buz edebilecek kuvvette bir çift yumruk taşıyor ve Kristiania şehrinin göbeğinde suratım suratlıktan çıkacak kadar açlık çekiyordum! Ne işti bu? Bir beygir gibi ha babam ha kendini zorlamış, gece gündüz gözlerim önüme akıncıya kadar okumuş, çalışmış, beynimdeki zekayı açlıklara akıtmıştım! Ne geçmişti, lanet olsun, elime? Sokak sürtükleri bile, bu manzaradan kendilerini koruması için Tanrıya yalvarıyorlardı. Fakat artık buna bir son vermek lazım... Anlıyor musun? Son vermek lazım, şeytanlar görsün yüzümü!... Sürekli şekilde büyüyen bir gazapla, bitkinliğime içerleyip dişlerimi gıcırdatarak, ağlıya küfrede, sendeleye tökezleye yürüyor, yanandan geçenlere dikkat bile etmiyordum. Kendime işkence etmeye başlamıştım tekrar. Alnımı kasten sokak fenerlerine çarpıyor, tırnaklarımı avuçlanma batırıyor, düzgün konuşamadı mı öfkemden kudurarak dilimi ısırıyor, canım yandıkça deliler gibi gülüyordum.

"Evet ama, ne yapacağım?" dedim sonunda. Ayağımı yere vurarak, bir kaç kere tekrarladım: "Ne yapacağım?" Yanımdan bir bey geçiyordu, gülümseyerek hatırlattı:

- Gidip bir odaya kapattın kendinizi!

Peşinden baktım. Meşhur kadın hastalıkları doktorlarımızdan biriydi bu, "Dük" dedikleri. Benim ne halde olduğumu o bile anlamamıştı; tanıdığım, bir zamanlar elini sıktığım o bile. Sakinleştim. Kendimi bir odaya kapattırmak mı? Evet, çıldırmıştım, haklıydı. Deliliği kanunda hissediyordum, deliliğin beynimi talan ettiğin! hissediyordum. Demek benim sonum buydu, ne çare! Yine yavaş, üzgün yürüyüşüme döndüm. Demek demir atmam gerekiyordu!

Birden bire sükuna kavuşmuştum. Fakat odalara kapattırmam kendimi, dedim, işte bu olmaz, yalnız bu! Korkudan sesim kısılmıştı. Boşuna yalvarıp yakalıyordum: İşte yalnız, kapatmasınlar beni! O zaman beni belediyeye götüreceklerdi, hiçbir gün ışığını sızmadığı karanlık bir hücreye kapatacaklardı. İşte ben yalnız bir bunu istemiyorum! Önümde açık, başka yollar yok muydu sanki; bir de onları deneyecektim; daha çok gayret sarfedecek, vaktimi buna harcayacak, bıkıp usanmadan kapı kapı dolaşacaktım. Bir müzik dükkanını işleten Çişler vardı mesela; ben ona henüz hiç gitmemiştim ki! Bir çaresi bulunurdu elbet... Hem yürüyor, hem konuşuyordum. Sonunda heyecanımdan yine ağlamaya başladım. Beni odalara kapatmasınlar da!

Çişler? Bu Tanrının bir işareti miydi yoksa? Ben bu ismi herhalde sebepsiz hatırlamamıştım, üstelik çok da uzaktaydı Cisler'in dükkanı. Ama ne olursa olsun bir de ona gitmek istiyordum; yavaş yürür, arada dinlenirdim. Dükkanın yerini biliyordum, eskiden ara sıra giderdim, ferah günlerimde ondan birkaç nota satın almıştım. Ondan yarım kron istemem doğru muydu? Sıkılırdı belki; bir kron istemeliydim. Dükkana vardım, patron nerede diye sordum, beni odasına götürdüler, çok zarif giyinmiş oturuyor, önündeki kağıtları inceliyordu.

Kekeleyerek özür diledim, ricamı söyledim kendisine müracaata mecbur kaldığımı... Uzun sünmez, yakında öderdim... Yazınım ücretim alır almaz... Bana pek büyük bir iyilik etmiş

olacaktı.

Daha ben konuşurken, o masasına dönmüş, tekrar işine dalmıştı. Sözlerimi bitirince yan gözle bana baktı, o güzel başını salladı: "Hayır!" dedi. Sadece "hayır" Ne bir açıklama, ne de başkaca bir söz.

Dizlerim şiddetle titriyordu; küçük, cilalı parmaklığa yaslandım. Bir daha denemem gerekiyordu. Buradan çok uzakta "Vaterland"da durup dururken ben onun ismini ne diye hatırlamıştım? Sol böğrümde bir iki kasılma oldu, terlemeye başladım. Hıı! "Çok dardayım." dedim. "Biraz da hastayım. Birkaç günü geçmez, borcumu mutlaka öderim. Bir lütufta bulunsanız?"

- Azizim, ne diye doğruca bana geldiniz?" dedi. "Siz benim için rasgele bir adamsınız. Ben ne tanırım, ne bilirim sizi. Gazeteye gitsenize, onlar tanırlar sizi."

- Fakat yalnız bu akşam için! Bu saatte gazete kapalı, bense çok açım.

Durmadan başını sallıyordu; kapının tokmağını tuttuğumda hâlâ başını sallıyordu.

"Hoşça kalın!" dedim.

Bu öyle yüce bir işaret değilmiş! diye düşündüm, acı acı gülümsedim. Bu kadarım ben de yapabilirim pekala! Yorgun, bitik, bir semtten ötekine yürüdüm; arada bir merdivenlere çöküyor, dinleniyordum. Bari odalara kapamasalar beni! Bir odaya kapatılmak korkusu peşimi hiç bırakmıyor, bende rahat huzur koymuyordu. Yolumun üstünde bir polis gördükçe karşılaşmamak için hemen bir yan sokağa sapıyordum. Adımlarını yüze kadar say! dedim. Sonra talihimizi bir daha deneyelim! Elbet bir çaresi bulunur...

İç çamaşırı satan küçük bir mağaza idi, daha önce hiç girmediğim bir dükkan. Tezgah gerisinde bir adam, arka planda kapısı porselen plakalı bir yazıhane, sıra sıra dolu raflar. Son müşterinin yanağı gamzeli bir genç kadın dükkandan çıkmasını bekledim. Ne de mesut görünüyordu. Ceketi toplu iğne ile tutturulmuş ben, kadının dikkatini çekmek istemedim, basımı çevirdim.

- Arzunuz?, diye sordu tezgahtar.

- Patron burada mı?, dedim.

- Bir dağ gezintisi yapmaya Jotunheimen'e gitti, cevabını verdi.

- Hususî bir iş miydi? Birkaç öre isteyecektim, ekmek alabilmek için!, dedim, gülümsemeye çalıştım. "Açım, beş param yok." "O halde siz de benim kadar zenginsiniz!" dedi, iplik paketlerini düzeltmeye koyuldu.

- Beni boş çevirmeyiniz, ne olur!, dedim. Birdenbire sırtımdan aşağı soğuk bir ürperme hissettim. "Açlıktan ölüyorum. Günlerdir ağzıma lokma koymadım."

Tek söz söylemeden, gayet ciddi, peş peşe ceplerinin içini dışına çevirmeye başladı, "inanmıyor musunuz?" "Yalnız beş örecik!" dedim. "Bir iki gün içinde bunu size on öre olarak iade ederim."

- Yahu, kasadan mı çalayım istiyorsunuz?, diye sordu, sabırsız.

- Evet!, dedim. "Evet, kasadan beş öre alınız."

- Daha neler!, dedi, ilave etti: "Size derhal şunu söyleyeyim: bu kadarı kafi!"

Açlıktan hasta, utançtan kıpkırmızı, dışarı çıktım. Hayır, artık bu işe bir son vermek gerekiyordu. Olanlar olmuştu bana. Kendimi yıllarca yukarda tutmuş, en müşkül saatlerde bile dik duruşumu elden bırakmamış, şimdiyse birdenbire hoyrat bir dilenciliğe sukut edivermiştim.

Bu tek gün bendeki olanca düşünceyi kabalaştırmış, ruhumu yüzsüzlükle kirletmişti. En adi satıcılar önünde küçülmeyi, karşılarında ağlayıp sızlamayı bile göze almıştım. Peki, neye yaramıştı? Ağzıma atmaya bir lokma ekmek bulabilmiş miydim sanki? Kazancım yalnız şu olmuştu: kendimden iğreniyordum, öyle öyle, bu işe bir son vermek gerek! Sokak kapısı neredeyse kilitlenirdi; bu geceyi de belediyede geçirmek istemiyorsam acele etmeliydim...

Bu düşünce bana kuvvet verdi; belediyede gecelemek istemiyordum. Gövdem öne eğik, saplanan bıçakların acılarını hafifletmek için elim sol böğrüme dayalı, ağır ağır yürüyor, bir tanıdıkla karşılaşırım da selam vermeye mecbur kalırım diye gözlerim yerde, yangın kulesine doğru ilerliyordum. Kurtarıcı kilisesinin saati henüz yediyi gösteriyordu çok şükür; kapının kapanmasına daha üç saat vardı. Ne kadar da korkmuştum!

Şu halde denenmedik hiçbir şey kalmamıştı, elimden gelen her şeyi yapmıştım. Koca günde şansımın bir kerecik olsun yaver gitmemesi, şaşılacak şey doğrusu! diye düşündüm. Anlatsam kimse inanmazdı buna; yazsam, uydurma derlerdi. İnanacak kimse çıkmazdı hiçbir yerde! öyle, öyle, çare yoktu artık; her şeyden önce gönlümü pek tutmam gerekiyordu. Öf be, iğrençti, inan olsun, kendimden iğreniyordum! Bütün ümitler suya düştü mü, her şey bitti demektir. Ahırdan bir avuç yulaf da mı çalamazdım? Bir ışık çizgisi, bir parıltı... Ahırın kilitli olduğunu biliyordum.

Sükunetle katlamıyor, bir salyangoz gidişiyle eve doğru sürükleniyordum. Susamıştım; isabet ki koca günde bu ilk defa su içebileceğim, bir yer arandım. Pazar yerinden çok uzaklarda idim, bir kimsenin kapışını da çalmak istemiyordum; barındığım yere kadar sabredebilirdim ihtimal. Sürse sürse çeyrek saat sürerdi yolum. O bir yudum suyu da midemde tutabileceğim söylenemezdi pek; midem hiçbir şey kaldırmıyor, yuttuğum tükrük bile bana öğürtü veriyordu. Fakat düğmeler! Düğmeleri denememiştim henüz! Birden durdum, gülümsemeye başladım. Büsbütün mahvolmamıştım henüz! Bu düğmelere karşılık on öre alabilirdim herhalde; yarın da bir yerden bir on öre daha bulsam, perşembeye yazdıklarımın parasını verirlerdi belki. Sahi, ben bu düğmeleri nasıl olmuş da unutmuştum? Düğmeleri cebimden çıkarıp hem yürüdüm, hem tetkik ettim; sevincimden gözlerim kararıyor, önümdeki caddeyi göremiyordum.

Koca depoyu, sıkıntılı akşamlarda sığındığım, kanımı emmiş o dostu nasıl da tanıyıverdim! Varım yoğum art arda hep onun içinde kaybolmuş, baba evinden kalma öteberim, son kitabım hep o depoda elimden, çıkmıştı. Açık arttırma, günleri oraya gidip satışları seyretmekten, zevk duyar, kitaplarımın iyi ellere geçtiğini görürsem, sevinirdim. Saatimi aktör Magelaen satın almıştı da ben bundan adeta gurur duymuştum. İçinde ufak tefek ilk şiir denemelerim bulunan bir almanak, bir tanıdığınım üzerinde kalmış; pardösüm bir fotoğrafçı tarafından alınarak atölyede kiralanmaya başlanmıştı. Bütün bunlara, bir diyeceğim olamazdı benim.

Düğmelerim elimde hazır, içeri girdim. "Amca" masasına oturmuş, bir şeyler yazıyordu.

Onu rahatsız etmekten, sinirlendirmekten çekinerek: "Benim acelem yok!" dedim. Sesimde öyle garip bir kofluk vardı ki, bu sesi tanımakta ben bile güçlük çektim; kalbim bir çekiç gibi vuruyordu.

Adam, her zamanki haliyle gülerek karşıma geldi, avuçlarını tezgaha dayadı, hiçbir şey demeden yüzüme baktı.

- Şey, şunları getirdim, hani sormak istedim, işinize yarar mı diye... Evde fazlalık, emin olun, can sıkıyor, şu üç dört düğme!

- Nedir, ne düğmesi?, dedi ve bakışlarını aşağıya, elime indirdi.

- Bunlara karşılık bana birkaç öre verebilir misiniz? Siz ne münasip görürseniz... Tamamen takdirinize bırakıyorum..." "Düğmelere mi?" Hayretler içinde, yüzüme bakakaldı Amca. "Bu

düğmelere mi?"

- Sadece bir sigara falan. Hani geçiyordum da bir uğrayıvereyim. dedim.

İhtiyar rehinci güldü, hiç sesini çıkarmadan tekrar masasına gitti. Yine eli böğründe kalmıştım. Fazla bir şey ummamış olmama rağmen, bana bir yardımı dokunur sanmıştım yine de. Bu gülüş, ölüm fermanımdı benim. Şimdi bir de gözlüğü denesem, bir netice alabilir miyim acaba? "Gözlüğü de beraber vereceğim tabii!" dedim. Gözümden gözlüğü çıkardım: "Sadece on öre, yahut isterseniz beş olsun!"

- Gözlüğünüze hiç bir şey veremeyeceğimi bilirsiniz, bunu size daha önce de söylemiştim. Boğuk bir sesle: "Fakat bana bir posta pulu lazım!" cevabını verdim. "Yazmaya mecbur olduğum mektupları bile gönderemiyorum. Beş veya on örelik bir posta pulu; hangisini uygun görürseniz!"

"Allah aşkına, artık gidin buradan!" cevabını verdi, geri iten bir el hareketiyle. Öyle, öyle, yapacak bir şey yok!, dedim kendi kendime. Bir otomat gibi, gözlüğü tekrar gözüme geçirdim, düğmeler elimde yürüdüm, iyi geceler diledim, kapıyı her zamanki gibi arkamdan kapadım. Düzelecek bir yanı yoktu bu işin! Yukarda merdiven başında durdum, düğmelere bir daha baktım. Ne diye almak istemedi sanki? dedim. Yeniden ne farkı var bunların, aklım ermiyor!

Ben bu düşüncelere dalmış duruyordum, yanımdan bir adam geçti, depoya aşağı yürüdü. Acelesinden hafifçe çarpmıştı bana, ikimiz de özür diledik, başımı çevirip baktım. Merdiveni iniyordu ki: "Aa, sen misin?" dedi birdenbire. Dönüp geldi, tanıdım.

- Aman Allah'ım, nedir bu halin? Ne yaptın aşağıda.

- Hiç... İşim vardı. Sen de aşağıya iniyorsun galiba?

- Evet. Sen ne getirmiştin?

Dizlerim titriyordu, duvara dayandım, elimdeki düğmeleri gösterdim.

"Nasıl, vay canına!" dedi. "Fakat, bu kadar olur!" "İyi geceler!" dedim, çekip gitmek istedim. Ağlamak ihtiyacı duyuyordum içimde.

"Olmaz!" dedi. "Bekle biraz."

Neyi bekleyecektim ? O da Amca'ya gitmiyor muydu? Belki de nişan yüzüğünü getirmişti; günlerdir aç kalmış, oturduğu yerin kirasını verememişti.

"Peki." dedim. "Eğer çabuk döneceksen..."

"Tabii!" dedi, kolumdan tuttu beni. "Fakat şunu bil ki, sana güven olmaz, sen bir aptalsın, iyisi mi sen de benimle gel aşağı!"

Maksadını anlamıştım, birdenbire içimde yine bir onur duygusu belirdi, cevap verdim:

- İmkansız! Bernt Anker caddesinde yedi buçukta birisine söz verdim.

- Yedi buçuk diyorsun, fakat saat şimdi sekiz. Aşağıya bırakacağım saat avucumda duruyor! İn aşağı bakalım seni aç fasit, seni! Senin için en azından bir beş kron alırım ben.

Ve beni dürtükleyerek depoya soktu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şahane ve mesut bir hafta geçti.

Tehlikeyi bu sefer de atlatmış, her güne yiyecek bir şeyler bulmuştum; cesaretim artmıştı, peş peşe demirler sürüyordum ateşe. Tezgahımda üç dört yazım vardı; fakir beynimde tek kıvılcım bırakmayan, beliren her düşünceye sahip çıkan yazılardı bunlar ve ben durumu her zamankinden daha iyi buluyordum. Uğruna o kadar taban teptiğim, bunca ümidimi bağladığım son yazımı müdür geri göndermişti. Öfkeli, hakarete uğramış, bir daha okumaksızın, bu yazıyı derhal imha etmiştim. İlerisi için başka bir gazetede teşebbüse geçmek istiyor, açık kapılarımı çoğaltmayı düşünüyordum. Bu da bir işe yaramazsa, daha da sıkıştım mı gemiler vardı sığınacak! Denize açılmaya hazır, rıhtımda bekliyordu. "Rahibe", Çalışmam karşılığında beni de Archangel'e yahut nereye gidiyorsa oraya iletirdi ihtimal. Çeşitli yönlerden ümitlerim yok değildi şu halde!

Sonuncu kriz, bana fena tesir etmişti. Tutam tutam saçlarım dökülmüştü; hele sabahları dayanılmaz baş ağrılarından gözümü açamamış, stresten kurtulamamıştım. Gün boyu oturmuş yazmıştım; ellerimin üstünde soluklarımı duymaya tahammül edemediğim için ellerimi bezlere sarmıştım. Jens Olai, alkımda ahır kapısını biraz hızlıca kapasa, yahut arka avluya bir köpek gelip havlamaya başlasa iliklerime kadar ürperiyor, her tarafınım kesildiğim hissediyordum, çökmüştüm...

Her gün işim üzerinde didiniyor, kendime karnımı doyuracak vakti bile çok görüyor, lokmalarımı yutar yutmaz tekrar yazmaya oturuyordum. Bu müddet zarfında gerek yatak, gerekse ayağı sakat küçük masa, üzerinde değişik olarak çalıştığım notlar, yazılı kağıtlarla dolmuştu. Gün boyunca aklıma gelen yeni şeyleri bunlara ekiliyor, baştan başa çiziyor, yer yer ölü noktaları parlak bir kelime ile diriltiyor, olanca gayretimle cümle cümle ilerliyordum. Yazılarımdan biri bir ikindi üstü nihayet tamamlandı, memnun mesut cebime soktum. "Komutan"a gittim. Tekrar biraz para bulmak için kaybedilecek vakit kalmamıştı; cebimde birkaç öre vardı olup olacağı.

"Komutan", biraz oturmamı rica etti. "Şimdi..." Ve tekrar yazışma daldı.

Küçük büroda etrafıma bakındım: büstler, tas basması, resimler, gazete kesikleri, bir adamı nesi var nesi yok yutacağa benzeyen muazzam bir kağıt sepeti! Reddedilen yeni yeni yazıları, paramparça olan yeni yeni ümitleri kabule daima hazır, daima açık bu dev boğaz, bu ejderha ağzı karşısında içime bir hüzün çöktü.

"Bugün ayın kaçı?" dedi. "Komutan" birdenbire, masasından.

"28'i" diye cevap verdim, ona bir yardımım dokunduğu için, memnun.

"28 i" Hala yazıyordu. Nihayet birkaç mektubu zarflarına koydu, birkaç kağıdı sepete attı ve elinden kalemi bıraktı. Sonra koltuğunda bir döndü, bana baktı. Hâlâ kapı yanında ayakta olduğumu görünce yarı şaka, yan ciddi bir el işaretiyle bir iskemle gösterdi.

Ceketimi açınca yeleksiz olduğumu görmesin diye arkama döndüm, cebimden yazımı çıkardım.

"Correggio'nun karakteristik cepheleri üzerine küçük bir etüd." dedim. "Fakat ne yazık ki, galiba üslubu..." Kağıtları elimden aldı, karıştırmaya başladı. Bana dönüktü yüzü.

Adını daha çocukluk çağlarımda duyduğum, gazetesi o yıllardan bu yana bende pek büyük tesirler bırakmış bu adamı şimdi yakından görüyordum. Saçları kıvırcıktı, güzel, kahverengi gözleri biraz huzursuz. Zaman zaman burnundan soluyordu. İskoçyalı bir rahip, sözleri düştükleri yerde daima kanlı kabartılar peyda eden bu tehlikeli yazardan daha halim selim olamazdı. Bu adamın karşısında garip bir korku ve hayranlık duyuyor, gözlerimin yaşarmak üzere olduğunu hissediyordum. Bana öğrettiği bunca şey için kendisine ne kadar candan sevdiğimi söylemek, bana kötülük etmemesini rica etmek üzere, elimde olmadan, bir adım ilerledim. Çektikleri kafi, bir fakir acemi çaylaktım ben.

Başını kaldırdı, kağıtları yavaşça katladı, düşünceye daldı. Vereceği red cevabını kolaylaştırmak için elimi uzattım biraz:

"Bir şeye benzemiyor, değil mi?" dedim. Üzülmüş görünmemek için gülümsedim.

"Bize yalnız popüler şeyler lazım." cevabım verdi. "Okuyucuların ne çeşit kimseler olduğunu bilirsiniz. Yazınızı alsanız da üslubunuzu biraz basitleştirseniz? Veya halkın daha iyi anlayabileceği şeyler yazsanız?"

Gönlümü alışı, beni hayrete düşürdü. Yazımın reddedildiğim anlamıştım, fakat geri çevrilmenin bundan daha güzeli olamazdı benim için. Onu daha fazla alıkoymamak için cevap verdim:

- Hay hay, yazarım...

Kapıya doğru yürüdüm. "Şey, sizi meşgul ettiğim için affınızı dilerim." Eğilip selam verdim, kapının tokmağına el attım.

"İhtiyacınız varsa ufak bir avans alabilirsiniz." dedi. "Yazacağınıza sayarız."

Yazmaya yaramadığımı görmüştü ya işte! Teklifi bu yüzden, beni biraz küçük düşürdü. Cevap verdim:

- Hayır, teşekkür ederim. Param var henüz. Çok teşekkür ederim. Allah'a ısmarladık!

"Güle güle" cevabım verdi. "Komutan" hemen yazı masasına döndü.

Layık olmadığım halde bana karşı çok iyi davranmıştı, bunun için minnettardım kendisine; bunu takdir etmesini de bilmeliydim. Beni tam manasıyla memnun edecek "Komutan"ı da biraz şaşırtacak, hiç düşünmeden bana on kron verdirmeye sevk edecek bir yazı getiremedikçe ona uğramamaya karar verdim. Odama gidip yeni bastan yazmaya koyuldum.

Ertesi akşamlarda, saat sekize doğru, havagazının yakıldığı sıralarda hep şu olayla karşılaştım:

Gün boyu yorulup yıprandıktan sonra caddelerde bir küçük gezinti yapmak için sokağa çıktım mı, sokak kapısının az ilersinde fenerin yanında siyahlar giymiş bir kadın görüyordum. Ben yanından geçerken yüzünü bana çeviriyor, beni gözleriyle takip ediyordu. Hep aynı elbiseyi giyiyor, yüzünü gizleyen, göğsüne aşağı sarkan hep aynı kalın peçeyi takıyor, elinde sapı fildişi halkalı bir ufak şemsiye tutuyordu.

Onu üç akşam peş peşe hep aynı yerde gördüm. Ben yanından geçip gidince yavaşça geri dönüyor, caddenin aksi istikametinde uzaklaşıyordu.

Sinirli beynim antenlerim uzatmış zihnimde derhal saçma bir düşünce, bu kadının buraya

benim için geldiği düşüncesi belirmişti. Sonunda onunla konuşmayı; birisini mi arıyorsunuz, bir yardıma mı ihtiyacınız var, sizi evinize götürebilir miyim, bu berbat kılığımla karanlık sokaklarda sizi koruyabilir miyim, diye sormayı geçirdim aklımdan. Fakat bu işin uçunun paraya dayanabileceği korkusu belirdi içimde. Bir bardak şarap, bir araba yolculuğu gerekirdi belki; benimse param yoktu; bomboş ceplerim bütün ümidimi kırıyordu. Yanından geçerken biraz dikkatlice bakmaya bile cesaretim yoktu benim. Açlık yine bildiğini okuyordu içimde; iki gecedir ağzıma lokma koymamıştım. Ama yine de öyle uzun bir zaman değildi bu; ben günlerce süren açlıklara az mı dayanmıştım? Fakat bu beni endişeye düşürüyordu, eskisi gibi tahammül edemiyordum artık. Bir gün aç kalsam uyuşuyor, su içsem ikide bir kusmaya başlıyordum. Üstelik üşüyordum geceleri; hiç soyunmadan, gündüz ki kılığımla yattığım halde soğuktan morarıyordum. Her gece buz kesiyor, uykuda kaskatı oluyordum. Eski battaniye, hava cereyanını önleyemiyordu; sabahları, dışardan yüzüme işleyen kırağılı, sert havadan burnum şişmiş uyanıyordum.

Caddelerde yürüyor, ilk makaleyi tamamlayıncaya kadar dayanabilmek için ne yapacağımı düşünüyordum. Bir mumum bari olsaydı, gece yarışına kadar çalışırdım. Şöyle esaslı bir hamle yapsam, bir iki saatte bitirir, yarın da "Komutan"a giderdim tekrar.

Dosdoğru Oplanske'ye gittim, bir mum alabilmek için on öre temin etmek üzere bankadaki genç ahbabımı aradım, Kimsecikler mani olmadan bütün salonlara baktım. Bir düzine masanın, önünden geçtim; sohbete dalmış müşteriler yiyip, içiyorlardı; kahvenin ta sonuna, kırmızı salona kadar gittim, aradığım adamı bulamadım. Canım sıkılmış, gevşemiş, çıktım sokağa; saray istikametinde yola devam ettim. Yolumu kesen engellerin bitip tükenmezliği karşısında çıldırmaz da ne yapardım! Yavaş ve öfkeli adımlarla, ceketimin yakasını hoyratça yukarı kaldırmış, ellerimi pantolon ceplerimde yumruk yapmış yürüyor, yol boyunca bahtınım karanlığına söylenip duruyordum. Yedi sekiz ay var ki, tek saatim tasasız geçmemişti, tek haftanın her günü, en azından bir gıda aldığım olmamıştı. İşte şimdi sefalet bana yine diz çöktürüyordu. Her şeye rağmen dayanmış, bunca yoksulluğun göbeğinde namuslu kalabilmiştim; hahay, alabildiğine namuslu! Aman Allah, ne de aptalmışım! Hans Pauli'nin battaniyesini rehine vermek istediğim için şerefime leke sürdüğümü anlattım kendime. Bu ince dürüstlüğümle eğlenerek güldüm, hakaretle tükürdüm sokağa; kendi aptallığımla adamakıllı alay etmeye kâfi kelime bulamıyordum. Şimdi olmalıydı ki! Şu anda sokakta bir okullu kızın harçlığından arttırdığı bir beş para, yahut yoksul bir dulun düşürdüğü bir öre bulsaydım, alır cebime atardım; vicdanım sızlamadan bu parayı çalar, sonra da bütün gece kütük gibi uyurdum. Boş şeyler uğruna böyle tarifsiz acılara katlanmış olmam, işte şimdi semeresini veriyordu; sabrım tükenmişti, ne olursa olsun her şeyi yapmaya hazırdım artık.

Sarayın etrafım üç dört kere dolandım, sonra odama gitmeye karar verdim, parkta ufak bir tur daha yapıp Karl Johan caddesinin yolunu tuttum.

Saat on bir sularıydı. Cadde karanlıktı bir hayli. Sağda solda insanlar dolaşıyordu; sessiz çiftler, gürültücü topluluklar. Önemli saat çalmıştı; gizli şeylerin olduğu, taşkın maceraların başladığı çiftleşme vakti. İlerde Grand Hotel'in orda bir sesleniş: Emma! Bütün cadde, üzerinde, sıcak buharlar tüten bir bataklıktı sanki...

Elimde olmadan ceplerimde iki kron arandım. Gelip geçenlerin her hareketinde titreyen ihtiras, hatta, sokak fenerlerinin donuk ışığı, sessiz ve gebe gece, hepsi birden beni sarmaya başlıyor; fısıltıyla, kucaklayışla, titrek itiraflarla, yarım sözlerle, hafif iç çekişlerle dolu bu hava beni tahrik ediyordu. Blomquist'in kapı aralığında birkaç kedi yüksek perdeden sevişiyorlardı, iki kronum bile yoktu benimse. Bu derece yoksulluk bir facia idi, sefaletin son perdesi idi! Zilletti,

rezaletti! Yeniden fakir dulun son meteliğini bulsam derhal cebime atacağım bu parayı hatırladım; bir okul öğrencisinin kasket veya mendili, bir dilencinin ekmek torbası geldi aklıma; yerde böyle bir şey bulsam doğruca eskiciye götürüp satacak, parasını hovardalığa harcayacaktım. Kendimi teselli etmek, kötülükten korumak için, yanımdan geçip giden bu neşeli insanlarda bin bir kusur aramaya başladım.

Çifter çifter geçip gidişlerine hınçla omuz silkiyor, dudak büküyordum. Memnu meyvelerden çimlenen ve kanaatkar talebeler, bir terzi kızına sarkıntılık yaptılar mı bir Avrupalı gibi hovardalık ettiklerim sanıyorlardı. Şu züppeler, banka memurları, toptancılar, bulvar aslanları! Kutorv'daki gemici kadınlarıyla, bir bardak biraya önlerine çıkan ilk kapı aralığında bir fahişeye bile tenezzül ediyorlardı bunlar. Birisine rastlar mı, rastlamaz mı, aldırmadan, kaldırıma ileri, bir tükürük attım. Gözlerimin önünde kırıştıran bu insanlara karşı duyduğum nefretten kuduruyordum. Başımı dik tutuyor, dalalete sapmadığım için üstün ve mutlu hissediyordum kendimi...

Storting meydanında bir kız gördüm, yanma vardım, uzun uzun baktı bana:

"Merhaba!" dedim.

"Merhaba!" dedi, durdu.

- Şey... Geç vakit hâlâ dolaşıyor musunuz? Genç bir kadın için bu saatlerde Karl Johan caddesine gitmek biraz tehlikeli galiba! Değil mi? Evet, ama, hiç laf atan, sımaşan olmuyor mu? Yani, açıkçası sizinle gelebilir miyim?" Şaşkın şaşkın baktı, ne demek istediğimi yüzümden okumaya çalıştı. Sonra birdenbire koluma girdi:

"Peki, gidelim!" dedi.

Yürüdük. Faytonların önünden geçip bir iki adım daha atmıştık ki, durdum, kolumu kurtardım:

"Dinle yavrum!" dedim. "Metelik yok bende!" Ve çekip gitmeye hazırlandım. İlk anda inanmak istemedi, ama bütün ceplerimi arayıp da hiçbir şey bulamayınca içerledi, başını salladı, "Hödük!" dedi bana.

"İyi geceler!" dedim.

- Durun biraz!" Gözünüzdeki gözlük altın mı?

- Hayır.

- O halde cehennem olun!

Yürüdüm...

Az sonra arkamdan koştu, tekrar seslendi:

"Ama yine de gelebilirsiniz!" dedi. Fakir bir sokak fahişesinin bu teklifi karşısında küçüldüğümü hissettim: "Hayır!" dedim. "Hem, vakit çok geç. Birisiyle de randevum var. Sonra senin böyle bir fedakarlıkta bulunman doğru değil!"

- Siz karışmayın! Ben şu anda sizi istiyorum.

- Fakat ben seninle bu şekilde gidemem.

- Başka kadına gideceksiniz tabii!

- Hayır!, cevabım verdim.

Ah. artık o kuvvet yoktu ki bende. Kadınlar benim için erkekten farksızdılar, sefalet kurutmuştu beni. Öbürlerine benzemeyen bu fahişe karşısında acınacak bir durumda olduğumu hissettim, görünüşü kurtarmaya karar verdim.

"İsminiz ne sizin?" diye sordum. "Marie mi? Güzel! Şimdi beni dinleyin, Marie!" Ve ona niçin böyle yaptığımı anlattım. Kız hayrette düştü. "Yani siz beni geceleri caddelerde dolaşıp da küçük kızları tavlayanlardan biri mi sandınız? Benden böyle bir kötülük umar mısınız cidden? Yoksa size başlangıçta terbiyesizce bir şey mi dedim, Aklından kötülük geçen kimse, hiç benim gibi mi davranır mı? Sadece sizinle konuştum, sizinle birkaç adım yürüdümse bunun sebebi, sizin bu işi nereye vardıracağınızı görmek arzusudur. Hem ben falancayım, rahip filanca, iyi geceler. Gidiniz ve günah işlemekten vazgeçiniz!"

Böyle deyip yürüdüm.

Bu güzel buluşumdan dolayı memnun, ellerimi ovuşturuyor, yüksek sesle konuşuyordum kendi kendime. insanın her gittiği yerde hayırlı işler yapması ne saadet. Ben belki de bu düşmüş kızcağıza kendini ıslah için ön ayak oluyor, onu ömrü boyunca kurtarıyordum. Düşününce o bunu takdir edecek, hatta ölüm saatinde, kalbi şükranla dolu, beni hatırlayacaktı. Ah, ah, her şeye rağmen namuslu olmak boşuna değildi doğrusu; dürüst ve namuslu olmak! Keyfime diyecek yoktu; kendimi ne olursa olsun her şeye karşı cesur ve dinç hissediyordum. Yalnız bir ışığım olsaydı, yazımı bitirebilirdim herhalde! Cebimde yeni anahtar yürüyor, şarkı mırıldanıyor, ıslık çalıyor, kendime bir kredi sağlamak imkanlarını düşünüyordum. Kağıtlarımı alıp sokağa çıkmaktan, fenerin altına gitmekten başka çarem kalmamıştı. Sokak kapışım açtım, yukarı çıkıp kağıtlarımı aldım.

Tekrar aşağı inince kapıyı dışardan kilitledim. Fenerin altına dikildim. Sessizdi her taraf, yalnız ilerde bir yan sokaktan bir polisin ağır ve tok ayak seslerini ve daha uzaklarda St. Hanshaugen taraflarında bir köpeğin havladığım işitiyordum. Hiçbir şey beni rahatsız etmiyordu; ceketimin yakasını kulaklarıma doğru kaldırdım, var kuvvetimle düşünmeye bağladım. Şansım yaver gider de bu ufak incelemenin sonunu getirebilirsem bunun bana mükemmel şekilde yardımı dokunacaktı. Oldukça zor bir noktaya gelmiştim, hissettirmeden yeni bir temaya geçmem gerekiyordu; sonra kısılmış, glissando bir fina, uzun bir mırıltı kısmı gelecek, derken ses perde perde ve gür yükselip sona erecekti; bir patlayış gibi, çatlayan bir kayanın gümbürdeyişi gibi sarp ve sarararak sona erecekti. Tamam, nokta.

Fakat kelimeler aklıma gelmiyordu. Yazıyı baştan sona okudum, cümle cümle yüksek sesle okudum, ama düşüncelerimi bu çatırdayan climax'a toplayamıyordum bir türlü. Durmuş, bu iş üzerinde çabalarken polis geldi üstelik; bir hayli uzağımda yolun ortasına dikildi, bütün keyfimi kaçırdı. Ben şu anda şuracıkta "Komutan" için yazmakta olduğum bir yazıya mükemmel bir climax üzerinde uğraşıyorsam, bu onu ilgilendirir miydi? Ya Rabbi, istediğim kadar savaşayım, kendimi kurtarabilmem imkansızdı işte. Orada bir saat kaldım, polis çekip gitti, soğuk fazlalaştı, ayakta duramaz oldum. Boşa giden bu yeni denememden cesaretim kırılmış, ümitsiz, sonunda yine kapıyı açıp yukarı, odama çıktım. Oda soğuktu, bu zifiri karanlıkta penceremi güçlükle seçebiliyordum. El yordamıyla yatağımı buldum, kunduralarımı çıkarıp ayaklarımı avucumda ısıttım. Sonra yattım; çoktandır yaptığım gibi, üst baş soyunmadan, gündüz ki kılığımla yatağa girdim.

Ertesi sabah ortalık aydınlanınca yatağımda doğruldum, oturdum, yeniden yazıya giriştim, öğleye kadar hep yatakta oturup on beş yirmi satır çıkardım ortaya. Bitiş kısmına gelememiştim hala.

Kalktım, ayakkabılarımı giydim, ısınmak için odada gezinmeye başladım. Camlar buz tutmuştu, dışarıya baktım, kar yağıyordu, arka avluda taşların, tulumbalı kuyunun üzerim kalın bir kar tabakası kaplamıştı.

Odada gidip geliyor, hedefsiz dalaşıyor, tırnağımla duvarları kazıyor, alnımı yavaşça kapıya

dayıyor, işaret parmağımı döşemeye vuruyor, dikkatle etrafa kulak kabartıyordum. Hepsi de manasız hareketlerdi bunlar; önemli bir şey tasarlıyor, gibi sessiz ve düşünceliydim. Bu arada birkaç kere yüksek sesle: Aman Allah'ım, bu delirmenin ta kendisi! dediğimi duydum. Duydum, yine de durmadan bu hareketleri tekrarlıyordum. Uzun zaman sonra, belki de birkaç saat, kendimi topladım, dudaklarımı ısırdım, elimden geldiği kadar tutmak istedim kendimi. Son vermek gerek! Ağzımda çiğnemek için bir yonga arandım, tekrar azimle yazmaya oturdum.

Güçbela birkaç kısa cümle yazabildim; sırf ilerleyebilmek için zorla ele geçirebildiğim bir düzine biçare kelime! Sonra durdum, beynim bomboş, gerisi gelmiyordu. Taş çatlasa daha fazla ilerleyemediğimi görünce, fal taşı gibi açılmış gözlerimi bu son kelimelere, bu atılmış da yarıda kalmış kemerlere diktim. Garip ve titrek harfler, dikenli şekiller gibi gözleri gözümde, kağıttan doğru beni seyrediyorlardı. Sonunda bütün bunlardan hiçbir şey anlamaz, hiçbir şey düşünemez oldum.

Vakit geçiyordu. Sokakta ayak sesleri, araba at gürültüsü duydum. Ahırdan, atlarla konuşan Jens Olai'in sesi geliyordu. Uyku gözümden akıyordu; oturuyor, hafiften ağzımı şapırdatıyor, başka hiçbir şey yapmıyordum. Perişan haldeydi göğsüm. Hava kararmaya başlamıştı, gitgide takatten kesiliyordum, yorulmuştum, yatağa uzandım. Ellerimi biraz olsun ısıtabilmek için parmaklarımı öne arkaya, sağa sola, saçlarımda gezdirdim; kopan tutamlar parmaklarımda kalıyor, yastığa dökülüyordu. Üzülmüyordum, umursamıyordum, saçım vardı daha. Üzerimden, bir sis gibi her yanımı sarmış bu garip uyuşukluğu atmaya çalıştım, yatakta dik oturdum, göğsümün müsaadesi nispetinde öksürdüm, tekrar uzandım yatağa. Hepsi boşunaydı. Gözlerim açık, tavana dikili, yardımsız, ölüyordum işte! Derken işaret parmağımı ağzıma sokup emmiye koyuldum. Beynimde bir şey kıpırdanmaya başladı; alttan alta yol bulmaya çabalayan bir düşünce, yılgınca bir esinti idi bu: Parmağımı ısırıversem? Hiç düşünmeden gözlerimi yumdum, dişlerim; bastırdım.

Yerimden fırladım. Uyanmıştım nihayet. Parmağımdan hafif kan sızıyor, sızdıkça, yalıyordum bu kanı. Acımıyordu, yara da mühim değildi pek. Bense birden bire kendime gelmiştim, başımı salladım, pencere önüne gidip yarayı sarmaya bir bez parçası aradım. Durmuş, bu işte meşgulken gözlerim yaşardı; sessizce ağladım. Bu cılız, bu ısırılmış parmağın hali öyle hazindi ki! Allah'ım, neydi bu başıma gelenler!

Karanlık artıyordu. Bir mumum olsaydı yazımın son kısmını bu gece tamamlayabilmem, imkansız değildi herhalde.

Zilinim durulmuştu tekrar; düşünceler her zamanki gibi gelip geçiyorlardı beynimden; fazla da acı çekmiyordum. Açlık bile birkaç saat önceki kadar berbat değildi şimdi; sabaha kadar pekâla dayanabilirdim. Bakkala gidip durumumu anlatmam, veresiye bir mum tedarik edebilirdim belki de. Beni tanıyorlardı; iyi günlerimde, henüz param varken, bu dükkandan ara sıra ekmek alırdım. İsmimin dürüstlüğünden ötürü bana bir mum verirlerdi şüphesiz. Uzun zamandan beri ilk defa karanlıkta elimden geldiği kadar elbiselerimi fırçaladım, yakama dökülmüş saçları süpürdüm. Sonra el yordamıyla merdivenleri indim.

Sokağa çıkınca, acaba ekmek istesem daha mı iyi, diye düşündüm. Kararsız durdum, uzun uzun düşündüm. Sonunda: "Asla!" diye cevap verdim kendi kendime. Ne yazık ki midem, yiyecek kaldıracak halde değildi, şimdi; hayaller, sezgiler, çılgınca esintilerle makalemi asla bitiremezdim: halbuki beni tekrar unutmadan "Komutan"a gitmem gerekiyordu. Ne olursa olsun, asla! Ve mumu tercih ettim. Dükkana bu kararla girdim.

Tezgahın önünde bir kadın duruyor, öteberi alıyordu. Az ötemde, çeşitli kağıtlara sanlı ufak ufak paketler duruyordu. Beni tanıyan, her zaman ne aldığımı bilen kalfa, kadını bırakıp bir

gazeteye bir ekmek sardı, önüme koydu.

"Hayır!" dedim. "Ben bu akşam bir mum istiyorum." Kalfayı kızdırmamak, bir mum sahibi olabilmek ümidimi baltalamamak için bu sözü yavaş sesle, ezile büzüle söyledim.

Cevabım karşısında şaşırdı, işte ilk defadır ki ondan ekmekten başka bir şey istiyordum.

"O halde bekleyin biraz!" dedi, tekrar kadına döndü. Kadın, alacaklarını aldı, beş kronluk bir banknot verdi, paranın üstünü alıp gitti.

Şimdi kalfa ile yalnız kalmıştık...

"Öyle ya bir mum istemiştiniz." dedi kalfa, Ve bir paket yırtıp içinden bir mum aldı.

O bana bakıyordu, ben ona. Dilimin ucundaki ricamı bir türlü söyleyemiyordum.

"Ah, öyle ya, parayı vermiştiniz!" dedi birden bire, işte parayı verdiğimi söylüyordu, her kelimesini teker teker işittim. Ve kalfa, kasadan gümüş kronları teker teker önüme saymaya başladı; çil çil, tombalak gümüşler... Ve kalfa bana beş kronun üstünü verdi, kadının beş kronunun üstünü. "Büyürün!" dedi.

Durdum, bir an bu paraya baktım. Bu işte bir aksaklık olduğunu hissediyor, ama üzerinde durmuyor, hiçbir şey düşünmüyordum. Gözlerimin önünde duran, ışıldayan bu servete sadece hayret ediyordum. Bir makine gibi parayı topladım.

Hayretten sersemlemiş, ezilmiş, mahvolmuş, tezgahın önünde duruyordum. Sonra kapıdan tarafa bir adım attım, tekrar durdum. Bakışlarımı duvarda belli bir noktaya diktim. Duvarda deriden bir tasmaya takılı ufak bir çıngırak vardı, çıngırağın altında bir deste sicim. Durmuş, bunlara bakıyordum.

Kalfa, oyalandığıma göre konuşmak istediğimi sandı, tezgahın üzerindeki paket kağıtlarını düzelterek: "Artık kış geldi galiba!" dedi.

"Evet!" cevabım verdim. "Öyle görünüyor. Galiba." Sonra da ilave ettim: "Vakti. Cidden gelmişe benziyor. Aslında geç bile kaldı."

Bu zevzekliklerin tarafımdan söylendiğini duydum; ama her kelime bende, sanki bir başkası tarafından söyleniyormuş tesiri yaptı.

"Öyle mi dersiniz?" dedi kalfa.

Paraları tutan ellimi cebime soktum, kapıyı açıp dışarı çıktım; iyi geceler dediğimi, kalfanın da karşılık verdiğini duymuştum.

Eşikten birkaç adım uzaklaşınca dükkan kapısının hızla açıldığım, kalfanın peşimden seslendiğini işittim. Zerre kadar hayret etmeden, en ufak bir korku duymadan geri döndüm. Sadece paraları kavramış, geri vermeye hazırlanmıştım.

"Buyurun!" dedi kalfa. "Mumu unuttunuz."

"Ah, teşekkür ederim!" cevabını verdim sükunetle: "Çok teşekkür ederim."

Elimde mum, yine caddeden aşağı yürümeye koyuldum.

Aklımı toparlayınca ilk işim parayı düşünmek oldu. Bir fenerin yanma gittim, yeniden saydım, elimle tarttım şöyle bir gülümsedim. Bu para ne de yaman imdadıma yetişmişti. Uzun müddet için mükemmel ve harikulade, kurtulmuştum!

Paraları tutan elimi tekrar cebime soktum, yürüdüm. Stor caddesinde bir lokanta önünde durdum; soğukkanlı ve sakin, biraz bir şeyler yemeye kalkışsam mı, diye düşündüm. Tabak çatal kaşık şıkırtıları, etin dövüldüğünü işitiyordum. Şeytan dürtüyordu; içeri girdim.

"Bir biftek!" dedim.

Garson kız, servis penceresinden mutfağa seslendi: "Bir biftek!"

Kapının hemen yanında, tek başıma bir küçük masaya oturdum, beklemeye başladım. Yerim karanlıkçaydı biraz: kendimi gözlerden uzak hissedip düşünmeye koyuldum. Garson kız arada bir benden yana bakıyordu.

İşte ilk namussuzluğu, yanında önceki numaralarımın devede kulak kaldığı ilk hırsızlığı yapmıştım; küçük ama aslında çok büyük ilk hadisemdi bu... Adam sen de, olan olmuştu! Hem canım, ilerde bir fırsatını bulup bakkalın zararım ödeme çareleri yok değildi ya! Durumum düzeldi mi tamamdı iş! Ayrıca, başkalarından daha namuslu yaşamaya mecbur muydum sanki; mukavelem mi vardı benim... "Biftek çabuk ulur mu dersiniz?"

"Evet, şimdi!" Kız, servis penceresin! açıp mutfağa baktı.

Peki, ya günün birinde farkına varılırsa? Ya kalfa içine bir kurt düşer de ekmek dalgasını düşünmeye başlar, beş kronun üstünü kadının aldığım hatırlarsa? Er geç anlayacaktı şüphesiz; belki de dükkana bir dahaki girişimde anlayacaktı. Adam sen de!.. Gizlice omuz silktim.

"Buyurun!" dedi garson kız nazik ve bifteği masaya koydu. "Başka yere geçseniz daha iyi değil mi? Burası pek karanlık!"

"Hayır, teşekkür ederim, iyi burası!" cevabım verdim. Gösterdiği yakınlık beni birden bire heyecanlandırdı, derhal bifteğin parasını ödedim, cebimde parmaklarıma ne rastladıysa gelişi güzel çıkarıp eline tutuşturdum, avucunu kapattım. Kız gülümsedi, yaşlı gözlerimle takıldım kıza: "Artanla da kendinize bir ev alırsınız... Haydi hayırlısı!"

Bifteği yemeye başladım; oburluğum artıyor, koca koca parçaları hiç çiğnemeden yutuyordum. Bir yamyam, gibi saldırıyordum ete.

Garson kız tekrar yanıma geldi.

"Bir şey içmez misiniz?" dedi. Eğilerek söyledi bu sözü. Yüzüne baktım; çok hafif sesle, adeta çekinerek konuşuyor, önüne bakıyordu.

"Bir bardak bira falan, yahut ne arzu ederseniz... Bu da benim ikramım olsun... Eğer arzu ederseniz..." "Yok teşekkür ederim!" cevabını verdim. "Şimdi içmem. Başka sefer yine gelirim."

Kız çekildi, içki tezgahının gerisine oturdu, yalnız başını görüyordum. Garip bir kızcağız!

Yemeğimi bitirir bitirmez kapıya yöneldim. Midem bulanıyordu. Kız ayağa kalktı. Işık sahasına girmekten çekiniyor, sefaletimden habersiz bu genç kıza kendimi fazlaca göstermekten korkuyordum. Bunun için acele iyi geceler dileyip başımla selam verdim, sokağa çıktım.

Yemek dokunmaya başlamıştı, çok ıstırap çekiyordum, yediklerimi midemde uzun zaman tutabilmem imkansızlaştı.

Yürüyor, karanlık köşelerde yediklerimi çıkarıyor, içimi yeniden oymaya başlayan bu öğürtülerin önüne geçmeye çabalıyordum. Yumruklarımı sıkıyor, dayatıyor, tepişiyor, azıma gelen lokmaları hırsla yeniden yutuyordum... Boşuna! Sonunda bir kapı geçidine saptım, gözlerime dolan yaşlardan önümü görmez olmuş, iki büklüm, tekrar kustum.

Zehir olmuştu; caddelerde yürüyor, ağlıyor, peşimi bırakmayan zalim kuvvetlere lanet ediyor, alçaklıklarına beddualar savuruyor, başlarına ebedi cehennem azapları yağdırıyordum. Bu kuvvetlerde mertlik pek azdı, cidden gayet azdı, işte gün gibi ortada!.. Gözlerini bir vitrine dikmiş aval aval bakan bir adamın yanma gittim, büyük bir telaşla sordum:

"Uzun zaman aç kalmış bir kimseye sizce ne yedirmek lazım? Hayat memat meselesi. Midesi

biftek kaldırmıyor." Adam şaşırdı: "Süt iyi gelir derler." dedi. "Kaynamış süt! Kimin için sordunuz?"

"Teşekkür ederim!" dedim. "Evet, galiba en iyisi, kaynamış süt."

Ve yoluma devam ettim. önüme çıkan ilk kahveye daldım, sıcak süt söyledim. Süt geldi, kaynar kaynar içtim, oburluğumdan damlasını bırakmadım, parasını verip çıktım; odama gidiyordum. Derken tuhaf bir şeyle karşılaştım. Sokak kapısının önünde bir kadın gördüm: Fener direğine dayanmış, ışığın ortasında uzaktan beni gözetliyordu... Oydu, siyahlar giyinmiş o kadın. Evvelki gecelerde de gördüğüm aynı siyahlı kadın. Bir yanlışlık olamazdı, işte dördüncü defadır ki aynı yerde duruyordu. Hiç kımıldamadan duruyordu.

O kadar garibime gitti ki, elimde olmaksızın adımlarımı yavaşlattım; kafam o anda düzgün işliyordu, yalnız çok heyecanlıydım, yediğim yemek sinirlerimi tahrik etmişti. Her zamanki gibi çok yakınından geçtim, kapıya vardım, içeri girmek üzereydim, derken durdum. Birdenbire aklıma bir fikir gelmişti. Fazla düşünmeden geri döndüm, kadının yanma gittim, yüzüne baktım, selam verdim:

- İyi geceler, Matmazel!

- iyi geceler!

- Affedersiniz, birini mi arıyorsunuz? Sizi daha önce de gördüm, bir yardımda bulunabilir miyim? Tekrar affınızı dilerim.

- Şey. Bilmem ki...

- Bu binada üç dört beygirle bir de ben varım, başka kimse yok. Zaten burası bir ahırla bir teneke atölyesidir. Birisini arıyorsanız yanlış geldiniz herhalde.

Yüzünü çevirdi: "Kimseyi aradığım yok!" dedi. "İşte öyle duruyorum."

Bak hele, işte öyle duruyormuş; her gece aklına esiyor, gelip burada duruyormuş. Oldukça garipti bu. Düşündüm, bu genç kadının hali beni hayretten hayrete düşürüyordu. Küstahlaşmaya karar verdim, cebimdeki çil paraları şıngırdattım hafif; gelin, dedim teklifsizce bir bardak şarap içelim sizinle bir yere gidelim... Malum ya, mevsim kış... Çok sürmez, bir gider geliriz... Fakat razı değil misiniz?

- Hayır, teşekkür ederim, olmaz. Hayır, gidemem. Fakat lütfederseniz biraz yürüyebiliriz. Yolum çok karanlık, gece vakti Kari Johan caddesini tek basıma geçmekten çekmiyorum.

Yürümeye başladık, sağımda gidiyordu. Güzel ve bambaşka bir duyguyla sarılmıştım. Bir genç kızın yakında olmak şuuru. Yanı sıra yürüyor, yol boyunca hep ona bakıyordum. Saçlarındaki parfüm, vücudundan yayılan sıcaklık, yüzünü bana çevirdikçe duyduğum o kadın kokusu, o tatlı soluk hep birden üzerime boşalıyor; bağsız, başıboş, bütün duyularıma işliyordu. Peçenin gerisinde yuvarlak, biraz solgun bir yüz seçebiliyordu. Mantonun ve peçenin altında sezdiğim bütün bu örtülü güzellikleri düşünmek beni aptalca bahtiyar ediyor, bende akıl mantık bırakmıyordu. Daha fazla tutamadım kendimi: Elimi dokundurdum, omzuna parmaklarımı değdirdim, salakça gülümsedim. Kalbim hızlı hızlı çarpıyordu. "Siz ne tuhafsınız!" dedim.

- Ne gibi?

- Ne gibi olacak; bir kere her gece, maksatsız gayesiz, aklınıza esiyor, bir ahır kapısı önünde duruyorsunuz...

O saatlere kadar uyanık kalmayı severim benin adetimdir. On ikiden önce yatmaktan siz hoşlanır mısınız?

- Ben mi? Dünyada nefret ettiğim bir şey varsa o da on iki olmadan yatağa girmektir.

- Gördünüz mü! İşim olmadığı gecelerde ben de bunun için gezmeye çıkarım; ilerde St. Olaf meydanında oturuyorum...

"Ylajali!" dedim yüksek sesle.

- Ne dediniz?

- Hiç, Ylajali dedim... Siz devam edin!

- St. Olaf meydanında oturuyorum, münzevi bir hayat, annemle beraber, sağır olduğu için konuşulamaz annemle. Eh, ben de kalkıp biraz sokağa çıkıyorsam neresi garip bunun?

- Yoo, hiç de garip değil!

- Ee, daha ne?

Sesinden gülümsediğini anladım.

- Bir kız kardeşiniz var galiba?

- Bir ablam var... Siz nereden biliyorsunuz?.. Fakat Hamburg'a gitti.

- Yakında mı gitti?

- Beş hafta oluyor. Kız kardeşim olduğunu siz nereden biliyorsunuz?

- Hayır, bildiğimden değil, işte öylece sürdüm.

Sustuk. Koltuğunda bir çift ayakkabı, yanımızdan bir adam geçti. Cadde, görebildiğimiz kadarıyla bomboştu. Tivoli'ni renkli lambaları, uzun bir dizi halinde parıldıyordu. Kar yağmıyordu, açıktı gökyüzü.

"Allah'ım, pardösünüz yok, üşümüyor musunuz?" dedi genç kadın birdenbire ve yüzüme baktı.

Neden pardösüm olmadığını ona anlatsa mıydım; halimi derhal açıklayıp onu daha şimdiden ürkütse miydim? Yanında yürümek, onu kısa bir müddet daha gafletinden uyandırmamak öyle hoştu ki! Yalan söyledim:

"Yoo, hiç üşümüyorum." dedim, konuyu değiştirmek için de sordum:

- Tivoli'deki hayvan sergisini gördünüz mü?

"Hayır!" diye cevap verdi. "Görmeğe değer mi?" Ya görelim derse? Bunca ışığın, o kadar insanın içine girmek! Şaşıracaktı; harap elbiselerimden, iki gün var ki yıkamasını bile unuttuğum sıska suratımdan ürkecekti; belki de yeleğimin bile olmadığını görecekti.

Bunun için: "Yoo, hayır!" cevabını verdim. "Değmez!" isabetli itirazlar geldi aklıma, onlardan faydalandım; kırık dökük birkaç söz, posası çıkmış beynimdeki kalıntılar imdadıma yetişti:

- Böyle küçük bir sergiden ne beklenir ki? Hem ben hayvanları kafeste görmekten hiç hoşlanmam. Kendilerine bakıldığını bilir bu hayvanlar; onlara bakan yüzlerce gözü hisseder bu hayvanlar; dokunur bu onlara. Ben gözetlendiklerini bilmeyen hayvanlar isterim. Kendi inlerinde gezinen, uykulu yeşil gözlerle uzanıp pençelerim yalayan, düşünen ürkek hayvanlar. Doğru değil mi?

- Haklısınız.

"Bir hayvan, yalnız korkunçluğu ve vahşiliği içinde bizi cezbedebilir. Karanlıkta, gecenin karanlıkları, ormanın hışırtıları, esrarengizliği içinde sessizce yaklaşan adımlar, uçup giden bir kuşun çığlıkları, rüzgar, kan kokusu, havadaki gürültüler, yırtıcı hayvanlar ülkesine hakim o yırtıcı hayvan ruhu...

Fakat sözlerimin onu yormuş olmasından korktum. Büyük sefaletimin şuuru beni yeniden kavramış, eziyordu. Üstüm başım birazcık düzgün olsaydı, Tivoli'de geçirteceğim bir gece ile onu sevindirebilirdim. Koskoca Kari Johan caddesini yanına kattığı yarı çıplak bir dilenci ile geçirmekten zevk duyan bu kızı anlayamıyordum. İçimden, Allah'ım, neler düşünüyordu acaba? Ya ben niçin gidiyor, böyle ne yapıyor, bir hiç uğruna neden aptalca gülümsüyordum? Bu kadar uzun bir gezinti için kendimi bu narin ipek kuşunun emrine vermemde akla yakın tek sebep var mıydı sanki? Bu beni hiç yormuyor muydu? Yüzümüze doğru esen en hafif bir rüzgarda bile ölümün ürpertisini duymuyor muydum ta içimde? Aylardır gıdasız kaldığım için beynimde artık delilik nöbetleri mi depreşiyordu? Bu kız, benim odama gitmeme, ağzıma bir yudum süt almama midemin belki de geri çıkarmayacağı bir kaşık süt içmeme bile mani oluyordu. Neden bana sırt çevirmiyor, ne halim varsa görevim, neden beni bırakmıyordu...

Ümitsizliğe kapıldım, bu beni her şeyi göze almaya sevketti:

"Siz beni yanınıza almayacaktınız, Matmazel!" dedim. "Yalnız elbisem bile sizi herkesin gözünde küçük düşürmeye, utandırmaya yeter. Evet, doğrusu bu bence; böyle bu!" Şaşırmıştı, başım kaldırıp bir baktı, sustu. Sonra: '"Hay Allah!" dedi. Başka bir şey demedi.

"Yani ne demek istiyorsunuz?" diye sordum.

"Öf, hayır, söylemeyin böyle şeyler... Hem geldik artık." Dedi.

Ve daha hızlı yürümeye başladı.

Üniversite caddesine saptık, St. Olaf meydanının ışıkları göründü. Adımlarım tekrar yavaşlattı.

"Saygısızlık gibi olmasın, ama, ayrılmadan önce isminiz! söyler misiniz?" diye tekrar söze başladım. "Bir an için peçenizi açsanız da yüzünüzü görsem? Size minnettarınız olurum." Dedim.

İkimiz de susuyorduk. Bekliyordum...

"Siz evvelce de görmüştünüz beni." cevabım verdi.

"Ylajali!" dedim tekrar.

"Tam yarım gün, evime kadar beni takip etmiştiniz. Sarhoş muydunuz o zaman?" Sesinden yine gülümsediğini anladım.

"Evet." dedim. "Ne çare, sarhoştum."

"Çok ayıptı yaptığınız."

Ezilerek itiraf ettim, ayıptı yaptığım.

Fıskiyeli havuzun önüne gelmiştik. Durduk, 2 numaranın aydınlık pencerelerine yukarı baktık.

"Artık gelmeyiniz!" dedi. "Bu gece için teşekkür ederim."

Basımı eğdim, bir şey söylemeye cesaret edemedim. Şapkam elimde, baş açık duruyordum. Elini uzatır mı acaba?

"Biraz da, benim sizi geçirmemi isteseniz" dedi şakacı bir sesle; ayakkabılarımın ucuna bakıyordu.

- Ne saadet! Gelseniz keşke!

- Evet, ama, çok ötelere kadar değil!

Ve geri döndük.

Çok şaşırmıştım; nasıl yürüyeceğimi, ne yapacağımı bilmiyordum; bu kız zihnimi alt üst etmişti. Coşmuştum, alabildiğine memnundum; mutluluktan mest olmuştum. Benimle mutlaka

geri dönmek istemişti, bunu ben düşünmemiştim, onun kendi isteğiydi bu. Yüzüne baktıkça cesaretim artıyordu; bana kuvvet veriyor, her sözüyle beni kendine bağlıyordu. Bir an sefaletimi unuttum, hiçliğimi, olanca biçareliğimi unuttum; çökmeden önceki günlerimdeki gibi kanımın vücudumda ılık ılık aktığım duyuyordum, Küçük bir hile ile onu yoklamaya karar verdim. "Hem o gün ben sizi değil, ablanızı takip ediyordum." dedim.

"Ablamı mı?" diye sordu hayretler içinde. Durdu, yüzüme baktı, benden bir cevap bekledi. Tam bir ciddilikle sormuştu.

"Evet!" diye cevap verdim. "Yani önümde giden iki bayandan gencini!"

"Gencini mi? Ohoo!" Birdenbire bir çocuk gibi candan ve kahkahayla güldü. "Ah, ne de kurnazsınız! Peçemi açayım diye böyle söylüyorsunuz, değil mi? Anlıyorum. Ama daha çok beklersiniz... Ceza olarak."

Gülüşüp şakalaşmaya başladık, durmadan konuşuyorduk, neler söylediğimi bilmiyordum, neşeliydim. Beni evvelce bir kere tiyatroda gördüğünü söyledi, üç arkadaşım daha varmış yanımda, o gün benim yaptıklarımı ancak deliler yaparmış, besbelli o gün de sarhoşmuşum, ne yazık! "Nereden anladınız?"

- Anladım, öyle çok gülüyordunuz ki!

- Yaa! Ha evet, eskiden çok gülerdim.

- Şimdi artık gülmüyor musunuz?

- Yoo, şimdi de gülüyorum. Yaşamak öyle güzel ki!

Karl Johan caddesine geldik.

"Daha ileriye gitmeyelim!" dedi. Geri döndük, tekrar Üniversite caddesine yukarı yürüdük. Havuz başına geldiğimizde ben adımlarımı yavaşlattım, artık daha ileriye yürümeme müsaade edilmediğini biliyordum.

"Eh, artık geri dönün siz!" dedi, durdu.

"Evet, dönmem lazım!" cevabım verdim.

Ama hemen, sokak kapısına kadar gelebileceğimi söyledi. "Bunda bir kötülük yok değil mi?"

"Yok!" dedim.

Kapı önünde durduğumuz vakit olanca yoksulluğum, tekrar üzerime çullandı, insan bu derece düştükten sonra hiç cesaretim ayakta tutabilir miydi? Bir genç kadının önünde ben işte, pis, üstü başı perişan, açlıktan tanınmaz halde, yıkanmamış, yarı çıplak duruyordum. Yer yarılıp içine girmeliydim. Küçüldüm, elimde olmadan ezilip büzüldüm:

"Sizi artık bir daha göremeyecek miyim?" dedim. Ümit etmeye cesaretim yoktu; bana kendisini tekrar görme şansını vereceğini ümit edemiyor, sert bir ret cevabıyla kayıtsız ve kaskatı bırakmasını bekliyordum aslında. "Yoo, görürsünüz!" dedi.

- Ne zaman?

-Bilmem

Sustuk...

"Lütfetseniz de bir an için peçenizi açsanız!" dedim. "Kiminle konuştuğumu göreyim hiç değilse. Bir an için. Çünkü konuştuğum insanı görmeliyim." İkimiz de susuyorduk...

"Salı akşamı beni burada bulabilirsiniz." dedi. "Gelir misiniz?"

- Evet, izin verdiniz madem.

- Saat sekizde.

- Güzel.

Ona temas edebilmeme bir vesile olsun diye, elimi mantosunda gezdirip üstündeki karları süpürdüm. Ona bu derece yatan olmak, bana bir şehvet duygusu veriyordu.

"Hakkımda kötü şeyler düşünmenizi istemem." dedi. Tekrar gülümsedi.

- Hayır...

Birdenbire azimli bir hareket yaptı, peçesini alnına kadar kaldırdı, bir an öylece bakıştık. Ylajali! diye haykırdım. Uzandı, kollarım boynuma doladı ve beni öptü.Heyecenla nefes aldığını hissediyordum. Ve yine o anda ellerimden sıyrıldı, soluk soluğa ve fısıltıyla, iyi geceler! dedi, döndü, başka bir şey demeden merdivenlere, yukarı doğru koştu...

Ve sokak kapısı kapandı.

Ertesi gün kar fazlalaşmıştı. Yağmurla karışık ağır aksak bir kar yağıyor, yerde çamur oluyordu. Hava hayli sert ve soğuktu...

Geceki ruh sarsıntılarından kafam bir tuhaf durgun, güzel buluşmadan kalbim sarhoş, sabahleyin geç uyandım. Yaşadığım bu hal içinde bir zaman uyuyamamış, Ylajali'yi hep yanımda hayal etmiştim; kolumu uzatmış, kendime sarılmış, boşluğu öpmüştüm. Nihayet yataktan kalkabilmiş, tekrar bir bardak süt içmiş, sonra da bir biftek yemiştim. Aç değildim, artık; yalnız sinirlerim fazla gergindi yine.

Elbiseciler çarşısına gittim. Elden düşme bir yelek bulur, ucuza alabilirim belki, diye düşünüyordum; ceketimin altına bir şeyler giymiş olmak için. Çarşının merdivenlerini tırmandım, bir yelek gördüm, incelemeye başladım. Ben bu işle meşgulken bir tanıdık geçiyordu, el etti, seslenip çağırdı beni. Yeleği yerine astım, aşağı indim. Bir teknisyendi, büroya gidiyordu.

"Gelin, bir bira içelim!" dedi. "Fakat hemen gelin, vaktim çok az... Dün gece beraber dolaşıyordunuz, nenin nesiydi o kız?"

Düşünmesini bile kıskanarak: "Dikkat!" dedim. "Nişanlım olabilir!"

"Yok yahu!" dedi.

- Evet, dün gece nişanlandık.

Bu söz onu susturmaya kafi gelmişti, yüzde yüz inandı.

Kurtulmak için yalanlar uyduruyordum. Bira içtik ve ayrıldık.

"Hadi hoşça kal!..." Şey! dedi, birdenbire. "Size birkaç kuruş borcum, uzun zamandır ödeyemedim, çok ayıp, fakat yakında vereceğim."

"Teşekkür ederim." dedim. Onun bana, bu borcunu hiçbir zaman vermeyeceğini biliyordum.

Bira ne çare, hemen başıma vurdu, kızıştım. Geceki macera beni sardıkça sarıyor, şaşkına çeviriyordu. Salı günü ya gelmezse! Ya düşünmeye başlar da şüphelenirse!.. Neden şüphelenirse?... Düşüncelerime bir anda canlılık geldi, zihnim para işini kurcalamaya başladı. Korkuyor, kendimi düşündükçe ecel terleri döküyordum. Hırsızlık bin bir ayrıntılarıyla çullanıyordu hayallerime: Ufak dükkanı, tezgahı, parayı kavrayan ince, zayıf, elimi görüyor, beni suçlamaya gelecek polisin neler yapacağını hayal ediyordum. Ellenme, ayaklanma kelepçeler, hayır, yalnız ellenme, belki de yalnız bir elime; parmaklık", nöbetçi amirinin yevmiye defteri, mürekkep kaleminin çıtırtılı sesi, bakışları, o tehlikeli bakışları: Eee, Bay Tangen?'Hücre, sonsuz karanlık...

Kendimi cesaretlendirmek için yumruklarımı şiddetle sıktım, yürüyüşümü hızlandırdım,

Sfortov'a geldim, bir yere oturdum.

Bırak bu çocukluğu! Hırsızlığımı nasıl ispat edebilirlerdi? Hem sonra, günün, birinde her şeyi bir bir hatırlasa bile, kalfa ortalığı telaşa verecek değildi ya; nerede o yürek, işinden olmaktan korkardı. Gürültü istemem! Telaşa mahal yok, rica ederim! Fakat cebimdeki bu para beni yine de rahatsız ediyor, eziyordu. Hislerimi tahlile başladım; şüphesiz, evvelce şerefimle azap çekerken daha mesut olduğum sonucuna vardım. Ya Ylajali? Günahkar ellerimle onu da beraber düşürmüş olmuyor muydum? Allah'ım, ulu Tanrım! Ylajali! Kendimi bir penguen gibi sarhoş hissediyordum; birden kalktım. Fil eczanesi yanındaki pastacı kadına gidiyordum.

Bu yüz karaşından kurtulabilirdim henüz, geç kalmış değildim, bunu yapabileceğimi bütün dünyaya göstermek istiyordum. Parayı son meteliğine kadar elimde hazır etmiştim; bir şey satın alacakmışım gibi kadının tezgahına eğildim, elimdeki tekmil parayı acele, kadının eline tutuşturdum. Tek söz söylemeden hemen dışarı çıktım.

Tekrar namuslu bir adam olmak zevki ne güzeldi! Boş cebim artık beni rahatsız etmiyordu; tekrar beş parasız kalmak bir saadetti şimdi. Doğru düşünürsem bu para aslında bana gizli tasalar kaynağı olmuştu; kaç kere ürpererek hep bunu hatırlamıştım; vurdum duymaz bir insan değildim ben; dürüst tabiatım bu alçakça harekete isyan etmişti. Çok şükür, kendi vicdanıma karşı yine yüceltmiştim kendimi. Hadi yapsanıza benim yaptığımı! dedim, kaynaşan çarşıya baktım. Siz de yapın da görelim! Ben ihtiyar ve yoksul bir pastacı kadını sevindirmiştim, az şey miydi bu? Darda idi kadıncağız; çocukları bu gece artık aç yatmayacaklardı... Bu düşünceler beni feraha çıkardı, yaptığım hareketi kendim de pek beğendim. Bu paradan kurtulmuştum çok şükür.

Sarhoş ve sinirli, yola düzüldüm, caddeyi takibe bağladım. Ylajali'nin karşısına alnı açık çıkmak, yüzüne bakabilmek sevinci, sarhoşluğumla birlikte yürüyordu; acılarım dinmişti artık. Boş ve berraktı zihnim, sırf ışıktan bir baş omuzlarımın üzerine konmuş, parıldıyordu sanki. Taşkınlıklar yapmak, akla sığmaz işler becermek, şehrin altını üstüne getirmek, gürültü etmek hevesine kapıldım. Graensen caddesi boyunca deliler gibi yürüdüm. Hafiften kulaklarım uğulduyor, beynimde sarhoşluk tam seyrinde devam ediyordu. Edepsizce coşmuş, aklıma esti, karşımda ağzım bile açmamış bir kapıcıya kaç yaşında olduğumu söyledim, adamın elini sıktım, yılışarak yüzüne baktım, sonra da bırakıp gittim adamı. Gelip geçenlerin konuşmalarındaki ses ve kahkaha perdelerini ayırt ediyor, önüm sıra sağa sola seken küçük kuşları gözetliyor, kaldırım taşlarındaki düzeni inceliyor, taşlarda çeşitli işaretler, şaşılacak şekiller buluyordum. Bu sırada Storting meydanına kadar gelmiştim.

Birden durdum, faytonlara baktım; Arabacılar konuşarak geziniyor, atlar berbat havada boyunlarını sarkıtmış duruyorlardı. Gel! dedim, dirseğimle dürtükledim kendimi. Derhal ilk arabaya gidip bindim. "Ullevaal yolu, 37 numara!" dedim. Hareket ettik.

Yolda arabacı dönüp dönüp bana bakmaya başladı, arabanın içine bakıyordu, meşin körüğün altında oturuyordum. Şüphelenmiş miydi? Hırpani kılığım gözüne batıyordu besbelli.

Daha önce davranmış olmak için: "Birisini bulacağım." dedim, bu adamı mutlaka bulmam noktasında ısrar ettim. 37 numaranın önünde durduk, arabadan atladım, acele merdivenleri çıktım, soluğu üçüncü katta aldım. Bir çıngırağın ipini çektim, çıngırak içerde altı yedi defa acı acı çaldı. Kapıyı bir kız açtı, kulaklarında küpeler gördüm, gri elbisesinde siyah lasting düğmeler. Ürkmüş, yüzüme baktı.

- Kierulf'u arıyorum, nasıl anlatsam, Juachim Kierulf, yün tüccarı...

Kız başını salladı:

- Burada Kierulf adında kimse yok!

Yüzüme baktı, çekilmeye hazır, kapıyı tuttu; aradığım adamı hatırlamaya çalışmadı hiç. Ama sorduğum kimseyi biraz düşünse hatırlayacağa benziyordu, tembel! Kızdım, sırtımı dönüp yürüdüm, merdivenleri hızla indim.

"Burada yok!" dedim arabacıya.

"Yok mu?" dedi.

- Yok ne yazık ki, şimdi Tomte caddesi, 11 numaraya gidelim!

Son haddini bulan heyecanım arabacıya da geçmiş, bu işin bir hayat memat meselesi olduğuna o da inanmaya başlamıştı. Basıyordu ata kamçıyı.

"Adamın adı nedir?" diye sordu, başımı çevirip.

"Kierulf, yün tüccarı Kierulf." Dedim.

Yanılmanın imkansız olduğunu arabacı da kabul ediyordu. "Açık renk bir ceket giyer, değil mi?" diye sordu. "Ne?" diye bağırdım. "Açık renk mi? Siz çıldırdınız mı? Benim aradığım bir çay fincanı mı yani?" Açık renk bir ceket bana pek de yersiz görünmüş, aradığım adam hakkındaki bütün düşüncelerin canına okumuştu.

"Ne dediniz, nasıldı ismi, Kierulf?"

"Şüphesiz!" cevabını verdim. "Ne var bunda şaşılacak?

- İsminden dolayı hiç kimse ayıplanamaz.

- Kızıl saçlı değil mi bu?

Eh, mümkündü pekala, kızıl saçlı olması; arabacının bunda haklı olduğuna kanaat getirdim, biçare arabacıya karşı içimde bir minnet duydum: "Aradığımın kim olduğunu biliyorsun" dedim. "Söylediğin gibi sahiden; böyle bir adam ancak kızıl saçlı olabilir."

"Galiba birkaç kere de arabama bindi." dedi arabacı.

"Elinde burmalı bastonu da var."

Aradığım adam gözümde büsbütün canlandı, cevap verdim: "He he! Bu adamın bastonsuz dolaştığı görülmemiştir. Bundan emin olabilirsiniz."

Ta kendisi, bu onun arabasına binmiş adamdı. Tanımıştı... Dolu dizgin gidiyorduk, atın nallarından kıvılcımlar saçılıyordu.

Bu gerginlik içimde zihnim, uyanıklığım her an muhafaza ediyordu. Bir polisin önünden geçtik, numarasının 69 olduğunu gördüm. Bu sayı, insafsızca hedefini buldu, bir kıymık gibi ansızın beynime saplandı. Altmış dokuz, ta kendisi, unutmama imkan yok!

Çılgın esintilerin elinde esir, geriye çekildim; dudaklarımı kıpırdatarak kendi kendime abuk sabuk konuştuğum görülmesin diye arabanın derinlerine büzüldüm. Delilik beynimde hora tepiyor ve ben bırakıyordum yapsın istediğini. Tesirlere yenildiğimi görüyor, ama başa çıkamıyordum. Gülmeye başladım sessizce ve ihtiraslı; içmiş olduğum bir iki bardak biradan hala çakır keyif ve neşeli. Heyecanım gitgide yatışıyor, yavaş yavaş durulmaya başlıyordum. Yaralı parmağımın üşüdüğünü hissettim, biraz ısıtmak için parmağımı yakamdan içeri soktum. Tomte caddesine geldik. Araba durdu.

Arabadan ağır ağır indim; düşüncesiz, gevşemiş, başım kazan gibi. Giriş kapısından daldım içeri, arka avluyu geçtim, bir kapı gördüm, açtım, içeri girdim; iki pencereli, odamsı bir holdeydim şimdi. Bir köşede üst üste konmuş iki bavul duruyordu; uzun duvar kenarında eski ve boyasız bir tahta ve bunun üzerinde bir battaniye. Sağdaki ilk odada sesler, çocuk bağırmaları işittim; üzerimdeki ilk katta bir demir levhanın çekiçle dövülmekte olduğunu duydum.

Bulunduğum holde bütün bunların farkına vardım.

Kaçmayı düşünmeden, acele etmeden karşımdaki kapıya doğru yürüdüm; bu kapıyı da açtım. Vognmand caddesine çıktım. Bir uçundan girip öbür uçundan çıktığım binaya yukarı baktım. Kapının üstündeki levhada şunları okudum:

"Yolculara yemek ve oda verilir"

Sıvışmak, beni bekleyen arabacıdan kaçmak aklıma bile gelmiyordu; Vognmand caddesine çıktım; korkusuz, fena bir iş yaptığım düşüncesinden uzak, ağır ağır yürüdüm. Beynimde uzun zaman hayaletler gibi dolaşmış Kierulf denen bu yün tüccarı; yaşadığına inandığım, bulmaya kendimi mecbur hissettiğim bu adam; şimdi zihnimden çıkmış, silinmiş, kafamda mekik dokuyan başka divaneliklerle birlikte yok olmuştu, belli belirsiz bir sezgi, hafızamda bir hatıraydı şimdi. Yürüdükçe ayılıyordum; bir ağırlık, bir kesiklik vardı üstümde: ayaklarımı güçlükle sürüyordum, iri, ıslak, parça parça kar, hala yağıyordu. Grönland'a kadar yürüdüm, kilise önüne vardım, bir kanepeye oturdum. Gelip geçenler bana bakıyorlardı. Düşüncelere dalmıştım.

Tanrım, işlerim ne kadar da ters gidiyordu! Sefaletim beni canımdan öyle bezdirmişti ki, artık bu hayatı mücadeleye değer görmüyordum. Bahtsızlık baskın çıkmış, fena yüklenmişti. Öylesine bitmiştim ki, şimdi eski halimin bir gölgesiydim ancak. Omuzlarım bir yana çarpılmıştı; yürürken göğsümü elden geldiği kadar kollamak için, öne doğru eğilmeyi adet edinmiştim. Birkaç gün önce vücudumu gözden geçirmiştim. Bir sabah vakti odamda yapmıştım bu işi;

şaşırıp kalmış, vücudumun haline ağlamıştım. Haftalar var ki sütunda aynı gömleği taşıyordum, terden kaskatı kesilmisti, gömlek göbeğimi tahriş etmişti, yaradan hafifçe kanlı bir su sızıyordu, acımıyordu, ama karnımın üstünde böyle bir yaranı olması yürekler acısıydı. Bu yaraya hiçbir şey yapamıyordum, kendiliğinden iyileşeceğe de benzemiyordu; yıkıyor, dikkatle kuruluyor, üzerine yine aynı gömleği giyiyordum. Değiştiremezdim ki...

Oturduğum kanepede bunları düşünüyor, üzülüyordum. Kendimden tiksiniyordum; ellerim bile bana iğrenç görünüyordu; ellerimin üstündeki bu pörsük, hayasız ifade beni rahatsız ediyordu; cılız parmaklarınım manzarası karşısında içimde hoyratça bir merhamet uyanıyordu; sarsak gövdemden nefret ediyor, onu taşıdığımı düşünüp onunla çevirili olduğumu hissettikçe ürperiyordum. Allah'ım, bir sona erseydi de bu iş, ölümü candan özlüyordum. Tamamıyla mağlup, rezil kepaze, kendi gözümde değerim iki paralık olmuş, mekanik bir hareketle ayağa kalktım, odamın yolunu tuttum. Bir büyük kapı önünden geçerken kapıda şu kelimeleri okudum: "Kefen, tabut örtüşü, Matmazel Andersen, büyük kapı, sağ kolda." Eski hatıralar! dedim ve Hammersborg'daki, bir zamanlar oturduğum odayı, küçük salıncak koltuğu, kapının altındaki gazeteleri, Fenerler işletmesinin, fırıncı Fabian Olsen'in taze ekmeklerinin ilanlarını düşündüm, öyle öyle; o zamanlar şimdikinden çok, çok daha iyiydim ben! Bir gecede on kronluk bir yazı yazıvermiştim; şimdi artık hiçbir şey yazamıyordum, artık hiç mi hiç yazamıyordum, yazmaya kalkıştım mı zihnim boşalıveriyordu. Evet, artık sonu gelsin istiyordum. Ve yürüyor, boyuna yürüyordum.

Beni bakkal dükkanına yaklaştıran her adımda, içimde yan şuurlu bir his, bir tehlikeye doğru ilerlediğim hissi kuvvetleniyordu; ama niyetimden asla caymayacak, teslim olacaktım. Sessiz sakin basamakları çıktım, kapıda küçük bir kızla karşılaştım, elinde bir fincan vardı, yanından geçip kapıyı kapadım. Kalfa ile şimdi yine karşı karşıyaydık ve yalnız.

"Ya!" dedi. "Ne berbat hava!"

Niye havadan sudan bahsediyordu, bana bir sigara ikram etseydi ya, içerledim: "Ben buraya

havadan bahsetmeye gelmedim." dedim.

Bu şiddet kargısında afalladı, ondaki o küçük esnaf kafası işlemez oldu. Beş kronunu dolandırmış olduğumu aklından bile geçirmemişti.

"Sizi aldattığımı bilmiyor musunuz?" dedim sabırsız ve burnumdan soludum, titredim, derhal asıl konuya dönmezse zor kullanmaya hazırdım.

Ama adamcağız hiçbir şeyin farkında değildi.

Hay Allah, sen bilirsin! Gel de yasa bu aptallar içinde! Adamı tersledim, bu isin nasıl olduğunu noktası noktasına anlattım; hadise cereyan ederken ben nerede duruyordum, o nerede duruyordu, para neredeydi, parayı avucuma nasıl almış, avucumu nasıl kapamıştım; hepsini teker teker anlattım. Ve o, söylediklerimin hepsini anlıyor, anladığı halde bana karşı hiçbir şey yapmıyordu. Sağa sola dönüyor, yan odadan gelen ayak seslerine kulak veriyor, yavaş sesle konuşmamı işaret ediyordu; sonunda: "Bunu size cidden yakıştıramadım." dedi. "Yoo, durun hele!" dedim yüksek sesle. Onunla zıt gitmek, onu kışkırtmak istiyordum. "Bu iş sizin o biçare esnaf kafasızla tasavvur ettiğiniz kadar adi ve alçakça bir iş değil. Ben parayı kendime alıkoymadım ki, aklımdan bile geçmedi; bundan ben mi çimleneceğim, ne münasebet! Bu benim dürüst mizacıma aykırı bir şey..."

- O halde ne yaptınız?

- Yaşlı, yoksul bir kadına bağışladım, santimi santimine, anladınız mı? Ben buyum işte, yoksulları düşünürüm ben." Adam bir an düşündü, ne dereceye kadar namuslu olduğumu bir türlü kestiremiyordu anlaşılan. Sonunda: "Parayı geri verseydiniz daha iyi değil miydi?" dedi.

Kabaca cevap verdim: "Hayır! Sizin başınızı derde sokmak istemedim, sizi korumak istedim. Fakat böyle bir alicenaplığa karşı edilen teşekküre bak! Gelmiş olup biteni size anlatıyorum da bir köpek kadar utanmıyorsunuz bile! Aramızdaki anlaşmazlığı gidermeye şu kadarcık teşebbüs etmiyorsunuz bile! Suç benden gitti. Şeytan görsün yüzünüzü. Hoşça kalın!"

Kapıyı hızla çekip çıktım.

Fakat gündüz yürüdüğün o yollardan dizlerim sallana titreye, yumuşak karda ıslanmış odama, bu yaslı kovuğa gelince azametimden eser kalmadı; pörsüyüp sönüverdim. Zavallı kalfaya yüklendiğime pişman olmuştum; ağlıyor, oynadığım rezil oyundan ötürü kendimi cezalandırmak için gırtlağımı sıkıyor, sağa sola saldırıyordum. İşinden atılacağını düşünerek ölüm korkuları geçirmiş, dükkanın zararı bu beş kron için hadise çıkarmayı göze alamamıştı şüphesiz. Bense onun bu korkusunu istismar etmiş, yüksek perdeden konuşarak ona azap çektirmiş, haykırdığım her kelime ile onu şişlemiş, bıçaklamıştım adeta. Dükkan sahibi belki de yandaki odada oturuyordu, ne oluyor diye dışarı çıkmasına ramak kalmıştı belki de. Bu benim yaptığım alçaklık, akla sığar şey değildi, asla değildi!

Peki ama, ya ben niçin suçlanmamıştım? Böylelikle bir sonuca bağlanırdı bu iş. Ellerimi kelepçeye uzatmıştım, usulünce. Zerre kadar direnmemiş, aksine kolaylaştırmıştım işi. Göklerin, yerlerin Rabbi; bir mutlu saniye uğruna hayatımın bu gününü harcadım! Bütün ömrüm bir mercimek çorbasına fedadır! Yakarışlarımı bari bu sefer, duy!.. Islak üstümle yatağa girdim; belki bu gece ölürüm diye belirsiz bir düşünce vardı zihnimde; gövdemde kalmış son kuvveti, yatağa biraz çekidüzen vermeye harcamıştım; sabaha az çok muntazam görünmeliydi çevrem. Ellerimi katladım, yerimi buldum.

Derken birdenbire Ylajali'yi hatırladım. Akşam saatleri boyunca onu nasıl olmuş da tamamen unutmuştum! Ve gönlüme ışık, gayet hafif, yeniden vurdu; beni bir güzel ısıtan bir ufak gün ışığı! Güneş daha da geliyor, ince yumuşak bir ipek ışığı bana bürünerek geçiyor, beni

uyuşturuyordu. Güneş çoğaldıkça çoğalıyor, şakaklarımı yakıyor, kızgın ve şiddetli, harap beynimde kaynıyordu. Derken delidolu bir ışık yığını yandı gözlerimin önünde. Gökyüzü, yeryüzü tutuştu; insanlar, hayvanlar ateş oldular; dağlar ve şeytan ateş oldular; bir uçurum, bir çöl, alevler içinde bir dünya, duman duman bir mahşer.

Hiçbir şey görmez oldum, hiçbir şey duymaz...

Ertesi sabah kan ter içinde uyandım, bütün vücudum ıslak; her yanımı bir ateştir sarmıştı. İlk anda, dünkü olayları hatırlayamadım birden; şaşkın şaşkın sağa sola bakındım; ben ben olmaktan çıkmıştım sanki, kendimi tanıyamadım. Kollarımı bacaklarımı elledim, pencerenin neden karşı ki duvarda değil de bu duvarda olduğuna şaştım; alttaki avluda atların tepinmeleri, üstümdeki kattan geliyordu sanki. Midem bulanıyordu hafif.

Alnımda saçlar yapış yapıştı ve soğuk... Dirseğime dayanıp doğruldum, yastığa baktım: top top saçlar vardı ıslak. Kunduralar içinde ayaklarım gece boyunca şişmişlerdi, ama acımıyorlardı; parmaklarımı doğru dürüst kımıldatamıyordum yalnız. İkindi sona ererken havanın kararmaya yüz tuttuğu sularda yataktan kalktım ufak ufak, ihtiyatlı adımlar attım, ayakta devrilmeden durmayı denedim, ayaklarımı mümkün mertebe kolluyordum. Çok acı çekmiyor, ağlamıyordum; üzgün değildim, aksine hudutsuz bir memnunluk duyuyordum; başka türlü olabileceği aklıma bile gelmiyordu.

Sonra sokağa çıktım.

Beni az buçuk rahatsız eden tek şey, yemekten tiksinmeme rağmen, açlıktı. Yeniden rezil bir iştah duymaya başlamıştım. İçimde gittikçe artan bir oburluk. Bir şey içimi insafsızca kemiriyor, sessiz sedasız ve tuhaf, yapacağını yapıyordu. Bir düzine minnacık hayvan vardı sanki; başlarını yana yatırıyorlar, hafifçe ısırıyorlardı, sonra başlarını öbür yana yatırıyorlar, hafifçe ısırıyorlardı; bir an hiç kıpırdamadan duruyorlar, sonra yeniden başlıyorlardı; gürültüsüz, acelesiz kemirip ilerliyorlar, geçtikleri her yerde gedikler açıyorlardı...

Hasta değildim, bitkindim yalnız. Terlemeye başladım. Stortorv'a gidip biraz dinlenmek istiyordum; fakat uzun ve zahmetliydi yol. Sonunda az bir şey kaldı; pazar meydanıyla Torv caddesinin birleştiği köşede durdum. Ter gözlerime aşağı sızıyor, gözlüğümü ıslatıyor, görmeme engel oluyordu: biraz kurulanayım diye durmuştum. Durduğum yeri görmüyor, düşünmüyordum; yanımı yöremi kuşatan gürültü korkunçtu.

Birden bir sesleniş duydum; soğuk, keskin bir ihtar. Bu haykırışı duydum, çok iyi duydum, sinirli bir halde yana kaydım, berbat ayaklarımın kımıldanışı nispetinde hızlı bir adım attım. Koskoca bir ekmek arabası ta yanımdan geçti, tekerlek ceketimi sıyırmıştı; biraz tetik davransaydım kurtulacaktım. Dişimi tırnağıma taksaydım biraz tetik davranabilirdim belki de; biraz tetik! Ama iş işten geçmişti; ayaklarımdan birinde bir acı duydum, birkaç parmak ezilmişti. Ezilen parmakların, ayakkabının içinde adeta büzülüverdiklerini hissettim.

Arabacı var gücüyle atların dizginlerine sarıldı, arabada arkasına dönerek dehşet içinde sordu: "Ne oldu?" Evet, daha da kötü olabilirdi... Her halde tehlikeli değil o kadar... Kırık çıkık olduğunu sanmıyorum... Rica ederim...

Gidebildiğim kadar çabuk, banklardan birine yürüdüm; etrafımı almış, gözlerim bana dikmiş bu bir sürü insandan sıkılıyordum. Hem öldürücü bir darbe değildi bu; ucuz atlatmıştım, böyle bir şey başıma gelecekti er geç. İşin fena tarafı, ayakkabım parçalanmış, kapak tabandan kopmuştu. Ayağımı kaldırdım, yangın içinde kan gördüm. Bilerek yapılmamıştı ya bu; adam başıma böyle bir kazanın gelmesini istememişti ya; az mı korkmuştu! Arabadan biraz ekmek vermesini isteseydim verirdi herhalde. Sevinç sevine verirdi şüphesiz, Allah razı olsun!

Açlıktan imanım gevriyor, bu yüzsüz iştahımdan nasıl yakayı sıyıracağımı bilemiyordum. Oturduğum kanepede sağa sola kıvranıyor, göğsümü dizlerime eğiyordum. Karanlık bastırınca belediyenin oraya gittim.

Allah bilir, oraya nasıl vardığımı... Parmaklığın kenarına oturdum. Ceketimin ceplerinden birim yırttım, ağzıma sokup çiğnemeye başladım. Belli bir maksatla değil, gözlerim bir noktaya dikili, bir şey gömleksizin, halim zehir zakkum, ağzımda çiğniyordum, Birkaç çocuğun etrafımda oynadıklarını işitiyor, önümden geçen bir yolcuyu içgüdümle duyuyor, başkaca bir şeye dikkat etmiyordum:.

Birdenbire altımdaki dükkanlardan birine gidip biraz çiğ et elde etmeyi düşündüm. Yerimden kalktım, parmaklığın karşı tarafına geçtim, çarşı çatısının öbür uçundan aşağı indim. Kasaplara yaklaşmıştım ki, basamakların bitiminde yukarıya seslendim; yukarda bir köpek varmış da onunla konuşuyormuşum gibi, arkama tehditler savurdum. Karşıma çıkan ilk kasaba yöneldim:

"Lütfen" dedim. "Köpeğim için bir kemik verir misiniz ? Bir kuru kemik, üzerinde hiç et olmasa da olur; ağzına almaya bir şey olsun, kafi!"

Adam bir kemik verdi, küçük mükemmel bir kemik, üzerinde et de vardı biraz; kemiği ceketimin altına soktum, öyle candan teşekkür ettim ki, adam şaşırdı, yüzüme baktı. "Bir şey değil!" dedi.

"Yoo, öyle söylemeyiniz!" diye mırıldandım. "Bana büyük bir iyilik ettiniz."

Sonra yukarı çıktım. Kalbim hızlı hızlı çarpıyordu. Demirciler geçidine daldım, ta içerlere yürüdüm, bir arka avluda harap bir kapının önünde durdum. Dört bir yanda hiç ışık görülmüyordu; dört bir yanım karanlıktı mükemmel; kemiği kemirmeye başladım.

Tadı neyin tadına benziyordu, hiçbir şeyin! Bayat kanın tıkayıcı kokusuydu kemikten yükselen; derhal kusmak zorunda kaldım. Bir daha denedim. Yuttuklarımı çıkarmayacak olsam faydasını görecektim herhalde; midemi yatıştırmam gerekiyordu. Kızdım, dişlerimi hırsla et parçasına geçirdim, birazım kopardım, sonra yuttum. Para etmiyordu; et kırıkları midemde ısınır ısınmaz geri geliyorlardı. Çılgına dönmüş, yumruklarımı sıktım, çaresizlikten ağlamaklı olmuştum; deliler gibi dişledim kemiği. Gözyaşlarını boşandı, yaşlarla ıslandı, kirlendi kemik, öğürüyor, küfrediyor, yeniden ısırıyordum; kalbim çatlayacakmış gibi ağlıyordum, tekrar kustum. Bağırıp çağırarak, dünyada ne var ne yok isyan ettim.

Çıt yok. Çevremde ne bir insan, ne bir ışık, ne bir ses. Zorlu bir heyecan hali yaşıyordum; beni belki biraz doyurabilecek olan bu ufacık et parçalarını çıkarmak zorunda kaldıkça ağır ve sesli soluyor, dişlerimi gıcırdatarak ağlıyordum. Hiçbirinin fayda etmediğini görünce bitkin bir nefretle dolu, gözlümün öfke bürümüş, elimdeki kemiği kapıya doğru fırlattım; gökyüzüne yukarı bağırıp çağırdım, tehditler savurdum; sesim kısılmış, acı acı Allah'ın adım haykırdım, parmaklarımı pençeler gibi büktüm... İsyan ediyordun, deliler gibi isyan ediyordum.

Heyecan ve bitkinlikten titriyor, hâlâ beddualar, hakaretler mırıldanarak, şiddetli ağlayışın peşinden hâlâ hıçkırarak, bu çılgınca öfke boşalışıyla ezik hurda, hep aynı yerde duruyordum. Ah, ah, bu benim sözlerim, hatta sefaletimin ortasında, kitapların diliydi, ve edebiyat; gevezelikti bunlar! Belki bir yarım saat orada kaldım, hıçkırdım, söylendim, kapıya dayandım. Derken sesler duydum, demirciler geçidine giren iki adamın konuştuklarım duydum. Sendeleyerek kapıdan ayrıldım, evler boyunca sürükledim kendimi, yeniden, aydınlık caddelere çıktım. Young tepesine doğru sürünürken beynim, ansızın gayet garip bir istikamette işlemeye başladı. Çarşı meydanının yanındaki fakir barakaları hatırlamıştım; eski elbise satan bu dükkanlar, bu harap kulübeler manzarayı bozuyorlardı. Meydanın görünüşünde bir yüz karasıydılar, şehri kirletiyorlardı; al

aşağı etmeliydi bu döküntüleri! Coğrafya Enstitüsü'nü buraya getirselerdi kaç para harcanacağını hesapladım zihnimde; önünden her geçişimde bu güzel bina, benim öyle hoşuma gidiyordu ki. Böyle bir taşıma, yetmiş, yetmiş iki bin krondan daha aza çıkmazdı herhalde... İyi para, itiraf etmek lazım, güzel bir cep harçlığı, he he, ilk ağızda. Ağır ağır başımı salladım, bu paranın başlangıç için pek güzel bir cep harçlığı olacağım tasdiktim. Bütün vücudum hâlâ titriyordu; arada derin derin içimi çekiyor, hıçkırıyordum.

Bende artık fazla bir hayat eseri kalmadığı hissine kaptırmıştım kendimi; bıçak kemiğe dayandı gibime geliyordu. Eh, hani buna da pek aldırmıyordum; bunun üzerinde hiç de durmuyordum; aksine, şehri geçerek limana aşağı yürüyor, odamdan uzaklaştıkça uzaklaşıyordum. Caddeye boylu boyunca serilip ölüme de uzanabilirdim, aynı şey! Çektiğim kahırlar beni gittikçe daha vurdumduymaz yapıyordu; yarık ayağım zonkluyor, bana acının bütün gövdeme yayıldığı hissini veriyor, ama bu bile benim için öyle büyük bir ıstırap olmuyordu. Ben daha beter nelere katlanmıştım! İstasyon rıhtımına geldim. Ne bir hareket, ne bir gürültü; sadece arada bir, bir insan görülüyordu; elleri ceplerinde dolaşan bir liman işçisi veya bir tayfa. Topallayan bir adam gördüm, yanından geçiyordum, bana yan gözle dik dik baktı. Bir içgüdüyle yolunu kestim, elimi şapkama götürüp sordum: "Rahibe sefere çıktı mı?" Sonra da kendimi tutamayıp elimi gözlerine sokarcasına uzattım, parmaklarımı şaklattım: Vay canına! dedim, öyle ya, Rahibe: Ben bu gemiyi hepten unutmuştum! Ama bu gemi yine de şuur altımda uykuda yaşıyordu, farkında olmadan onunla doluydum bunca zaman.

- Evet, hareket etti.

- Nereye gittiğini biliyor musunuz?

Adam düşünmeye başladı, uzun ayağının üzerine basıp kısasını yukarıya kaldırdı; kısa ayak boşlukta hafifçe sallanıyordu.

"Hayır!" dedi. "Siz onun buradan ne yüklendiğini biliyor musunuz?"

"Yoo!" diye cevap verdim.

Ama ben şimdi Rahibeyi unutmuştum bile. Adama, eski mil üzerinden Holmestrand'ın ne kadar çekeceğini sordum. "Holmestrand mı? Çekse çekse..."

- Yahut Veblungsnaes ?

"Şey ne, diyordum, Holmestrand buradan bence..." "Ah, durun, aklıma gelmişken.." diye yeniden sözünü kestim. "Bana lütfen bir parça tütün verir misiniz, az bir şey?"

Adam tütünü verdi, candan teşekkür ettim, ayrıldım. Tütünü kullanmadım, hemen cebime soktum. Adam gözlerini hâlâ benden ayırmıyordu, bir şeyden şüphelenmişti belki de! Yürüsem de, dursam da bu kuşkulu bakışı üzerimde hissediyordum. Bu adamın takibinden kurtulmak istedim, geri döndüm, yanına gittim:

"İğneci!" dedim.

Yalnız bu kelime: İğneci... Başkaca hiçbir şey. Bunu söylerken de yüzüne baktım dik dik; bakışlarındaki korkunçluğu da hissettim, ona bir başka dünyadan bakıyordum sanki. Bu sözü söyledikten sonra bir an öylece durdum. Sonra tekrar istasyon meydanına doğru yürümeye başladım. Adam hiç sesini çıkarmamış, sadece gözlerini benden ayırmamakta devam etmişti. İğneci mi? Birden durdum. Evet, bu his bende ansızın uyanmamış mıydı: bu sakat adama daha önce de rastladığım hissi? Ben ona Graensen'de güneşli bir sabah vakti rastlamıştım, yeleğimi rehine verdiğim gün. O zamandan bu yana yıllar, yıllar geçmişti sanki; bana öyle geliyordu.

Uman caddesine açılan çarşı meydanının köşesinde bir evin duvarına dayanmış, düşünürken

birden irkildim, kaçmak istedim, kaçamayınca kaskatı, diktim gözlerimi önüme, utancımdan başımı yere eğdim, yapılacak hiçbir şey kalmamıştı: "Komutan"la yüz yüze gelmiştim.

Alabildiğine hoyratlaştım, dikkatini üzerime çekmek için duvardan bir adım öne çıktım hatta. Ben bunu kendimi acındırmak için değil, kendimi maskara etmek, teşhir direğine çekmek için yaptım; sokağın ortasına serilmek, "Komutan"dan rica etmek geçti içimden: Çiğne beni, bas suratıma! Selam bile vermedim.

"Komutan" bende bir kaçıklık olduğunu sezdi anlaşılan: adımlarını biraz yavaşlattı. Onu durdurmak için: "Size bir yazı getirecektim, ama istediğim gibi olmadı henüz." dedim.

"Öyle mi?" dedi. "Tamamlayamadınız mı?"

- Hayır, daha bitiremedim.

Fakat "Komutan"ın gösterdiği yakınlık karşısında gözlerim yaşarmıştı, kuvvet kazanabilmek için sertçe öksürdüm. "Komutan" burnundan soludu, yüzüme baktı.

"Şu sıralarda geçinecek paranız var mı?" dedi.

"Yok!" diye cevap verdim. "O da yok. Bugün hâlâ ağzıma lokma koymadım, fakat..."

"Allah korusun, hiç olur mu, sokaklarda açlıktan öleceksiniz, be kuzum!" dedi. Hemen elini cebine soktu. Utanç duygusu içimde o anda uyandı, sendeledim, yine duvara dayandım, tutundum; "Komutan"ın cüzdanını karıştırmasına bakıyor, tek söz söyleyemiyordum. Bana bir on kron uzattı. Bir yandan da tekrarladı: "Hiç olur mu, açlıktan öleceksiniz!"

Kekeleyerek itiraz ettim, parayı almadım hemen: Çok ayıp bu benim yaptığım... Hem çok fazla bu...

"Çabuk olun!" dedi, saatine baktı. "Ben treni bekliyordum, sesi geliyor."

Parayı aldım, sevinçten kötürümleşmiştim, hiçbir şey demedim, teşekkür bile etmedim.

"Bunun için üzülmeyiniz." dedi "Komutan" son olarak,

"Ben sizin yazacağınızı biliyorum, onun karşılığı;"

Yürümeye başladı.

Beş on adım uzaklaşmıştı ki birden yardımına teşekkür etmediğimi hatırladım. Yetişmek istedim, ilerleyemiyordum ki! Ayaklarım kımıldamıyor, her davranışımda yıkılır gibi oluyordum. "Komutan" uzaklaştıkça uzaklaştı. Vazgeçtim, peşinden seslenmeyi düşündüm, cesaret edemedim; sonunda yine de cesaretlenip bir iki seslendimse de o artık çok uzaklaşmış bulunuyor, sesim çok zayıf çıkıyordu.

O gitti, ben kaldım; peşinden baktım, sessizce ağladım. Böyle bir şey hayatımda ilk defa! dedim kendi kendime. Bana on kron verdi! Geri döndüm, onun durduğu yerde durdum. hareketlerini tekrarladım. Banknotu yaşlı gözlerime tuttum, önüne arkasına baktım, küfretmeye, gelişigüzel küfretmeye başladım: Elimde tuttuğum on kron içindi bu küfürler. Bir süre sonra belki de çok, çok sonra; çünkü ortalıkta ses seda tamamıyla kesilmişti. kendimi Tomte caddesinde 11 numaralı evin önünde bulup şaşırdım. Ben burada bir gün, arabasına bindiğim bir arabacıyı atlatmıştım; binanın ön kapısından içeri dalıp arka kapısından çıkmıştım da beni kimseler görmemişti. Bir an durup kendime geldikten sonra, kapıdan ikinci defa girdim, doğruca "yolculara yemek ve oda" veren yere gittim. Yatacak yer istedim, bana hemen bir yatak gösterdiler.

Salı.

Güneş ve sessizlik; nefis ve aydınlık bir gün. Kar kalkmıştı; her taraf hayatla kaynaşıyordu;

sevinç, neşeli yüzler, gülüşler, gülümseyişler. Havuz fıskiyelerinden su demetleri, güneşten altın, mavi gökten mavi kemerler kurarak yükseliyorlardı...

Ayrılmak bilmediğim, "Komutan"ın on kronu sayesinde rahat ettiğim, Tomte caddesindeki odadan öğleye doğru çıktım; şehre daldım. Keyifliydim çok; bütün bir öğleden sonra en işlek caddelerde gezindim, insanları seyrettim. Saat daha yediye gelmemişti, St. Olaf meydanına gittim, 2 numaralı evin pencerelerine yukarı baktım gizlice. Bir saat sonra onu görecektim! Bütün bu süre içinde hatif ve zevkli bir korku yaşayarak gezindim. Ne olacaktı şimdi? Merdivenlerden inince ne yapacaktım? Bonsuvar, Matmazel mi demeli, yoksa sadece gülümsemeli miydim? Gülümsemekle yetinmeye karar verdim. Saygıyla eğilip selamlayacaktım tabii..

Bu kadar erken hazırlandığım için biraz utandım, ardından oracıktan uzaklaştım; bir zaman Karl Johan caddesinde gezindim. Gözüm Üniversite saatindeydi hep. Sekiz olunca Üniversite caddesinden geri döndüm. Yolda birkaç dakika gecikebileceğim hatırıma geldi, adımlarımı mümkün mertebe açtım. Ayağım fena ağrıyordu, ama başkaca bir rahatsızlığım yoktu neyse. Havuz basında yerimi aldım, uzun uzun soludum. Epey zaman durdum orada; 2 numaralı evin camlarına yukarı baktım, ama o görünmüyordu. Beklerdim, acelem yoktu ya; belki de bir engel çıkmıştı. Beklemeye devam ettim. Olup bitenler rüya değildi ki; ilk buluşmamız bir kuruntu muydu; ateşler içinde kavrulduğum o geceki karşılaşmamız? Ümitsizlik içinde bunu düşünmeye, içimde bir şüphenin belirdiğini hissetmeye başladım.

"Hu!" dedi bir ses, arkamda.

Bu hafif sesi duydum; yavaş adımların yaklaştığını da duyuyor, ama arkama dönmüyor, sadece önümdeki büyük basamağa bakıyordum.

"Bonsuar!" dedi ses, daha sonra.

Gülümsemeyi unuttum, şapkamı bile çıkaramadım hemen: onun bu taraftan gelişi beni şaşırtmıştı.

"Çok beklediniz mi?" dedi, koşmuş da yorulmuş gibi, hızlı nefes aldı.

"Hayır, az önce geldim!" diye cevap verdim. "Hem beklemiş olsam bile ne çıkar? Bu yandan geleceğinizi hiç düşünmemiştim."

- Annemi bir tanıdığımıza kadar götürdüm; bu gece annem evde yok!

"Yaa!" dedim.

Yürümeye başlamıştık. Sokağın köşesinde bir polis, durmuş bize bakıyordu.

"Fakat nereye gidiyoruz?" dedi ve durdu.

- Nereye derseniz, siz nereye isterseniz!

- Uf, insanın tek başıma karar vermesi çok zor.

Sustuk...

Sırf bir şey söylemiş olmak için: "Pencerelerinizde ışık yok!" dedim, "Aa, tabii!" diye cevap verdi, canlı bir sesle. "Hizmetçi de izinli. Ben evde yalnızım."

Durduk, 2 numaralı evin pencerelerine baktık, ikimiz da ilk defa görüyormuşuz gibi.

"Yukarıya, size çıkamaz mıyız?" diye sordum. "Ben, eğer isterseniz, hep eşikte otururum..."

Fakat heyecandan titremiş, bu kabalığıma çok pişman olmuştum. Ya gücendi de beni bırakıp giderse? Ya kendisini bundan böyle görmeme izin vermezse? Ah, ne kadar da akılsızım. Ümitsiz, vereceği cevabı bekledim.

"Ne diye eşikte oturasınız!" dedi.

Eve girip yukarıya çıktık.

Karanlık sofada elimden tuttu, bana yol gösterdi. "Susmanız için sebep yok, konuşsanıza!" dedi. Odaya girdik. Işık yakarken lamba değil, bir mum, mumu yakarken hafifçe güldü: "Ama bakmayın yüzüme!" dedi. "Uf, utanıyorum. Fakat ben bunu bir daha yapmam."

"Neyi bir daha yapmazsınız?" dedim.

"Şeyi... uf, hayır, Allah saklasın... Ben sizi bir daha hiç öpmeyeceğim."

"Yapmayacağınız şey bu mu?" dedim, gülüştük. Elimi uzattım ona doğru, yana kaydı, masanın öte taratma kaçtı. Bakıştık bir müddet; ikimizin arasında mum yanıyordu. Sonra yüzünden tülü, başından şapkasını çıkardı. Bu işleri yaparken de, parıldayan gözlerini benden ayırmıyor, hareketlerimi kollayarak kendisini yakalamama mani olmak istiyordu. Tekrar bir hamle yaptım, halının üzerinde sendeledim, düştüm; yaralı ayağım beni artık taşımak istemiyordu. Gayet mahcup ayağa kalktım.

"Hay Allah, ne diye bu kadar kızardınız!" dedi. "Fakat ne aksilik!"

- Evet. aksilik işte!

Tekrar kovalamacaya başladık.

- Siz topallıyorsunuz galiba?

- Biraz topallıyorum belki, ama çok az!

- Geçende bir parmağım sakatlanmıştı, şimdi de ayağınız. Her şey de sizi buluyor.

- Birkaç gün önce, hafif, çiğnendim.

"Çiğnendiniz mi? Yine sarhoş muydunuz? Allah'ım, sana sığındım, bu ne hayat, kuzum!" işaret parmağıyla tehdit etti, ciddileşti. "Oturalım!" dedi. "Hayır, kapı yanına değil; çok çekingensiniz; oraya siz, oraya ben buraya, şimdi oldu... Üff, çekingen insanlar ne zor! Onların yanında her şeyi bizim yapmamız, bizim söylememiz lazım; bize hiç de yardım etmezler. Şimdi siz mesela elinizi iskemlemin arkasına dayayabilirsiniz, bunu sizin akıl etmeniz lazım, öyle ya! Ben böyle bir şey söyledim mi inanmamış gibi gözlerinizi açıyorsunuz. Evet, cidden, kaç kere farkına vardım bunun; işte şimdi yine yaptınız. Fakat beni inandırmaya kalkışmayın, çok alçakgönüllüyüm diye! Hani sarhoştunuz da beni evime kadar takip etmiştiniz, o vakit kabalığınız üstünüzde idi oldukça; laf atmış, maskaraca sözlerinizle beni taciz etmiştiniz: Kitabınızı düşürdünüz. Matmazel, cidden kitabınızı düşürdünüz, Matmazel! Hahahay! Tüh, hiç size yakışır mı?"

Kendimden geçmiş oturuyor, ona bakıyordum. Kalbim, küt küt atıyor, damarlarımda kan ılık ılık akıyordu. Tekrar bir aile yuvasında oturmak, saatin tiktaklarını dinlemek, kendi kendimle değil de genç, canlı bir kızla konuşmak, öylesine doyulmaz bir hazdı ki!

- Niçin konuşmuyorsunuz?

"Ne kadar tatlısınız!" dedim. "Büyülediniz beni; şu anda ta gönlümden büyülendim. Elimden ne gelir? Siz çok tuhaf bir kızsınız, siz... Gözlerinizden bazen öyle bir ışık taşıyor ki, ben hiç böyle gözler görmedim, çiçeklere benziyor. Ne? Hayır, hayır, çiçeklere değil belki de, şeye... Ben size öylesine vuruldum ki, her şey boşuna. İsminiz ne sizin? Ama artık söyleyin sahiden, isminiz ne?"

- İsminiz ne? Allah'ım, az kaldı yine unutuyordum. Ben dün hep size bunu sormayı düşünmüştüm. Evet, yani bütün gün değil tabii; ben sizi dün bütün gün düşünmedim şüphesiz.

- Biliyor musunuz, ben ne ad taktım size? Ben size Ylajali diyorum. Hoşunuza gitti mi bu isim? Çok akıcı...

- Ylajali mi?

- Evet.

- Yabancı bir isim mi bu?

- Yo, hayır!

- Evet, fena değil!

Uzun konuşmalardan sonra birbirimize isimlerimizi söyledik. Kanepede ta yanıma oturdu, iskemleyi ayağıyla itti. Tekrar sohbete koyulduk.

"Bu akşam tıraş da olmuşsunuz!" dedi. "O gecekinden biraz daha iyicesiniz, ama bu fark gayet az, zannetmeyiniz ki... Hayır, geçen sefer cidden çok perişan bir haliniz vardı. Üstelik parmağınızda o pis paçavra, öyle iken benimle ille de bir yere gidip şarap içmek istemiştiniz.

- Aa, ne münasebet! O gece kılıksızdım diye mi gelmek istemediniz benimle?

"Yoo!" diye cevap verdi, önüne baktı.

- Hayır, vallahi onun için değil. Bunu düşünmedim bile.

"Dinleyin!" dedim. "Siz hiç şüphe yok, istediğim gibi yaşamak, giyinmek benim elimdedir sanıyorsunuz, değil mi? Fakat nerede, ben fakirim, çok fakir."

Yüzüme baktı.

"Sahi mi?" diye sordu.

- Evet, öyle!

Sustuk...

"Ah, Allah'ım, ben de sizin gibiyim." dedi, başının masum bir hareketiyle.

Deli dolu konuşması, ufak tefek münasebetsizlikleri, gevezelikleriyle tam orta seviyeden bir Kristiania kızı olmasına rağmen her sözü beni mestediyor, şarap damlaları gibi içime vuruyordu. Ben bir şey söylerken başını hafif yana eğerek konuşuyor, soluklarını hemen hemen yüzümde hissediyordum.

"Biliyor musunuz" dedim. "Ben... Ama sakın kızmayın... Dün gece yatınca kolumu sizin için uzattım... Şöyle... Sanki siz koluma yatmışsınız gibi. Ve öyle uyudum.

- Sahi mi? Ne güzel!

Sustuk...

- Ama bunu her zaman yapamazsınız, çünkü...

- Her zaman yapamaz mıyım?

- Hayır, zannetmiyorum.

"Benden her şey umulur." dedim, göğsümü kabarttım, Sonra da kolumu vücuduna doladım.

"Sahi mi?" diye cevap verdi sadece.

Beni bu derece terbiyeli sanması camım sıkıyor, onuruma dokunuyordu; doğruldum, cesaretimi topladım, elini tuttum. Fakat usulca çekti elini, benden uzaklaştı biraz. Cesaretimi kaybettim yine, utandım, pencereye baktım. Bu halimle öyle zavallıydım ki, bir şeyler ümit etmeye imkan göremiyordum. Ona o zaman rastlasaydım, iyi günlerimde, henüz insana benzerken, param bolca iken rastlasaydım, durum başka oturdu. Kendimi çok düşmüş, kolu

kanadı kırılmış hissediyordum.

"Bakın. İşte yine!" dedi. "En ufak bir kaç çatıklığı sizi korkutmaya kafi! İnsan sizden biraz uzaklaştı mı hemen boynunuzu büküyorsunuz..."

Çapkınca güldü, yüzüne bakılmasına o da tahammül edemiyormuş gibi gözlerini yummuştu.

"Yeter artık!" dedim, "Şimdi görürsünüz siz!"

Kollarımı omuzlarına doladım. Bu kız aklım mı kaçırmıştı?

Beni bu kadar toy mu zannediyordu? Ha ha! Peki, ben bilirdim yapacağımı... Arkamdan miskin dedirtmeyecektim kimseye. Madem bir cesarete bakıyordu, o halde.

Kim demiş bende hiç iş yok diye!

Sessizce oturuyor, gözlerini hep yumulu tutuyordu; ikimizde konuşmuyorduk. Sıkıca sarıldık.

öptüm.

Kendimde değildim artık, saçma sapan bir iki şey söyledim, güldü sözlerime.

Birden aklını başına topladı, çok ileri gittiğini anlar gibi oldu; biraz doğruldu. Şaşkınlığı gizlemek için yine omzuma dökülmüş saçlardan bahsetmeye başladı.

- Saçlarınız neden böyle dökülüyor?

- Bilmem.

- Tabii çok içiyorsunuz ve belki de... Hım, hadi söylemeyeyim Utanmanız lazım! Sizden bunu hiç ummazdım. Daha bu yaşta saçsız kalmışsınız. Lütfen anlatır mısınız bana nasıl yaşadınız! Eminim ki korkunç bir hayat !

Fakat doğruyu söyleyin, anlıyorsunuz ya, kaçamak yok! Benden bir şey saklayacak olursanız, ben hemen anlarım yüzünüzden. Anlatın haydi!"

Ah, öyle bitkindim ki! Rol yapacağıma, bütün bu didinmelerle kendime eziyet edeceğime sessiz sakin otursam da onu seyretsem ne iyi olurdu. Hiçbir iş gelmiyordu elimden, ben bir paçavra olmuştum artık.

"Başlayın!" dedi.

Fırsatı ganimet bildim, her şeyi anlattım, sadece doğruyu anlattım. Olduğundan kötü göstermedim hiçbir şeyi; onu kendime acındırmak da değildi maksadım; hatta bir gece beş kron çaldığımı da söyledim.

Ağzı açık oturuyor, sararmış, ürkmüş, parıltılı gözlerinde şaşkınlık, dinliyordu, işi tatlıya bağlamak, verdiğim hüznü dağıtmak istedim; dikildim yerimde:

"Ama atlattım." dedim. "Hepsi geçti, artık kapatalım bu bahsi, şimdi her şey yolunda..."

Fakat ürkmüştü çok. "Allah'ım, sana sığındım!" dedi sadece ve sustu. Bu cümleyi kısa aralıklarla birkaç kere tekrarladı; arada hep susuyordu. "Allah'ım, sana sığındım!" Şakalaşmaya başladım, gıdıklamak için böğrünü tuttum, göğsüme doğru kaldırdım kızı, hayli mutluydu. Kendimi bir çapkın gibi gösterseydim acaba daha mı çok sevecekti beni?.. Aptallığın lüzumu yok. Sadece cesur olmak gerekiyordu! Kızı tuttuğum gibi, işte öyle, kanepeye yatırdım; direnmek istedi, hayretle yüzüme baktı. "Hayır... ne yapıyorsunuz?" dedi.

- Ne mi yapıyorum ?

- Hayır... hayır, olmaz...

- Olur. olur...

"Hayır, anlamıyor musunuz?" diye bağırdı; Sonra, da şu ikinci sözleri ilave etti: "Siz delisiniz galiba."

Elimde olmadan durdum:

- Bunu ciddi mi söylüyorsunuz?

- Tabiî, öyle acayip bir haliniz var ki! Ya peşime düştüğünüz gün! Demek o gün siz sarhoş değildiniz?

- Hayır. Ben o gün aç da değildim, az önce yemek de yemiştim.

- Daha fena ya!

- Sarhoş mu olaydım istiyorsunuz?

- Evet... Öf, sizden korkuyorum ben! Allah'ım, bırakın beni canım!

Düşündüm. Hayır, bırakamazdım; bıraksam çok şey kaybederdim. Akşamın bu geç saatinde bir kanepe üzerinde gevezeliğin sırası mı? Böyle bir zamanda mırın kırın etmek ha! Bütün bunların utangaçlıktan ileri geldiğini bilmesem hadi neyse! Toyluğun lüzumu yok! Sus bakalım, bırak bu saçmalığı!

Kız şiddetle direniyordu, sırf utangaçlıktan olamazdı bu; o derece kuvvetli direniyordu. Kaza ile olmuş gibi, mumu devirdim, mum söndü; kız ümitsiz mukavemetine devam ediyordu, hafifçe inledi hatta.

Kalktı, titreyen elleriyle mumu yeniden yaktı; kanepede arkama yaslandım, hiçbir şey yapmadım. Ne olacaktı şimdi? Kendimi çok fena hissediyordum.

Bakışları duvara, saate gitti, irkildi:

"Ayy, hizmetçi naredeyse gelir!" dedi. İlk sözü bu oldu. Bu sezdirişi anladım, ayağa kalktım. Giyinecekmiş gibi mantosunu aldı, fakat düşündü, mantoyu yerine bırakıp şömineye gitti. Solgundu, telaşı gittikçe arıyordu. Bana kapıyı gösteriyor gibi olmasın diye: "Babanız asker miydi?" dedim. Bir taraftan da gitmeye hazırlandım.

- Evet, askerdi; nereden biliyorsunuz?

- Bildiğimden değil, aklıma geldi, söyledim.

- Garip şey!

- Öyle. Bazen böyle sezişlerim olur benim. Bu da bendeki delilik alametlerinden biri...

Hemen yüzüme baktı, ama hiç cevap vermedi. Varlığınım ona azap çektirdiğini hissettim, kısa kesmek istedim. Kapıya doğru yürüdüm. Şimdi beni bir daha öpmeyecek miydi? Elini olsun uzatmayacak mıydı? Durup bekledim. "Gidiyor musunuz?" diye sordu, hâlâ şöminenin yarımda duruyordu.

Cevap vermedim. Küçülmüş, şaşırmıştım; bir şey söylemeden yüzüne baktım. Ben ne yapmıştım ki! Gitmek üzere oluşum, ona hiç tesir etmiyordu; benim için birdenbire sanki yok olmuştu; ona veda etmeme yarayacak bir şey, tesirli, derin bir söz, ona dokunacak, onda belki de saygı uyandıracak bir söz aradım. Kesin kararımın tam tersine olarak, mağrur ve soğuk değil de yaralı, tedirgin, gücenik bir halde, adeta önemsiz şeylerden bahsetmeye başladım; istediğim sözü bulamayınca düşüncesizliğe vurdum işi; tekrar nutuk çekmeye, kitapların dilini konuşmaya başladım:

"Neden düpedüz, açıkça git artık demiyorsunuz?" diye sordum. "Evet, neden? Çekinmeye değer mi? Bana hizmetçinin neredeyse eve döneceğini hatırlatacağınıza doğrudan doğruya söyle deseniz: "Artık uzaklasın buradan, çünkü ben şimdi annemi almaya gideceğim, ama bana yolda

arkadaşlık etmenizi istemiyorum... Siz bunu düşünmediniz mi? Yoo, yoo, düşündünüz, ben bunu hemen anladım. Leb demeden leblebiyi anlarım ben; siz daha mantonuzu alıp da sonra yine bırakınca verdim ben hükmümü. Dedim ya, sezgilerim vardır benim, Hem aslımı ararsak bunun, delilikle öyle pek ilgisi olmasa gerek.

"Fakat, ne olur, affedin. Ağzımdan kaçtı bu söz!" dedi.

Ama hâlâ yerinden kımıldamıyor, yanıma gemliyordu.

Yılmıyordum, sözlerime devam ettim. Boyuna söylüyor; onu sıktığımı, sözlerimin bir tekinin bile ona tesir etmediğini düşünerek azap duyduğum halde yine de bitirmiyordum konuşmamı: "İnsan deli olmasa bile biraz hassas bir kalbe sahip olabilir, pekâla, öyleleri vardır ki ufak tefek şeyler onları yaşatır da sert bir söz onları öldürür. Ben öyleyim işte. Mesele şu: fakirliğim bendeki bazı vasıfları o derece keskinleştirmiştir ki, bunlar benim başıma adeta dert açar, evet, ne çare böyle bu! Ama faydaları da vardır bunun, bazı hallerde bunların bana yardımları dokunur. Fakir aydın, zengin aydından çok daha kuvvetli görür. Fakir, attığı her adımda etrafına bakınır, insanlardan işettiği her kelimeyi şüpheyle dinler; her adım onun düşünce ve duygularına böylece bir vazife, bir iş yüklemiş olur. Onun kulağı deliktir, duygusu ince; o tecrübelidir, ruhu yanık yaralarıyla doludur..."

Uzun uzadıya ruhumdaki bu yaralardan bahsettim. Fakat konuşmam uzadıkça onun da telaşı artıyordu; sonra da, ümitsiz ve perişan, birkaç kere: "Allah'ım, sen bilirsin!" dedi, ellerini ovuşturdu. Ona işkence ettiğimi görüyor, ona azap çektirmek istemiyor, ama yine de çektiriyordum. Nihayet en gerekli şeyleri kalın çizgilerle söylemiş olduğuma kanaat getirdim; meyus bakışları dokundu bana:

"Gidiyorum, hemen gidiyorum!" dedim. "Elimin kapı tokmağında olduğunu görmüyor musunuz? Hoşça kalın, hoşça kalın! Size iki kere hoşça kalın dedikten, gitmeye kesin karar verdikten sonra, bari bir şey söyleyin bana. Sizden tekrar görüşmemizi bile rica etmiyorum, çünkü bu size azap vermek olur; ama söyleyin bana: beni neden rahat bırakmıyorsunuz? Ben size ne yaptım? Ben size mani olmuyorum, değil, mi ? Artık beni hiç tanımıyormuşsunuz gibi niçin birden bire yüz çevirdiniz benden? Siz şimdi beni eskisinden de beter ettiniz, hiç bir şey bırakmadınız bande... Fakat Allah'ın ben yine de deli değilim. Çok iyi biliyorsunuz biraz düşünseniz, şu anda hasta değilim ben. Gelin, elinizi verin bana! Yahut müsaade edin de ben sizin yanınıza geleyim! Olur mu? Size bir kötülük yapmam, yalnız bir an önünüzde diz çökeyim, yalnız bir an olur mu? Hayır, hayır, vazgeçtim, çünkü görüyorum, korkuyorsunuz, hayır gelmem, işitiyor musunuz? Allah'ım, neden böyle korkuyorsunuz? Yerimden bile kımıldamıyorum ki! Şuracıkta halının üzerinde bir dakika diz çökmek isterdim, şuracıkta, ayaklarınızın dibinde, şu kırmızı kısım üzerinde. Fakat korktunuz, bunu hemen gözlerinizden anladım, onun için sessizce duruyorum. Rica ettim, ama bir adım bile atmadım değil mi? Şimdiki gibi kımıldamadan durdum, önünüzde diz çökmek istediğim yeri, halıdaki kırmızı gülü gösterirken de kımıldamadım. Parmağımla bile göstermedim, işaret bile etmedim, sırf sizi korkutmamak için; sadece başımı uzatıp baktım şöyle. Siz pekâla anladınız, hangi gülü göstermek istediğimi; ama orada diz çökmeme izin vermediniz, benden korkuyorsunuz, bana yakın olmaya cesaretiniz yok. Bana deli demeye vicdanınız nasıl razı oldu, anlamıyorum. Değil mi, buna artık siz de inanmıyorsunuz değil mi ? Yazındı o, çok zaman önce, o vakit delirmiştim ben: çok fazla çalışıyor, düşüncelere bir daldım mı yemek zamanlarını unutuyordum. Her Allah'ın günü, düşünmeliydim, fakat hep unutuyordum. Tanrı şahidim sözlerimde yalan yok! Şuradan şuraya sağ gidemeyeyim, yalan söylüyorsam!.. Görüyorsunuz ya, günahıma giriyorsunuz. Paraca darda idim de ondan mı, hayır! Kredim var benim, geniş ölçüde kredim; İngebret'den, Gravesen'den

alabilirdim. Cebimde çok zaman bol param da olurdu, yine de yiyecek almazdım, unuturdum çünkü. Anlıyorsunuz ya! Ne bir şey söylüyor, ne bir cevap veriyorsunuz; şöminenin yanından ayrılmıyorsunuz; durmuş, gitmemi bekliyorsunuz..."

Acele yanıma geldi, elini uzattı bana. Kuşkuyla yüzüne baktım, içinden gelerek mi yapmıştı bunu; yoksa sırf beni başından savmak için mi? Kolunu boynuma doladı, gözlerinde yaşlar vardı, öylece duruyor, yüzüne bakıyordum. Dudaklarını uzattı, inanamadım, besbelli bir fedakarlıktı yaptığı; sadece bu işe son vermek için bir çare.

Bir şey söyledi: 'Sizi yine de seviyorum!" galiba. Çok yavaş, belli belirsiz söylemişti; belki de ben iyi işitemedim, belki de tam bu değildi söylediği; fakat göğsüme bıraktı kendisini, iki kolunu da bir müddet boynumda sarılı tuttu; iyice yetişebilmek için ayaklarının uçunda yükseldi, hatta ve öylece durdu.

Bunun zoraki bir yakınlık olmasından korktum, sadece: "Şimdi ne kadar güzelsiniz!" dedim.

Başka bir şey demedim. Çekildim, kapıyı açtım, geri geri giderek çıktım dışarı. Ve o içerde kaldı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kış bastırmıştı; sert ve nemli bir kış; kar yok gibi bir şey; sisli, karanlık, çok uzun bir gece; bütün hafta şöyle güzel bir rüzgar bile esmedi. Sokaklarda havagazı hemen bütün gün yanıyor, insanlar sisten yine de birbirlerine çarpıyorlardı. Bütün sesler, kilise çanlarının yankısı, fayton beygirlerinin çıngırakları, insan ve nal sesleri, hepsi içice bu koyu havada boğuk ve gömülü duyuluyordu. Hafta haftayı takip ediyor, hava hiç değişmiyordu.

Ben hep "Vaterland" da kalıyor, yoksulluğuma rağmen barınmak imkanı bulduğum bu yolcu pansiyonuna gittikçe daha çok bağlanıyordum. Param çoktan bitmişti; ama buna hakkım varmış, burası benim kendi evimmiş gibi hâlâ orada kalıyordum. Otelci kadın henüz bir şey dememişti, fakat borcumu ödeyemeyişim beni üzüyordu. Böylece üç hafta geçti.

Birkaç günden beri tekrar yazmaya başlamıştım; ama ortaya, memnun kalabileceğim bir yazı çıkaramıyordum bir türlü. Her zamankinden fazla uğraştığım, gece gündüz çabaladığım halde şansım el vermiyor, neye başlasam fayda etmiyor, bahtım beni boşlamış bulunuyordu.

Üst katta, yabancılara verilen en iyi odada oturuyor, yazmaya orada çalışıyordum. Paramın olduğu, ödeyebileceğimi gösterdiğim o ilk akşamdan beri burada hiç rahatsız edilmiyordum. Bütün bu zaman zarfında er geç bir makale yazıp kiramı, başka borçlarımı ödeyebileceğim ümidiyle yaşıyor, bu yüzden şevkle çalışıyordum. Hele başladığım yazılardan biri vardı ki, çok şeyler umuyordum ondan: Bir kitabevinde çıkan bir yangın üzerine bir alegori, manası derin bir düşünce idi bu. Olanca gayretimle işleyip, verdiği paraya karşılık olarak "Komutan"a götürmek istiyordum. Bu defa cidden bir kabiliyete yardım ettiğini görmeliydi "Komutan". Onun bu günü göreceğinden hiç şüphe etmiyordum; iş ilhamın gelmesine bakıyordu. Hem ilhamın birazdan gelmeyeceği ne malum? Bir mani yoktu ki! Otelci kadın bana her gün biraz yiyecek, sabah akşam birkaç dilim tereyağlı ekmek veriyor, sinirliliğim de hemen hemen geçmiş bulunuyordu. Yazarken ellenme paçavralar sarmaya lüzum kalmamıştı artık; üst kattaki pencerelerimden, başım dönmeksizin, aşağıya, sokağa bakabiliyordum. Her bakımdan çok daha iyiydim şimdi; bu durumda alegorik yazımı hâlâ tamamlayamayışım, bayağı tuhafıma gidiyordu. Anlamıyordum, nasıl oluyordu bu iş.

Nihayet günün birinde anlayabildim; ne kadar zayıf düşmüş olduğumu, beynimin ne kadar gevşek, miskin çalıştığını. O gün otelci kadın, elinde bir hesap pusulası, yukarıya, odama gelmişti; hesabı kontrol etmemi rica etti. "Bu hesapta bir yanlışlık var!" dedi. "Benim defterdekini tutmuyor, ama hatayı ben bir türlü bulup çıkaramadım."

Hesabı gözden geçirmeye oturdum; kadın da karşımda oturuyor, bana bakıyordu. Bu yirmi kalem dökümü önce yukardan aşağı, sonra da aşağıdan yukarıya topladım, yekun aynı çıktı. Kadına baktım: hemen önümde oturuyor, vereceğim cevabı bekliyordu. Aynı anda kadının gebe olduğunu fark ettim; dikkatimden kaçmadı bu; alıcı gözüyle de bakmamıştım hani.

"Yekun doğru!" dedim.

"Hayır, her sıraya ayrı ayrı bakınız" cevabını verdi.

- Bu kadar tutmaz, eminim!

Sıra ile her satırı kontrole başladım: iki ekmek 25, bir lamba camı 18, sabun 20, tereyağı 32... Bu dökümleri incelemek için öyle fazla zekaya lüzum yoktu, ufak bir bakkal hesabıydı bu, karışık falan değildi hiç. Ve ben canla bağla hatayı bulmaya çabalıyor, ama bulamıyordum. Birkaç dakika bu rakamlarla boğuştuktan sonra ne yazık ki beynimde her şeyin birbirine karışmaya bağladığını hissettim; artık alacakla vereceği ayırt edemez oldum, karman çorman ettim hepsini. Derken ansızın satırların birinde durdum: 3,5/16 Mark peynir 16. Kafam birden bire durdu, gözlerimi aptal aptal peynire diktim, bakakaldım! "öyle berbat bir yazı ki!" dedim ümitsiz. "Ya Rabbi sen bilirsin, burada 5/16 peynir yazılı. Ha ha, hiç olacak şey mi bu? Siz de bir kere görün hele!"

Kadın, "Yok, o öyle yazılır." diye cevap verdi. "Baharlı peynir o. Hayır, bir yanlış yok orda, 5/16, beş lot yani..." "Evet, anlıyorum." diye sözünü kestim, ama aslında artık hiçbir şey anlamıyordum.

Hesabı yeni baştan tamamlamaya çalıştım; birkaç ay önce olsaydı bir iki dakika içinde hemen çözerdim bu bilmeceyi. Ter döküyor, olanca gücümle bu esrarengiz rakamı inceliyor, işin sırrını anlamak istiyormuşçasına düşünceli düşünceli gözlerimi kırpıştırıyordum; ama vazgeçmek zorunda kaldım. Bu beş onsluk peynir canıma okumuşta; alnımın gerisinde bir şey çatlamış gibiydi adeta.

Yine de hesabetmekle meşgulmüşüm hissini vermek için dudaklarımı kıpırdatıyor, arada sırada sayılardan birini yüksek sesle söylüyordum. Satırlardan aşağı teker meker yuvarlandığım halde bu benim, yavaş yavaş ilerleyerek sonuca yaklaştığım zannını uyandırıyordu. Kadın oturuyor, bekliyordu. Nihayet: "Eh!" dedim. "Baştan sona bir bir gözden geçirdim hesabı. Bence hiç hata yok."

"Yok mu?" cevabım verdi kadın. "Sahiden yok mu?"

Fakat bana inanmadığım pekala görüyordum. Birdenbire sözlerime, bana karsı bir küçümseme edası, evvelce ondan hiç duymadığım bir kayıtsızlık ifadesi karışmıştı. Benim belki de kesirli hesap yapmaya alışık olmadığımı söyledi; hesabı iyice kontrol ettirmek için bu işlerden anlayan birini bulacağım bildirdi. Bunları hiç de utandırıcı bir tarzda söylemedi, hayır, düşünceli ve ciddi söyledi. Kapıya yanaştı, gidiyordu, yüzüme bakmaksızın şunu da ilave etti:

- Sizi meşgul ettim, kusura bakmayın!

Kapıdan çıktı.

Az sonra kapı yine açıldı, kadın tekrar içeri girdi; anlaşılan ancak koridora kadar gitmiş, oradan geri dönmüştü. "Sahi!" dedi. "Darılmayınız ama, siz buraya geleli dün üç hafta oldu, demin onu düşündüm. Kalabalık bir aile geçindirmek kolay değil; ne çare ben burada kimseyi veresiye oturtamam..."

Sözünü kestim: 'Size evvelce de söylediğim gibi bir makale hazırlıyorum." dedim. "Biter bitmez paranızı alacaksınız. Müsterih olun." "Öyle ama bu makale bir türlü bitmeyecek mi?"

"Ne münasebet! Ola ki bugün, yahut belki bu gece ilham gelir, yazarım. Bu gece gelmesi pekala mümkün, o takdirde yazım en geç çeyrek saatte hazırdır. Görüyorsunuz ya, başkalarının işine benzemez benim işim; ben oturup da bir günde şu kadar iş çıkaramam, anım beklemeye mecburum, ilhamın ne zaman geleceğim, şu gün, şu saatte diye kimseler söyleyemez; belli olmaz saati."

Kadın gitti. Ama güveni, hiç şüphe yok fena sarsılmıştı. Tek başıma kalır kalmaz yerimden

fırladım, kahrımdan saçlarımı yoldum. Hayır, benim için artık cidden hiçbir kurtuluş ümidi yoktu, hiçbir kurtuluş ümidi!.. Beynim iflas etmişti! Artık bir küçük peynir parçasının tutarım bile hesaplayamadığıma göre bütün bütün bunamış mıydım ben? Fakat kendime böyle sorular sorabildiğime bakılırsa aklımı kaybetmiş olabilir miydim? Hatta, hesapla didişirken kadının gebe olduğunu, gün gibi aşikar farketmemiş miydim? Bunu bilmeme sebep yoktu, bunu bana kimse söylememiş, aklıma kendiliğinden gelmişti. Ben bunu kendi gözlerimle görmüş, ümitsizlik içinde kıvranırken, 5/16 yi hesaplarken hemen anlamıştım. Bunu nasıl izah edebilirdim kendime?

Pencere kenarına gittim, dışarı baktım; pencere Vognmand caddesine bakıyordu. Kaldırımda birkaç çocuk oynuyordu, fakir, kılıksız birkaç çocuk... Birbirlerine boş bir şişeyi atıyor, bağrışıyorlardı. Ağır ağır bir yük arabası geçiyordu; göç zamanı dışında ev değiştiren sürgün bir ailenin eşyaları herhalde. Bunu hemen o anda düşündüm. Arabada yatak takımları, mobilyalar vardı: Güve yeniği yataklar, komodinler, kırmızı boyalı üç ayaklı iskemleler, paspaslar, eski demirler ve tenekeler vardı. Bir küçük kız, daha yavru, sümüklü burnuyla pek de çirkin bir şey, yükün tepesinde oturuyor, düşmemek için morarmış zavallı elleriyle sıkı sıkı tutunuyordu. Çocukları yatırdıkları iğrenç, ıslak bir bez parçasına oturmuş, aşağıya, boş şişeyi birbirlerine atan çocuklara bakıyordu...

Bütün bunları gördüm, olup bitenleri anlamakta zorluk çekmiyordum. Ben pencere kenarında durmuş, bunları seyrederken otelci kadının hizmetçisinin de odama bitişik mutfakta şarkı söylediğini duyuyor, bu bildiğim bir melodi olduğu için bir yanlış yapacak mı diye de dikkatle dinliyordum. Kendi kendime, aptal bir insan bütün bunları inceleyemez, dedim. Herkes kadar benim de aklım vardı çok şükür. Birden aşağıda, sokaktaki oğlanlardan ikisinin kavgaya tutuştuklarım gördüm. Bu küçüklerin birini tanıyordum, otelci kadının oğlu. Birbirlerine ne söylediklerim işitmek için penceremi açtım; derhal bir sürü çocuk pencerenin altına birikti; hepsi de ümitle yukarıya bakıyorlardı. Ne bekliyorlardı? Aşağıya, kendilerine bir şey atmamı mı? Kurumuş çiçekler, bir kemik parçası, sigara izmaritleri; ağızlarına takabilecekleri, yahut onları eğlendirecek herhangi bir şey mi? Çocuklar, yüzleri soğuktan morarmış, boyuna pencereme, yukarı bakıyor, iki düşman da bu arada hâlâ çekişiyorlardı. Bu çocuk ağızlarından büyük, ıslak canavarlar gibi koca koca kelimeler taşıyor, belki de limanda öğrendikleri korkunç hakaretler, tayfa küfürleri boşalıyordu. Kavgaya öyle dalmışlardı ki, ne olduğunu anlamak üzere otelci kadının sokağa fırladığım bile görmediler.

"Boğazıma sarıldı!" diye izah etti kadının oğlu. "Soluğum kesildi birdenbire" Sonra yüzüme karşı haince sırıtan küçük hasmına dönerek kudurmuş gibi haykırdı:

- Defol git, Babil öküzü, sen de! Boğazını sıkmayı gösteririm ben sana, bitli orospu çocuğu! Vallahi, gelirsem senin...

Ve anası, daracık sokağı karnıyla dolduran bu gebe kadın, kolundan kavrayıp götürmek istediği bu on yaşındaki oğlana cevap verdi:

- Hist! Keş sesini! Küfrediyorsun ha! Yıllarca kerhanede kalmış gibi bu ağzın ne senin! Gir içeri!

- Girmeyeceğim işte!

- Gir diyorum!

- Hayır, girmem!

Yukarda pencere önünde duruyor, annedeki öfkenin arttığım görüyordum; bu iğrenç sahne sinirlerimi fena halde bozmuştu; tahammül edemedim, aşağıya oğlana seslendim; biraz yukarıya, yanıma gelmesini söyledim. Sırf onları rahatsız edip bu sahneye son vermek için iki kere

seslendim; ikincisinde var kuvvetimle bağırdım adeta; kadın şaşırmış arkasına döndü, yukarıya bana baktı. O anda kendini topladı, hışımla baktı bana, hakim bir bakışla baktı, sonra azarlayan bir hatırlayışla oğluna döndü. Benim duyabilmem için sesini yükselterek şunları söyledi:

"Tüh, utan, utan, millet bize bakıyor, rezil, sen de!" İşte böyle, dikkat ettiğim hiçbir şeyi kaçılmıyordum, en ufak ayrıntıyı bile. Zihnim alabildiğine uyanıktı; en küçük şeyi hassasiyetle benimsiyor, hepsini oluş sırasına göre aklımdan bir bir geçiriyordum. Aklımda bir bozukluk olamazdı şu halde. Hem artık ne diye olsundu?

"Dinle, bak! Biliyor musun, nedir?" dedim birdenbire. "Sağda solda çok dalaştın, hep aklına taktın kancayı, bunu kendine dert edindin; artık paydos bu salaklıklara! Her şeyi böyle inceden inceye tetkik etmek, senin kavradığın gibi kavramak hiç delilik alameti olur mu? Bu haline gülesim geliyor benim, emin ol, gülünmeyecek şey de değil hani. Aslında herkesin başına gelebilir bu; en basit bir meseleye saplanıp kalabilir insan. Mühim değil, sadece tesadüf. Dedim ya, gülmeli senin bu haline. Gelelim. şu bakkal hesabına, o 8/16 fukara peynirine gelince, bu peynire bu ismi takmalı bence - Ha ha, ama ne, karanfilli, kara biberli peynir! - o peynire gelince en zeki insan bile onun karşısında aptalladır, sadece kokusu bile insanı çileden çıkamaya kafi... Böylece bu baharlı peynirin ileri tutar yerini bırakmadı... "Bana yenebilecek bir şey verin kuzum! 5/16 tereyağı verin daha iyi! Bakın, o zaman iş değişir!"

Yaptığım nüktelere sinirli sinirli güldüm, çok hoş buldum bunları. Hayır, hiçbir şeyim yoktu, aklımda hiçbir bozukluk yoktu.

Kendi kendime konuşarak odada gezindikçe neşem de artıyor, kahkahayla gülüyor, kendimi müthiş keyifli hissediyordum. Böyleydi nitekim kafamı çalışabilir hale getirmek için sırf bu kısa neşeye, tasalardan uzak herhangi bir şevk anma muhtaçtım adeta. Masaya oturdum, alegori üzerine çalışmaya koyuldum, iyi gidiyordu, nice zamandır bu ilk defa. Çabuk ilerlemiyordu, ama yazabildiğim az bir şey, gözüme pek mükemmel göründü. Yorulmadan bir saat çalıştım da.

Derken bir kitabevindeki bir yangını anlatan bu alegorinin çok önemli bir noktasına gelip takıldım. Bu noktaya öyle büyük bir değer veriyordum ki o ana kadar yazdıklarınım hepsi bunun yanında hiç kalıyorlardı. Yananların kitaplar değil de beyinler, insan beyinleri olduğu düşüncesine çok derin bir mana vererek şekillendirmeye çalışıyor, bu yanan beyinlerle tıpkı bir Bartholomaeus gecesi oluşturmak istiyordum. Birden kapım hızla açıldı, içeriye rüzgar gibi otelci kadın girdi. Eşikte bile durmadı, odanın ortasına kadar geldi. Hafif, kısık bir feryat kopardım; bir yumruk yemiştim sanki.

"Ha, bir şey mi dediniz?" diye sordu. "'Bir yolcu geldi, bu odayı ona vermek zorundayız. Siz bu gece aşağıda bizim yanımızda yatarsınız. Eh, size orada da bir yatak veririz." Kadın, cevabımı falan beklemeden, düpedüz, masadaki kağıtları toplamaya, karma karışık etmeye başladı.

Neşem bir anda uçup gitmişti; kızdım, üzüldüm, hemen ayağa kalktım. Masanın üstünü toplamasına seyirci kaldım, hiç sesimi çıkarmadım, tek söz söylemedim. Kadın bütün kağıtlarımı elime tutuşturdu.

Başkaca bir şey yapamazdım, odadan çıktım. İşte bu canım dakikanın da canına okunmuştu! Daha merdivenlerde yeni yolcuyla karşılaştım; ellerinin üstünde, iri, mor çapa dü0ğmeleri olan genç bir adam! Omzunda bir gemici bavulu bir hamal, peşinden geliyordu. Gelen yabancı, bir gemiciydi, şüphesiz, yani bir gece kalıp gidecek geçici bir yolcu; benim odamda daha çok kalmazdı bu adam. Ben belki de hemen yarın, adam yarın giderse, tekrar mutlu dakikalarımdan birine kavuşabilirdim. Ben daha beş dakikalık bir ilham bekliyordum, bu ilham geldi mi yangın yazısı tamamlanacaktı. Kadere boyun eğmem gerekiyordu şu halde...

Ailenin oturdukları yere ben daha hiç ayak basmamıştım; bu biricik odada kadın, kocası, kadının babası ve dört çocuk barınıyor, gece gündüz hep bir arada yaşıyorlardı. Hizmetçi kız mutfakta kalıyor, orada yatıp kalkıyordu, istemeye istemeye yaklaştım, kapıyı vurdum, cevap veren olmadı, ama içerde konuşulduğunu duyuyordum.

Ben içeri girince kadın kocası hiç sesini çıkarmadı, selamıma karşılık bile vermedi; kendisini zerrece ilgilendirmezmişim gibilerden kayıtsızca baktı söyle, o kadar. Bir adamla iskambil oynuyordu, ben bu adamı aşağıda limanda görmüştüm. "Pencere camı" dedikleri hamal. Bir emzik çocuğu yatakta kendi kendine bir şeyler söylüyordu; ihtiyar adam, kadının babası bir sedir yatakta büzülmüş oturuyor, göğsü yahut karnı ağrıyormuş gibi başını öne doğru eğiyordu. Saçları bembeyazdı, o iki büklüm haliyle sinmiş de kulaklarını dikmiş duruyordu. "Maalesef bu gece için burada barınmama müsaadenizi rica edeceğim." dedim adama.

"Bunu karım mı söyledi?" diye sordu

"Evet. Odamı başkasına verdi.

Adam sözümü cevapsız bırakıp yine iskambillerine daldı.

Bu adam her Allah'ın günü kimi bulursa onunla iskambil oynar, bir şeyine de değil, sırf vakit öldürmek, bir şey yapmış olmak için oynardı. Başka hiç iş görmez, tembel bacaklarının müsaadesi nispetinde yerinden kımıldar, diğer yandan karısı merdivenleri paldır küldür inip çıkar, her tarafa yetişir, oteline yolcu toplayabilmek için çırpınırdı. Liman işleriyle, hamallarla anlaşmıştı; getirdikleri her müşteri için onlara komisyon verir, ara sıra bu liman işçilerinin, otelinde gecelemelerine de müsaade ederdi. Yeni yolcuyu alıp getiren de bu "Pencere camı"ydı şimdi.

Çocuklardan ikisi içeri girdi. Sıska, çilli, sokak kızı suratlı iki küçük kız; üstleri başları perişandı pek. Az sonra otelci kadın da geldi. Ona, gece nerede yatacağımı sordum. Uzatmadan: "Hep beraber bizimle burada yatarsınız!" cevabını verdi. "Yahut dışarıda sofadaki sedirde; nerede isterseniz!" Kadın bana bu cevabı verirken odada geziniyor, çeşitli şeylerle meşgul oluyor, onu bunu düzeltiyor, yüzüme bakmıyordu.

Verdiği cevap karşısında sindim, kapı yanında durdum, büzüldüm; hatta odamı bir geceliğine başkasına bırakmak benim için bir zevkmiş gibi davrandım; kadını kızdırmamak, olur ya büsbütün kapı dışarı edilmemek için memnun bir tavır takındım mahsus. Dedim ki: " Öyle ya, bir kolayı bulunur elbet!" Ve sustum.

Kadın hâlâ odada dönüp duruyordu.

"Hem size şunu da söyleyeyim, veresiye yatak, yemek verecek kadar zengin değilim ben. Bunu size evvelce de söyledim."

"Evet ama, Madam yalnız şu bir iki gün için, yazım tamamlanıncaya kadar." diye cevap verdim. "O zaman size beş kron da üste vereceğim, memnuniyetle!"

Fakat kadın bu yazıya inanmıyordu şüphesiz; bunu onun yüzünden anlıyordum. Ama çalım satamıyor, sırf bu ufak hakaret yüzünden evi bırakıp gidemiyordum. Çekip gidersem beni bekleyen şeyin ne olduğunu biliyordum.

Aradan birkaç gün geçti.

Sobasız sofa çok soguk olduğu için ben hâlâ içeride ailenin yanında kalıyor, geceleri de yine o odada yerde yatıyordum. Yabancı denizci hâlâ odamda oturuyor, kolay kolay da gideceğe benzemiyordu, öğle üstü kadın içeriye girdi, adamın bir aylık peşin verdiğini söyledi. Adam gitmeden önce dümencilik imtihanına girecekmiş, şehirde bunun için oyalanıyormuş. Kadının

sözlerini dinledim, odayı ebediyen kaybetmiş olduğumu anladım.

Sofaya çıktım, oturdum; biraz bir şey yazabilmek şansı varsa bu iş ancak burada, bu sessizlikte yapılabilirdi. Alegori, artık zihnimi kurcalamıyordu, ben şimdi yeni bir tasuvvurun peşindeydim, mükemmel bir fikirdi bu: bir perdelik bir piyes yazmak istiyor, "Haç işareti" isimli bu piyesin konusunu ortaçağdan alıyordum. Hele eserin kahramanını iyice tasarlamıştım: mabette günah işleyen muhteşem ve mutaassıp bir fahişe. Günahlarını zayıflık veya azgınlığından değil, gökyüzüne karşı nefretinden işliyor, kürsünün dibinde, basının altında kürsü örtüşü, bu işi sırf gökyüzüne karşı duyduğu küçümseyişten ötürü yapıyordu.

Zaman geçtikçe bu tip bana daha kuvvetle tesir ediyordu. Sonunda gayet canlı, tam istediğim gibi, gözlerimin önünde belirdi. Vücudu kusurlu ve tiksindirici olacaktı; çok uzun boylu, çok zayıf, esmer. Attığı her adımda uzun bacaklarının parıltısı görünecekti eteklerinden. Kulakları kepçe gibi olacaktı. Kısacası güzel olmayacaktı, ancak zar zor yüzüne bakılabilir olacaktı. Onda beni asıl ilgilendiren şey, harikulade hayasızlığıydı, bile bile işlediği ölçüsüz günahlardı. Bu kadın beni cidden çok meşgul ediyordu; beynim bu garip yaradılış ucubesi tarafından yağmalanmıştı adeta. Tam iki saat kesiksiz bu dramı yazdım.

Çok kere büyük zahmetlerle, bazen boşuna yazdığım, yazdıklarımı yırtmak zorunda kaldığım uzun aralıklarla bir yığın sayfanın hakkından gelmiş, on iki sayfa kadar başarmıştım ki yoruldum; soğuktan, yorgunluktan kaskatı kesildim, kalktım, sokağa çıktım. Zaten son yarım saatte odadaki çocukların gürültüsünden rahatsız da olmuştum; taş çatlasa bu durumda yazamazdım artık. Bunun için Drammen yolunda uzun bir gezinti yaptım, aksama kadar otele dönmedim, boyuna dramımın arkasını nasıl getireceğimi düşündüm.

O gün otele dönmeden önce, basımdan şu olay geçti:

Karl Johan caddesinde, ta aşağıda, hemen hemen istasyon meydanının orada bir kunduracı dükkanı önünde duruyordum. Ne diye tam da bu dükkanın önünde durduğumu Allah bilir! Vitrine bakıyor, ama o sırada ayakkabıya çok ihtiyacım olduğunu hiç de düşünmüyordum; zihnim buralardan çok uzakta, dünyanın başka bölgelerinde geziniyordu. Arkamdan konuşarak bir insan topluluğu geçiyor, ama ben ne konuştuklarım duymuyordum. Yüksek bir ses selam verdi:

"Merhaba!"

Matmazel'di selam veren.

Dalgın: "Merhaba!" dedim. Kısa bir zaman yüzüne baktıktan sonra tanıyabildim onu.

"Ee, ne haber?" diye sordu.

- İyilik, sağlık... Ne olsun?

- Demek yine Christie'nin yanındasınız?

- Christie mi?

- Bir gün bana Christie'ye muhasip olduğunuzu söylemiştiniz ya!

- Ha, eskiden! O adamla çalışmak imkansız; çok sürmedi. kendiliğinden kaldı o iş.

- Ne gibi?

- Şey, günün birinde bir yanlışlık yaptım...

- Sahtekarlık mı yani?

Matmazel, düpedüz, sahtekarlık mı diye soruyordu. Hatta bunu aceleyle, merakla sormuştu. Yüzüne baktım, fena halde gücenmiştim, cevap vermedim.

Beni teselli etmek için: "Yahu aldırma, en mükemmel insanın basına gelebilir bu!" dedi. Hâlâ benim bir sahtekarlık yaptığımı sanıyordu.

"Neymiş en mükemmel insanın başına gelebilen?" diye sordum. "Sahtekarlık mı? Kuzum, yoksa siz benim böyle bir alçaklık yapmış olabileceğime sahiden inanıyor musunuz?"

"Fakat azizim, siz kendiniz açıkça söylediniz ki..."

Başımı geri çevirdim, caddenin ilersine baktım. Bizden yana gelen kırmızı bir elbiseye ilişti gözlerim; bir erkeğin yanında yürüyen bir kadındı bu. Ben şimdi Matmazelle böyle bir konuşmaya dalmasaydım da adice şüphesinden dolayı ona gücenmeseydim, gücendiğim için başımı arkaya çevirmeseydim bu kırmızı elbise yanımdan geçip gidecekti de ben onun belki farkına varmayacaktım. Hem zaten bana ne? Bu elbise nedime Nagel'in elbisesi bile olsa bana ne?

Matmazel boyuna konuşuyor, hatasın tamire çabalıyordu. Bense onu dinlemiyor, gözlerimi dikmiş, bize doğru yaklaşan kırmızı elbiseye bakıyordum, içimden bir heyecan dalgası geçti; kayıp giden, incecik bir saplanış. Dalgın dalgın mırıldandım, dudaklarımı kıpırdatmaksızın mırıldandım:

"Ylajali!"

O anda Matmazel de arkasına dündü, erkekle kadını gördü, bakışlarıyla selamladı onları. Ben selam vermedim, yahut verdim belki de. Kırmızı elbise Karl Johan caddesine yukarı geçti gitti, gözden kayboldu.

"Kızın yanındaki kim?" diye sordu Matmazel.

- Görmediniz mi. Dük. "Dük" dedikleri adam. Kızı tanıyor musunuz?

- Eh, şöyle böyle. Siz tanımıyor musunuz?

"Hayır!" diye cevap verdim.

- Bana çok candan selam verdiniz gibi geldi.

- Sahi mi?

- Değil mi yoksa? Garip şey! O da hep size baktı.

"Siz bu hanımı nereden tanıyorsunuz?" diye sordum.

Aslında pek tanımıyordu. Bütün bildiği son baharda bir geceye dayanıyordu. Geçenin geç saatinde şen, taşkın üç arkadaştılar, Grand Hötel'den dönüyorlardı, Cammermeyer'in orada bu yalnız kıza rastlamışlar, laf atmışlardı. Kız önce onları terslemiş, ama bu taşkınlardan biri, gözünü daldan budaktan esirgemeyen bir delikanlı kızın yüzüne karşı, sizi evinize kadar götürebilir miyim, diye sormuştu. "Kılınıza dokunmam vallahi, sadece kapınıza kadar, evinize döndüğünüzden emin olmak için; yoksa beni bütün gece uyku tutmaz." Yürürlerken oğlan durmadan konuşmuş, sözün birini bitirip ötekine başlamış, isminin Waldemar Atterdağ olduğunu söylemiş, kendisini fotoğrafçı diye tanıtmıştı. Sonunda kız, gösterdiği soğukluktan yılmayan bu neşeli delikanlıya gülümsemek zorunda kalmış, neticede oğlan da kızı evine götürmüştü. "Ee, sonra ne oldu?" diye sordum, soluğumu kesip.

- Sonra mı? Orasını karıştırmayınız. O kibar bir kız!

Bir an sustuk, o da, ben de.

"Vay canına, Dük müydü bu ? Neydi onun o hali ?'" dedi "Matmazel" düşünceli düşünceli. "Ama bu adamla gezdikten sonra kıza kefil olamam doğrusu!"

Ben hala susuyordum. Eh, tabii, "Dük" gelirdi onun hakkından! Bundan bana ne? Ben ona

bunca cazibesiyle birlikte saadetler diliyordum! Ve hakkında en kötü şeyleri düşünerek, onu çamurlara batmış görmekten adeta zevk duyarak kendimi teselliye çalıştım. Sadece, bu çiftin önünde şapka çıkarmış olmam canımı sıkıyordu, sahiden çıkardımsa şayet. Bu gibi kimselere ne diye şapka çıkarıyordum? Onun için deli divane olduğum yoktu artık, geçmiş ola. Hem artık güzel de değildi zerre kadar; kaybetmişti, boş ver, çağı geçmişti! Yalnız bana bakmış olması mümkündü hani; buna şaşmıyordum, belki de gönlünde bir pişmanlık duygusu kımıldamaya başlamıştı. Ama bunun için de dizlerine kapanıp onu deliler gibi selamlayacak değildim ya; hele son zamanlarda fena halde solmuş, tazeliğini kaybetmiş olduktan sonra! "Kont'un olsundu, al da hayrını gör! Bulunduğu tarafa başımı bile çevirmeden mağrur ve çalımlı, önünden geçip gideceğim gün de gelirdi elbet! Bana dik dik baksa, üstelik kan kırmızı elbiseler bile giymiş olsa yapacaktım bunu, yapacaktım işte! Ha ha, bir zafer olacaktı bu! Ben bildiğim bensem dramımı geceleyin tamamlayacak, sonra da bir hafta içinde bu küçük hanıma önümde diz çöktürecektim. Bütün cazibesiyle, ha ha, olanca şirinliğiyle...

"Hoşça kalın!" dedim kısaca.

"Ama Matmazel bırakmadı beni. Sordu:

- Peki, bütün gün ne yapıyorsunuz?

- Ne yapacağım, yazıyorum tabii. Ne yaparım başka? Benim geçimim bu. Şu sıra büyük bir dram üzerinde çalışıyorum, ismi Haç işareti, ortaçağa ait bir konu.

"Yok canım!" dedi "Matmazel" ilgilenmiş, "Eh, bir de başarırsanız..."

"O bakımdan rahatım!" cevabım verdim. "Aşağı yukarı bir hafta sonra benden bahsedildiğim duyacaksınız."

Ayrıldım.

Otele gelince hemen kadını buldum, bir lamba rica ettim. Bu lamba çok önemliyidi benim için: Bu gece yatmayacaktım; dramım kafamda kıyametler koparıyor, sabaha kadar bir hayli yazabileceğimi umuyordum. Yine odalarına dönüp geldim diye surat astığını gördüğüm için, kadına bu ricamı ezile büzüle söyledim. "Fevkalade bir piyes bitirmek üzereyim." dedim. "Yalnız birkaç sahnesi kaldı. Daha henüz yeterli değil ama tiyatrolardan birinde oynanacağına bahse girerim. Eğer benden bu büyük lütfü esirgemez de..." Fakat kadının lambası yoktu. Düşünüyor, ama bir yerde lambası olduğunu hiç de hatırlamıyordu. "On ikiden sonraya kadar beklerseniz, mutfaktaki lambayı alabilirsiniz belki. Niçin gidip de bir mum almıyorsunuz?"

Sustum. Mum almaya on örem yoktu, bunu da biliyordu pekâla, işte yine kolum kanadım kırılmıştı! Şimdi hizmetçi kız da aşağıya yanımıza inmiş, artık mutfakta değil bizimle birlikte odada oturuyordu. Yani mutfaktaki lambanın kullanıldığı yoktu şimdi. Bunu düşündüm, ama hiçbir şey söylemedim.

Hizmetçi kız, birden bana: "Demin saraydan geliyordunuz galiba!" dedi. "Öğlen yemeğini orada mı yediniz?" Ve yaptığı nükteye kahkahayla güldü.

Oturdum, kağıtlarımı çıkardım, şimdilik oracıkta biraz çalışmak istiyordum. Kağıtlarımı dizlerime koymuştum, zihnimin hiçbir şeyle karışmamağı için gözlerimi döşemeden ayırmıyordum, ama boşunaydı, boşuna, bir türlü ilerleyemiyordum. Kadının iki küçük kızı içeri girmişler, gürültü ederek bir kediyle oynuyorlardı; hemen bütün tüyleri dökülmüş hasta, acayip bir kediydi bu. Çocuklar üfledikçe gözlerinden sular sızıyor, bununun suyu aşağı akıyordu. Kadının kocası ve daha birkaç kişi masa başına çökmüşler, yüz bir oynuyorlardı. Yalnız kadın her zamanki gibi çalışıyor, dikiş dikiyordu. Bu kargaşalıkta yazamadığımı pekâla görüyor, ama artık beni umursamıyordu; hizmetçi kız bana, öğle yemeğini sarayda mı yediniz, diye sorunca,

gülümsemişti hatta. Bütün ev halkı bana düşman olmuştu. İstenmeyen bir insan muamelesi görmem için, odamı başkasına devretmiş olmak ayıbı kafi gelmişti sanki. Gözleri kestane rengi, saçları alnından, göğsü dümdüz, bu bodur sokak sürtüğü hizmetçi bile, akşamları yağlı ekmek dilimimi alırken, benimle alay ediyor. "Sizin hiç Grand Hotel'e girdiğinizi görmedim de öğlen yemeklerinizi acaba nerede yiyorsunuz?" diye soruyordu. Feci durumumu biliyordu şüphesiz; biliyor ve bildiğini bana göstermekten zevk duyuyordu.

Aklım birdenbire bunlara takıldı, dramıma eklemeye tek replik bulamaz oldum. Tekrar tekrar deniyor, başaramıyordum. Beynimde acayip bir uğultu başlamıştı; sonunda talihime boyun eğdim, kağıtlarımı cebime büküp başımı kaldırdım. Hizmetçi hemen önümde oturuyordu, ona baktım, bu dar sırta, bu bir çift basık omuza baktım, daha gelişmemişlerdi bile. Bu kız neden bana saldırıyordu? Saraydan bile gelsem ona ne? Bunun ona bir zararı mı dokunurdu? Son günlerde bir sakarlık yapsam, merdivende sendelesem, yahut bir çiviye takılsa da ceketim yırtılsa pis pis gülüyordu.

Daha dün sofada fırlatıp attığım müsveddeyi almış, dramımın bu bitmiş parçasını çalarak odada yüksek sesle okumaya herkesin önünde sırf benimle eğlenmiş olmak için yapmadığını bırakmamıştı. Ben onu hiçbir zaman gücendirmemiştim, ondan bir iş istediğimi de hatırlamıyordum. Aksine, akşamları, ona rahatsızlık vermemek için yer yatağımı kendim serip düzeltiyordum. Saçlarım dökülüyor diye de eğleniyordu benimle. Sabahları elimi yüzümü yıkadığım suda saçlar yüzüyor, o bunlarla da alay ediyordu. Ayakkabılarımın her yanı berbatlaşmış, hele bir tanesini ekmek arabasına ezdirdiğimden hayır kalmamıştı; hizmetçi ayakkabılarımı da alaya alıyordu. "Allah mübarek etsin!" diyordu. "Sizi de, ayakkabılarınızı da! Şunlara bakın şunlara köpek kulübesi kadar kocaman!" Hakkı vardı, çok eskimişti kunduralar; ama ben, hele bu sırada, yenilerini alabilecek durumda mıydım?

Ben bunları düşünürken, hizmetçinin göze batan düşmanlığına bir mana veremezken, küçük kızlar yataktaki ihtiyarı kızdırmaya başladılar. Adamcağızın etrafında hoplayıp sıçrıyorlar, yaptıkları iş çok hoşlarına gidiyordu, ikisinin de ellerinde birer saman çöpü vardı, bu çöpleri adamın kulaklarına sokuyorlardı. Bir süre seyirci kaldım, karışmadım işlerine. İhtiyar, korunmak için parmağını bile oynatmıyordu; çöpü kulaklarına sokarlarken baş belalarına sadece kızgın kızgın bakıyor, çöpler kulaklarına girince de kurtulmak için başını silkeliyordu.

Bu manzara karşısında gittikçe heyecanlanıyor, gözlerimi onlardan ayıramıyordum. Babaları iskambilden başını kaldırdı çocukların marifetine güldü, olayı oyun arkadaşlarına da gösterdi, ihtiyar neden kımıldamıyordu? Çocukları niçin kollarıyla geri püskürtmüyordu? Bir adım attım, yatağa yaklaştım.

"İlişmeyin! ilişmeyin! Kötürümdür o!" diye seslendi kadının kocası. Ve ben, bu gece vakti kapı dışarı edilmek korkusundan, müdahale edersem adamı kızdırırım diye çekindiğim için, süklüm püklüm eski yerime döndüm, sükunetimi muhafaza, ettim. Aile işlerine burnumu sokup da yağlı dilimimi, yatacak yerimi ne diye tehlikeye sokacaktım? Yarı ölü bir ihtiyar uğruna aptallığın lüzumu yok! Duruyor, kendimi kaya gibi katı hissediyordum.

Bacaksızlar eziyetlerine devam ediyorlardı, ihtiyarın başını oynatması çocukları kızdırmış, onlar da bu sefer saman çöplerini onun gözlerine, burun deliklerine sokmaya başlamışlardı. Kin dolu gözlerle çocuklara bakıyordu adamcağız; bir şey diyemiyor, kollarını kıpırdatamıyordu. Birden belden yukarı doğruldu, küçük kızlardan birinin suratına tükürdü, bir daha doğruldu, ötekinin suratına tükürdü, ama ikincide rast getiremedi. Babalarının, iskambilleri fırlatıp yatağa koştuğunu gördüm. Kıpkırmızıydı yüzü, haykırdı:

- Çocukların gözlerine tükürüyorsun ha seni domuz moruk seni!

"Fakat Allah aşkına, ona rahat verdikleri yok ki!" dedim kendimi tutamayarak. Fakat hep kapı dışarı atılmak korkusunun esiriydim, hiç de öyle bağırarak söylemedim bu sözü; yalnız heyecanımdan bütün vücudum titriyordu.

Adam bana döndü:

"Aa, şuna da bak! Vay canına, size ne bundan? Çenenizi tutun siz, işte o kadar söylüyorum; en iyisi budur sizin için!"

Fakat o anda kadının da sesi yükseldi, bütün eve hakaret yağdırıyordu:

- Ya Rabbi sana sığındım, siz topunuz delisiniz, kaçıksınız!" diye bağırıyordu kadın. "Burada kalmak istiyorsanız ikiniz de kesin sesinizi, anladınız mı? Serserileri barındırdığım, yedirdiğim yetmiyormuş gibi bir de gürültü, kıyamet odada. Ama yeter artık, yeter! Hişt! Susun bakayım çocuklar, silin burnunuzu, yoksa gelirim ha! Böyle adamlar da hiç görmedim ömrümde! Sokaktan gelirler, bitlerine merhem almaya metelikleri yok, sonra da gece yarısı hır çıkarıp ev halkını birbirine düşürürler, istemem ben böyle şey, anlıyor musunuz bu evden olmayanlar çeksin gitsin buradan. Ben kendi odam da sükunet istiyorum, anlaşıldı mı?"

Hiçbir şey söylemedim, ağzımı bile açmadım; yine kapı yanına oturmuş şamatayı dinliyordum. Hep bir ağızdan bağrışıyorlardı; hatta çocuklar ve hizmetçi kavganın neden çıktığını anlatmaya kalkışmışlardı. Dilimi yutmuş gibi davranırsam tekrar yatışabilirdi ortalık: hiç ağzımı açmazsam işler büsbütün sarpa sarmazdı şüphesiz. Hem ne söyleyebilirdim ki? Dışarısı kış değil miydi, hem sonra gece değil miydi? Masaya yumruk sallamanın, hadise çıkarmanın sırası mıydı?

Aptallığın lüzumu yok! Ve ben sessizce oturuyor, bayağı kovulduğum halde çıkıp gitmiyordum evden. Tam bir vurdumduymazlık içinde renkli taş basmalı İsa tasviri asılı karşı duvara bakıyor, kadının bütün boşalışlarına karşı inatla susuyordum,

"Şayet beni istemiyorsanız, Bayan, ben mani olmam size!" dedi oyunculardan biri.

Dedi ve ayağa kalktı, öteki oyuncu da ayağa kalktı. "Hayır, seni demek istemedim. Sen de değil!" cevabını verdi kadın ikisine de. Kimi demek istediğimi söylerim ben, sırası gelince. Sırası gelince. Malum, anlaşılır kim olduğu..."

Kesik kesik konuşuyor, bana bu darbeleri küçük aralıklarla indiriyor, beni kastettiğini kafama iyice sokmak için uzattıkça uzatıyordu. "Sakin ol!" dedim kendi kendime. Sen yalnız sakin ol! Henüz gitmemi emretmedi, kesin olarak, açıkça söylemedi. Onuru bırak bir tarafa, zamansız gururu bırak! Tıka kulaklarını!.. Renkli taş baskısındaki İsa'nın saçları bir farklı yeşildi. Yeşil otlara benziyor, denebilirdi pekâla: müstesna bir isabetle ifade edilirse, gür çayır otlarına. Ha ha, tam yerinde bir buluştu bu benim için: gür çayır otları... O anda zihnimde düşünceler birbirini çağırıyor, akıp gidiyorlardı. Yeşil ottan Kitabı Mukaddes'deki yere geçtim:

Her ömür, tutuşturulmuş bir ot gibidir... Oradan her şeyin yanacağı mahşer gününe, oradan küçük bir uzaklaşma ile Lisbon zelzelesine geçtim; sonra da dökme pirinçten bir İspanyol tükürük hokkasına benzer bir şey belirdi zihnimde:

Ylajali'nin evinde gördüğüm abanoz bir kalem sapını hatırladım. Öyle öyle, faniydi her şey! Tıpkı ateşlenmiş otlar gibi! Dört tahta ile bir kefende sona eriyordu... Matmazel Andersen, Büyük kapı, sağ kolda...

Otelci kadının beni kapı dışarı atmaya kalkıştığı bu ümitsiz dakikada, benim zihnimden karmakarışık bunlar geçiyordu.

"İşitmiyor!" diye bağırdı kadın. "Gidin buradan diyorum size, anladınız mı? Allah belamı

versin ki kaçık bu adam. Fakat artık defolun, gidin derhal!"

Kapıya baktım; gitmek için değil, hayır, hiç de gitmek için değil. Küstahça bir düşünce geçti zihnimden: kapıda bir anahtar olsaydı çeviriverecek, gitmeye mecbur kalmamak için kendimi ötekilerle birlikte odaya hapsedecektim. Tekrar sokaklara düşmekten dehşet duyuyordum. Ama kapıda anahtar yoktu, ayağa kalktım, artık hiç ümit kalmamıştı.

O anda kadının sesine birdenbire adamınki karıştı. Şaşkın, durakladım. Daha demin beni tehdit eden adam, şimdi, gariptir, benden yana çıkıyordu.

"Gece vakti dışarı atamazsın. Bilirsin, cezası vardır." dedi.

Cezası olup olmadığından emin değildim, ama vardı belki de; kadın düşündü hemen, yatıştı, bana artık bir şey söylemez oldu. Akşam yemeğinde önüme iki dilim yağlı ekmek bile koydu, ama ben almadım, adama karşı duyduğum minnettarlıktan dolayı almadım, karnımı dışarıda doyurduğumu bahane ettim.

Sofaya gidip yatıyordum ki kadın peşimden geldi, kapıda durdu, gebe ve kocaman karnını çıkararak yüksek sesle:

"Ama bu son gece!" dedi. "Burada son defa uyuyacaksınız, bilmiş olun!"

"Evet, evet!" diye cevap verdim.

Yarın bir çaresine bakar, iyice ararsam barınacak bir yer bulurdum. Neresi olursa olsun bir yer bulunurdu elbet. Hemen bu gece çekip gitmekten kurtulduğum için seviniyordum.

Sabahın beşine, altısına kadar uyudum, uyandığımda ortalık henüz aydınlanmamıştı; ama yine de hemen kalktım. Soğuk yüzünden üstümdekilerle yatmıştım, daha bir şey giyinecek değildim. Otelci kadınla bir defa daha karşılaşmaktan korktuğum için biraz su içtikten sonra kapıyı sessizce açarak hemen sokağa çıktım.

Sokaklarda gördüğüm tek canlı insan, gece nöbeti tutan bir polis oldu; az sonra da birkaç adam havagazı fenerlerini söndürmeye başladılar. Gayesiz yürüyordum. Kilise caddesine geldim, kale yoluna aşağı saptım, üşümüş ve uykulu... Uzun yürüyüşten dizlerimde, sırtımda, yorgunluk hissederek, sonra çok aç, bir kanepeye oturdum, uzun zaman hayal kurdum. Tam üç hafta var ki, sadece otelci kadının sabah, akşam verdiği yağlı ekmek dilimleriyle yaşamıştan; son yediğimden bu yana, işte şimdi tam yirmi dört saat geçmiş; midem yine fena halde kazınmaya başlamıştı; mümkün olduğu kadar çabuk, bu işe bir çare bulmalıydım. Bu düşüncelerle kanepede yeniden uyuyakaldım...

Yakınımda konuşuyorlardı, beni bu konuşma uyandırdı. Biraz kendime geldikten sonra baktım gündüz olmuş, herkes ayakta, Kalktım, yürümeye başladım. Tepelerde güneş doğuyordu, gökyüzü beyaz ve inceydi. Kapalı, karanlık bunca haftadan sonra bu güzel güne kavuşmaktan duyduğum sevinçle bütün dertlerimi unuttum; bazı defalar bundan çok daha beter durumlarla karşılaştığımı hatırladım. Göğsüme vurdum, bir ufak türkü tutturdum yavaştan. Sesim öyle berbat çıkıyordu, öyle bozulmuştu ki, üzüntümden gözlerim yaşardı. Bu güzelim gün, ışıklarla yıkanan bu ak pak gökyüzü, bana pek dokundu; hüngür hüngür ağlayacaktım neredeyse. Adamın biri: "Neniz var?" diye sordu.

Cevap vermedim, yüzümü herkesten gizleyerek hızlı hızlı yürüyüşüme devam ettim.

Liman ambarlarının oraya vardım. Rus bandıralı, üç direkli bir gemi kömür boşaltıyordu; bordasında ismini okudum: Copegoro. Bu yabancı geminin güvertesinde olup bitenleri seyretmek, beni bir müddet oyaladı. Hemen hemen boşaltmıştı yükünü; gemide safra da vardı herhalde; bununla beraber su kesimi dokuz kademi buluyor, kömür hamalları ağır çizmeleriyle

güvertede gidip geldikçe bütün gemi oyuk sesler veriyordu.

Güneş, ışık, denizin tuzlu esintisi, bu hummalı neşeli çalışma, beni diriltti, kanıma canlılık, hareket sağladı. Birden hem oturur, hem de dramımdan birkaç sahne daha tamamlayabilirim diye düşündüm. Cebimden kağıtlarımı çıkardım. Bir rahibin sözlerini düzenlemeye çalışıyordum; şiddet ve hiddet dolup taşacaktı bu sözlerden; ama başaramıyordum. Rahibi geçtim, mabedin kutsallığına leke süren günahkar kadına hakimin söylediği hitabeyi yazmak istedim, yarım sayfa yazdım, durdum. Keli0melere istediğim ruhu veremiyordum. Çevremdeki iş güç, şarkılar, bocurgat gürültüleri, zincirlerin kesiksiz şakırtıları; ortaçağın dramını bir sis gibi sarması gereken uyuşuk, küflü havasına hiç gitmiyordu. Kağıtlarımı toplayıp kalktım.

Ama yine de hızımı almış bulunuyor, bir aksilik çıkmazsa bir şeyler meydana getirebileceğimi açıkça hissediyordum. Oturabileceğim bir yerim olsaydı! diye düşündüm; fakat koca şehirde bir süre için gidip sığınabileceğim sakin bir yer bilmiyordum. Başka çarem kalmıyor, "Vaterland" pansiyonuna dönmem gerekiyordu. Bu düşünce belimi büküyor, kendime bunun imkansız olduğunu söylüyor, ama yine de yürüyor, yürüdükçe yasak eve yaklaşıyordum. Şüphesiz feci bir şeydi bu, itiraf ediyordum, bir yüz karasıydı hatta, cidden büyük bir yüz karası; evet ama, ne çare! Ben kibirli değildim zerre kadar; günümüz insanları içinden en az kibirlilerden birinin de kendim olduğumu rahatça söyleyebilirdim. Ve gittim.

Sokak kapısının önünde durdum, tekrar düşündüm. Fakat ne olursa olsun denemeliydim! Hem olmayacak bir şey miydi sanki? Bir kere kaç saat için, sonra Allah korusun, bir daha buraya gelecek değildim ya! Avluya girdim. Avlunun bozuk düzen taşları üzerinde yürürken tekrar tereddüde düştüm, kapıdan dönüyordum neredeyse. Dişlerimi sıktım.

Hayır, sahte gururun yeri değil! Daha da olmazsa Allaha ısmarladık demeye, doğru dürüst veda etmeye, kusurumu bağışlatmaya geldiğimi söyler, özür dilerdim. Hol kapışım açtım.

İçeri girince donup kaldım. Hemen önümde, ancak iki adım ötemde kadının kocası, şapkasız, ceketsiz duruyor, anahtar deliğinden odayı gözetliyordu. Eliyle sesimi çıkarmamamı işaret etti, yine delikten içeri baktı. Gülüyordu. "Gelin!" diye fısıldadı.

Ayaklarımın ucuna basarak yaklaştım.

"Bakın!" dedi, hafif ve canlı bir gülüşle güldü, "İçeriye bakın. Hi hi! Yatmışlar! ihtiyara bakın! Görebiliyor musunuz ihtiyarı?"

Yatakta, tam da renkli taş basması İsa tasvirinin altında, karşımda iki siluet gördüm: otelci kadınla yabancı dümenci. Kadının bacakları karanlık yatakta beyaz beyaz ışıldıyordu. Ve öteki duvardaki yatağında kadının babası kötürüm ihtiyar oturuyor, önüne doğru eğilmiş, her zamanki gibi iki büklüm, kımıldayamadan onları seyrediyordu... Adama döndüm. Kahkahayla gülmemek için kendini zor tutuyor, parmaklarıyla burnunu sıkıyordu.

"İhtiyarı gördünüz mü?" diye fısıldadı. "Hay Allah, ihtiyarı gördünüz mü? Durmuş da seyrediyor!" Adam yine anahtar deliğine eğildi.

Pencere kenarına gidip oturdum. Bu sahne bütün düşüncelerimi insafsızca allak bullak etmiş, zengin ilhamımın canına okumuştu. Peki ama, bana ne? Adamın kendisi razı olduktan sonra, hatta bundan zevk aldıktan sonra benim bu işi kendime dert edinmem için sebep yoktu ki! İhtiyara gelince, ihtiyar ihtiyardı işte! Belki de bakmıyordu bile, oturmuş da uyuyordu belki! Hatta ölmüş olmadığı ne malum? O haliyle ölüp kalmış olsaydı şaşmazdım hiç. Bir vicdan rahatsızlığı duymuyordum.

Yeniden kağıtlarımı çıkardım, eserimle ilgisi olmayan bütün düşünceleri zihnimden kovmak istedim. Hakimin konuşmasında bir cümlede kalmıştım: Tanrı ve kanun bana bunu emreder,

hükema meclisi bana bunu emreder, kendi vicdanım bana bunu emreder... Kendi vicdanının ona neyi emrettiğini düşünmek üzere pencereden dışarı baktım. Odadan hafifçe bir gürültü geliyordu. Bu beni zerre kadar ilgilendirmezdi, zerre kadar. Hem ihtiyar ölmüştü, sabahleyin belki de saat dörde doğru ölmüştü. Şu halde bu gürültünün manası benim için sahiden de önemli değildi. Hay kör şeytan, hep oturmuş bunu ne diye dert ediyordum kendime? sakin ol!

Kendi vicdanım bana bunu emreder...

Ama her şey bana karşı birlik olmuştu. Adam, anahtar deliği basında hiç de sessiz durmuyordu. Arada bir tutuk kahkahasını doyuyor, omuzlarının sarsıldığını görüyordum; sokakta da zihnimi dağıtan işler oluyordu. Oğlanın biri karşı kaldırıma oturmuş, kendi kendine bir şeyler yapıyordu, dünyasına dalmıştı; birkaç kağıt şeridi birbirine bağlıyor, kimseciklere bir zararı dokunmuyordu. Birden ayağa fırladı, küfretmeye başladı. Geriye doğru gitti, bir adam gördü, kızıl saçlı boylu boslu bir adam. Adam birinci katta açık bir pencereden eğilmiş, çocuğun başına tükürmüştü. Çocuk öfkesinden kuduruyor, pencereye yukarı boyuna küfrediyor, adam da çocuğun yüzüne karşı gülüyordu. Belki baş dakika böyle geçti. Çocuğun ağlayışını görmemek için geri döndüm.

Kendi vicdanım bana bunu emreder, ki...

İlerlemem imkansızdı. Sonunda gözlerinim önünde kıvılcımlar çakmaya başladı, yazıp bitirdiğim kısımları da işe yaramaz buldum, rezil denecek kadar saçma sapan şeylerdi hepsi, insan nasıl olur da ortaçağda vicdandan bahsedebilirdi? Vicdan ancak dans hocası Shakespeare tarafından icat edilmişti; dolayısıyla benim bütün hitabem yanlış oluyordu. Peki ama, bu sayfalarda şu kadarcık olsun işe yarar bir şey yok muydu? Hapsine çabucak yeniden bir göz gezdirdim. şüphemin yersizliğini hemen anladım; fevkalade pasajlar bulmuştum, öyle uzun kısımlar vardı ki gayet orjinaldiler. İşe bir daha sarılmak, dramı sona erdirmek isteği, sarhoş eden bir ihtiras gibi gönlümü doldurdu.

Yerimden kalktım, adamın öfkeli işaretine aldırmaksızın kapıya doğru yürüdüm. Kararım kesin, holden çıktım, üst katın merdivenlerini tırmandım, eski odama girdim. Dümenci yoktu nasıl olsa birazcık burada oturmaktan beni kim men edecekti? Eşyalarına dokunmaz, masasını bile kullanmazdım; kapının yanında bir iskemleye çöker, buna da eyvallah derdim. Sabırsızlanarak, kağıtlarımı derhal dizlerime yaydım.

Birkaç dakika her şey yolunda gitti. Kafamda konuşmalar peş peşe sıralanıyor, ben, de durmadan yazıyordum". Sayfalar birbiri ardına doluyordu. Dolu dizgin ilerliyor, ilhamınım sarhoşluğuyla hafiften inliyordum, kendimden geçmiştim adeta. O dakikalarda işittiğim tek ses, kendi memnun iniltilerim oldu. Aklıma ayrıca çok da güzel bir fikir gelmişti. Dramımın belli bir yerinde bir kilise çanı çalmaya bağlıyacak, o da işe karışacaktı. Her şey fevkalade gidiyordu.

Birden merdivende ayak sesleri duydum. Ürperdim, deliye döndüm, adeta. Tetikte, ürkek, uyanık, her şeyden korkarak, açlıktan heyecan içinde öylece oturuyordum; kulak kesilmiş, kurşun kalemim elimde, dışarısını dinliyor, artık tek kelime yazamıyordum. Kapı açıldı; aşağı odadaki çift, içeriye girdiler.

Daha ben af dilemeye vakit bulamadan otelci kadın afallamış, şaşırmış bastı yaygarayı: "Ya Rabbi sen bilirsin, sana sığındım, işte yine gelmiş, oturuyor!"

"Affedersiniz!" dedim, gerisini de getirmek istiyordum, ama imkan bulamadım.

Kadın kapıyı ardına kadar açıp haykırdı:

"Derhal defolup gitmezseniz, Allah belamı versin, polis çağırırım."

Ayağa kalktım.

"Size bir Allah'a ısmarladık demek istemiştim." diye mırıldandım. "Sizi bunun için bekliyordum, hiçbir şeve elimi sürmedim, buracıkta şu iskemlede oturdum..." "Eh, ne çıkar!" dedi dümenci. "Canım, var mı zararı?"

"Bırakın şu adamı!"

Merdivenleri inince aşağıda, beni mümkün olduğu kadar çabuk dışarı atmak için adım adım takip eden bu karnı burnunda karıya birdenbire müthiş hırslandım, bir an durdum, ağzım en adi hakaretlerle doluydu, bunları onun suratına fırlatmaya hazırlanıyordum. Ama tam zamanında aklımı başıma topladım, sustum. Yabancı adama karşı duyduğum minnettarlıktan dolayı sustum, adam kadının peşinden geliyordu, söyleyeceklerimi duyacaktı. Kadın hâlâ peşimi bırakmıyor, durmadan hakaret yağdırıyor, diğer yanda attığım adımlarla birlikte benim de kızgınlığım arttıkça artıyordu.

Avluya çıktık; ben çok yavaş yürüyor, hala kadınla çatışsam mı diye düşünüyordum. O anda duyduğum hiddetten kahrolmuşum; en korkunç şekilde kan dökmeyi, kadim bir anda ölü olarak yere serecek bir yumruk atmayı, karnına bir tekme savurmayı düşünüyordum. Sokak kapısından içeriye, bir uşak girdi, yanımdan geçerken bana selam verdi, selamını almadım. Arkamdaki kadına yöneldi, ona beni sorduğunu duydum, ama geri dönmedim.

Kapıdan dışarı bir iki adım atmıştım ki uşak arkamdan yetişti, tekler selam verip durdurdu beni. Bana bir mektup uzattı. Hızla ve isteksiz, zarfı yırttım, zarftan kağıt para bir on kron çıktı; ne bir mektup, ne bir kelime.

Adamın yüzüne baktım, sordum:

"Bu ne maskaralık? Kim gönderdi bunu?"

"Bilmiyorum." dedi uşak. "Bir hanım verdi."

Öylece durdum. Uşak gitti. Parayı tekrar zarfa soktum, avucumda sıkıp buruşturarak geri döndüm, kapıdan doğru hâlâ peşim sıra bakan kadına yürüdüm, parayı kadının suratına fırlattım. Hiçbir şey demedim, tek söz söylemedim. Yalnız, uzaklaşmadan önce, kadının, buruşmuş zarfı açıp içine baktığım gördüm...

Ha ha, sahne diye buna derlerdi işte! Tek söz söylememek, bu bayağı kadına hitap etmemek, koca bir banknotu gayet sakin buruşturup buruşturup peşine düşenin ayaklarına atıvermek! Yaman bir sahne idi bu! Bu hayvanlara böylesi gerekirdi...

Tomte caddesiyle istasyon meydanının kavşağına varacağım zaman sokak, gözlerimin önünde birdenbire fırıl fırıl dönmeye başladı; kafamın içi uğulduyordu, bir evin duvarına yıkıldım. Artık yürüyemiyor, eğri duruşumu düzeltip doğrulamıyordum bile. Duvara nasıl devrildimse öyle duruyor, şuurumu kaybettiğimi hissediyordum. Çılgınca, öfkem bu bitkinlik nöbetiyle daha da çoğaldı, ayağımı kaldırıp yere vurdum. Kuvvetimi toplayabilmek için mümkün olan her şeye başvurdum, dişlerimi sıktım, alnımı kırıştırdım. ümitsizce gözlerimi döndürdüm, sonunda faydasını da gördüm. Zihnim duruldu; çözülmek, ölmek üzere olduğumu anladım. Ellerimi uzattım, dayanarak kendimi duvardan kopardım sokak etrafımda hâlâ dönüyordu. Hırsımdan hıçkırmaya başladım; ruhunum derinlerinde dermansızlığımla boğuşuyor, yere devrilmemek için mertçe dayatıyordum; yıkılmak istemiyor, ayakta ölmek istiyordum, iki tekerlekli bir yük arabası ağır ağır geçiyordu; arabada patates olduğunu gördüm, ama hırsımdan, inadımdan bunların patates değil lahana olduklarını iddia ettim; lahana bunlar, diye büyük büyük yeminler ettim. Ne söylediğimi kulaklarım işitiyordu...

Vakit geçti. Bir merdiven basamağına çöktüm, boynumdaki alnımdaki terleri kuruladım, derin nefes aldım, kendimi sakin olmaya zorladım. Güneş batıyor, akşam oluyordu. Yeniden durumumu düşünmeye başladım. Açlık şirretliğini arttırmaya başlamıştı, birkaç saat sonra gece olacaktı yine. Henüz vakit varken bu işe bir çare bulmalıydı. Düşüncelerim tekrar, atıldığım pansiyon etrafında dolaşmaya başlamışlardı. Oraya asla dönmek istemiyor, ama orasını düşünmekten yine de kendimi alamıyordum. Aslında, beni kapı dışarı etmekte haklıydı kadın. Parasını ödemedikten sonra bir aileden beni yanlarında barındırmalarını nasıl bekleyebilirdim:

Üstelik kadın bana ara sıra, yiyecek de vermişti; hatta dün kendisini o kadar kızdırdığım halde önüme iki dilim yağlı ekmek koymuş, iyi kalpliliğini göstermişti; çünkü bu dilimlere muhtaç olduğumu biliyordu. Şu halde hiçbir şeyden şikayete hakkım yoktu; basamakta otururken, hareketimden ötürü, kendi kendime kadından af dilemeye, yalvarıp yakarmaya başladım. Hele son defaki nankörlüğüme, parayı yüzüne fırlatmış olmama içimde acı bir pişmanlık duyuyordum...

On kron! Bir ıslık çaldım. Uşağın getirdiği zarfı gönderen kimdi acaba? Bunu ancak o anda düşünebildim, durumu hemen kavradım. Acıdan, utançtan hasta, sesim kısık, birkaç kere "Ylajali!" diye mırıldandım başımı salladım.

Karşılaştığımda yarımdan mağrurca geçip gitmeye, ona olanca kayıtsızlığımı göstermeye daha dün karar vermemiş miydim? Bunun yerine sadece onu kendime acındırmış, ondan bir merhamet sadakası koparmıştım. Hayır, hayır, hayır, alçalışlarımın sonu gelmiyordu bir türlü! Ona karşı bir kere olsun şerefli bir durumum olduğunu iddia edemezdim; alçalıyor, ne yana dönsem düşüyor, diz üstü çöküyor, yerin dibine geçiyor, şerefsizliğe batıyor, bir daha da asla yükselemiyordum. Bundan daha derini olamazdı artık! On kronu sadaka diye kabul etmek, veren gizli sahsa gerisin geri fırlatamamak, uzatılır uzatılmaz iki elle kapmak, bırakmamak, ruhun ta derinlerindeki tiksintiye rağmen kira karşılığı olarak kullanmak...

Ben bu kronu ne yapıp yapıp tekrar elde edemez miydim? Otelci kadına gidip parayı geri almak, olacak şey değildi pek. Düşünürsem bir başka yolu bulunurdu bunun, kendimi iyice zorlayıp düşünürsem! Burada her zamanki gibi düşünmekle iş bitmiyordu; bütün varlığımla düşünmeli, bu on kronun bir çaresini bulmalıydım. Var kuvvetimle düşünmeye başladım. Saat dörttü aşağı yukarı, bir iki saat içinde dramımı bitirebilirsem tiyatro müdürüne gidebilirdim. Eserimi çıkardım, ne yapıp yapıp son üç, dört sahneyi de tamamlamak istiyordum. Düşünüyor, ter döküyor, baştan sona yazdıklarımı okuyor, ama ilerleyemiyordum. Aptallık etme, inadı bırak! diyordum. Gelişigüzel, çabuk bitirmek için, ilerlemek için aklıma ne gelirse kağıda geçiriyordum. Büyük dakikalarımdan bir yenisiyle baş başa olduğumu düşünmek istiyor, kendimi kandırıyor, göz göre göre aldatıyor, kelimeleri aramama hiç gerek yokmuş gibi bir çırpıda yazıyordum. Arada: "Mükemmel: Bulunmaz şey!" diye mırıldanıyor, durmadan yazıyordum.

Ama, derken, son yazdığım replikler bana pek şüpheli göründü; ilk sahnelerdeki konuşmaların yanında sırıtıyorlardı. Rahibin sözlerinde hiç de ortaçağ yoktu üstelik. Kurşun kalemi dişlerinim arasında ısırdım, yerimden fırladım, eserimi yırttım, teker teker bütün sayfaları parçaladım. Şapkamı yere atıp ayağınım altında çiğnedim. Mahvoldum; diye mırıldandım. Baylar, bayanlar, ben mahvoldum! Böyle diyor da başka bir şey demiyor, bir yandan da şapkamı çiğniyordum.

Birkaç adım ötemde bir polis durmuş, bana bakıyordu; sokağın ortasına dikilmiş, başka şeye değil, sadece bana bakıyordu. Basımı çevirince bakışlarımız karşılaştı; herhalde epey zamandır bakıyordu bana. Yerden şapkamı aldım, başıma geçirdim, yanına gittim.

"Biliyor musunuz, saat kaç acaba?" diye sordum. Saatini çıkarmadan önce bir süre bekledi,

gözlerini benden ayırmıyordu.

"Tam dört!" dedi.

"Çok doğru!" dedim. "Tam dört, çok doğru! Bakıyorum, işinizin ehlisiniz, sizi unutmayacağım."

Böyle deyip ondan ayrıldım. Bana son derece şaşmıştı; duruyor, ağzı açık, arkamdan bakıyor, saatini hâlâ elinde tutuyordu. Hotel Royal'ın önüne vardığımda dönüp geriye baktım: hâlâ aynı pozda duruyor, gözleriyle beni takip ediyordu.

Ha hay, hayvanlara böyle muamele edilirdi işte. Edepsizliği sonuna kadar götürerek! Hayvanlara bu tesir eder, onları bu korkuturdu... Memnundum kendimden, çok memnun;

bir şarkı parçası mırıldanmaya başladım. Heyecansız, acısız, ıstırapsız, bir rahatsızlık bile duymadan yürüyordum; bir tüy kadar hafif, çarşı meydanını geçtim, satış barakalarının orada geri döndüm. Kurtarıcı kilisesi önünde bir kanepeye oturdum.

On kronu geri göndermişim, göndermemişim, ikisi de aynı kapıya çıkmaz mıydı sanki! Kabul ettiğime göre, bu para benim olmuştu; parayı yollayan muhtaç durumda değildi şüphesiz. Yüzde yüz bana gönderildiğine göre almam gerekiyordu, uşağa bırakamazdım ya! Aldığınım yerine başka bir on kron göndermek de imkansızdı. Şu halde yapılacak bir şey kalmıyordu.

Çarşıdaki kaynaşmayı seyrederek zihnimi önemsiz şeylerle oyalamayı denedim; fakat yapamıyor, hep de on kronu düşünüyordum. Sonunda yumruklarımı sıktım, içerledim. Parayı geri gönderecek olursam onu kırmış olurum, dedim; o halde niçin yapayım bu işi? Ben her şeye karşı üzerime düşen vazifeyi yapmak, başımı gururla sallayıp hayır, teşekkür ederim, demek istiyordum. Şimdiyse bunun neye varacağım görüyordum, işte yine sokaklardaydım Elime bulunmaz fırsat geçtiği halde sıcak barınağımı bırakmış, gururum yüzünden daha ilk kelimede parlamış, on kronu sağa sola savurduğum gibi basıp gitmiştim... Yerimden olduğum, tekrar müşkül durumlara düştüğüm için kendimi insafsızca sorguya çekiyordum.

Fakat hepsinden iğreniyordum! Ben on kron dilenmemiştim, ben bu parayı elimde tutmamışım bile; hemen vermiş, yüzlerini bir daha görmeyeceğim kaba insanlara devretmiş, onlara olan borcumu ödemiştim, ben böyle idim, icap edince son santimine kadar öderdim. Ylajali, benim tanıdığım Ylajali ise bana bu parayı gönderdiğine pişman olmazdı; o halde ben niçin kendi kendimle çekişiyordum? Bana ara sıra bir on kron göndermek onun yapabileceklerinin en azıydı hemen hemen. Kızcağız bana aşıktı, ha hay, hatta belki de çıldırasıya aşıktı... Bu düşünce enikonu koltuklarımı kabarttı. Şüphesiz aşıktı bana, kızcağız!..

Saat beş oldu. Uzun, sinirli uyarımlar sonunda tekrar takatim kesildi, kafamdaki o boş uğultuyu tekrar duymaya başladım. Gözlerimi tam karşıya boşluğa diktim, Fil eczanesinin oraya baktım. Açlık içimde kuduruyor, çok acı çekiyordum. Öylece oturmuş, havaya bakarken önünde yavaş yavaş bir siluet belirdi; derken açıkça gördüm, tanıdım. Eczanenin yanındaki pastacı kadındı bu.

İrkildim, kanepede doğruldum, düşünmeye koyuldum. Evet, ta kendisi, aynı kadın, aynı tezgah gerisinde, aynı yerde! Hafif tertip bir iki ıslık çaldım, parmaklarımı şaklattım, kalkıp eczaneye doğru yürümeye başladım. Sersemliğin lüzumu yok! Ha bir çırağın parası olmuş, ha bir satıcının Kongsberg gümüşünden çil çil Norveç Pfennig'leri, vız gelirdi bana! Gülünç olmak istemiyordum, fazla gururdan ölebilirdi insan.

Köşeye vardım, kadını göz hapsine alıp dikildim karşısına. Bir tanıdık gibi gülümsedim, başımı salladım; sözlerimi tekrar gelişimi tabu gösterecek şekilde sıralıyordum. "Merhaba!" dedim. "Beni tanımadınız galiba?"

Ağırdan alarak: "Hayır!" dedi, yüzüme baktı.

Beni tanımayışı çok hoş bir şakaymış gibi, daha da gülümsedim, devam ettim:

"Unuttunuz mu, hani size birkaç kron vermiştim? Yanılmıyorsam verirken de hiçbir şey dememiştim, adetimdir bu benim, üstünde durmamıştım. Namuslu kimselerle, alışverişte insanın önceden anlaşmasına, önemsiz şeyler için anlaşma yapmasına ne hacet. Evet, o zaman size o parayı işte ben vermiştim."

- Aa, sahi sizdiniz! Evet, hatırladım, şimdi çok iyi tanıdım sizi; düşünüyorum da...

Paraya teşekkür etmesini önlemek istedim, bunun için de bir yandan gözlerimle tezgahta yiyecek araştırarak derhal cevap verdim:

- Evet, şimdi de pastaları almaya geldim.

Kadın anlamadı.

"Pastaları!" diye tekrar ettim. "Şimdi de pastaları almaya geldim. Şüphesiz bir kısmını, birinci partiyi. Bugün için hepsi lazım değil bana."

"Pastaları almaya mı geldiniz?" diye sordu kadın. "Evet, tabii bunun için geldim!" diye cevap verdim. Pastaları almaya geldiğimi hemen anlaması gerekirmiş gibi yüksek sesle güldüm. Tezgahtan da küçük bir çörek alarak yemeye başladım.

Kadın bunu görünce kovuğunda doğruldu, mallarını korumak ister gibi bir davrandı şöyle; bunları çalmaya gelmiş olabileceğimi beklemediğini hissettirdi.

"Değil mi ya?" dedim, "öyle değil mi?"Fakat yaman kadındı doğrusu! Birisi ona bir miktar emanet para versin de sonradan gelip geri istemesin, hayatında böyle bir şey görmüş müydü? Yoo! Şu halde? Yoksa öylece önüne bırakı. Verdim diye bu parayı çalınmış para mı sanmıştı ? Hayır, hiç de öyle zannetmişe benzemiyordu. Buna da söz yok, bu da cidden iyi bir şey! Beni namuslu bir adam bilmesi, nasıl diyeyim, onun kibarlığını gösteriyordu. Ha ha! Cidden pek hoştu doğrusu!

"Peki ama, ne diye verdiniz bana o parayı?" Kadın kızmıştı, bağırıyordu.

O parayı ona niçin verdiğimi açıkladım, sesimi yavaşlatarak, hüküm verir gibi, anlattım bunu: "Bu benim adetimdir, ben böyle yaparım, çünkü bütün insanları çok dürüst kabul ederim ben. Ne zaman birisi bana bir senet yapmayı teklif etse başımı kaldırır: Hayır derim. Mersi! Allah şahidimdir, ben böyle yaparım."

Fakat kadın hâlâ anlamıyordu.

Başka çarelere başvurdum, sert konuştum, her türlü manasızlığı yasak ettim kendime. "Hiç olmadı mı, bir müşteri sizden alacağı şeylerin parasını hiç önceden, peşin olarak vermedi mi?" diye sordum. "Paralı müşteriler demek istiyorum, mesela, bir konsolos? Hiç olmadı mı? Bunun her gün rastlanan bir şey olduğunu eğer siz bilmiyorsanız bunda benim suçum ne? Başka memleketlerde adettir bu. Siz yurt dışına hiç çıkmadınız herhalde? Hayır, ya! Şu halde bu meselede siz bir fikir beyan edemezsiniz ki..." dedim ve tezgahtaki pastalara el attım.

Kadın, kızgın, homurdanıyor, bir şey almama ille de müsaade etmek istemiyordu; hatta pastanın birini elimden çekip tekrar yerine koydu, içerledim, tezgaha bir yumruk indirdim, kadını polisle tehdit ettim, "İnsaflı davranıyorum." dedim. "Benim olan pastaların hepsini alsam siz iflas edersiniz, size verdiğim para o kadar çoktu çünkü. Fakat ben param kadarım almıyorum, paramın yarı karşılığını alıyorum sadece. Bir daha da gelmeyeceğim üstelik. Allah korusun, madem ki böylesiniz!"

Nihayet kadın dört beş parça pasta koydu önüme; bunlara öyle yüksek bir fiyat biçti ki eh iste o kadar olur. Verdiklerini alıp gitmemi söyledi. Ben hâlâ çekişiyordum; en azından bir kronumu dolandırdığını iddia ettim, ayrıca aşırı fiyatla beni sömürdüğümü söyledim, Biliyor musunuz, bu dolandırıcılığın cezası olduğunu?" diye sordum. "Allah esirgesin. Ömrünüz boyunca hapislerde çürürsünüz, sizi ihtiyar hurda sizi!" önüme bir pasta daha fırlattı, dişlerim gıcırdatırcasına gitmemi söyledi.

Ayrıldım.

Hıh, böylesine numaracı bir pastacı kadına da hiç rastlamamıştım! Çarşıyı geçerken bir yandan pastaları yiyor, bir yandan yüksek sesle bu kadının edepsizliğini konuşuyordum. Birbirimize söylediklerimizi tekrarlıyor, kendimi ondan çok üstün buluyordum. Herkesin önünde göre göre pastaları atıştırıyor, bir yandan kendi kendime söyleniyordum.

Pastalar peş peşe yok oluyor, ne kadar yesem banamısın demiyordu, açtım iliklerime kadar. Hay Allah, yetmeyişi ne fena! Açlığım öyle deşilmişti ki sonuncu pastada, bunu başından beri Vognmand caddesindeki oğlana, kızıl sakallı adamın başına tükürdüğü çocuğa saklamayı düşündüğümü unutuyor, onu da yiyordum az kaldı. O çocuk bir türlü aklımdan çıkmamış, yerinden fırlayışını, ağlayıp lanet edişini unutamamıştım. Adam başına tükürünce pencereme doğru dönmüş, sanki benim de gülüp gülmeyeceğimi görmek istemişti. Gidersem onu yine orda bulur muydum acaba Vognmand caddesine çabuk varmak için kendimi zorluyordum; dramımı yırttığım yere geldim, birkaç kağıt parçası yerde duruyordu hâlâ; demin şaşkına çevirdiğim polisin uzağından geçtim; oğlanın oturmuş olduğu kaldırım kenarına vardım nihayet.

Yoktu çocuk. Sokak hemen hemen boştu. Karanlık basmıştı, çocuğu göremiyordum, evine girmişti herhalde. Pastayı dikkatle kapının kenarına koydum, kapıyı hızlıca çalip hemen uzaklaştım. Görür dedim kendi kendime, dışarı çıkarsa hemen görür! Çocuk pastayı bulacak diye duyduğum aptalca sevinçten gözlerim yaşardı.

Tekrar demiryolu rıhtımına gittim.

Artık açlığım geçmişti, fakat yediğim şekerli şeyler midemi bulandırıyordu. En çılgınca düşünceler kafamda yeniden tepinmeye başlamışlardı: Gizlice bu gemilerden birinin halatlarını kessem nasıl olurdu? Yangın var, diye bağırmaya başlasam ansızın? Rıhtım boyunca yürüyüşüme devam ettim, bir sandığın üzerine oturdum, ellerimi kavuşturdum; kafamın gittikçe daha fazla karıştığım hissediyordum. Hiç kımıldamıyor, kendimi koyvermemek için hiçbir teşebbüste bulunmuyordum.

Oturmuş, Rus bandıralı gemiye, Copegoro'ya bakıyordum. Küpeştede bir adam gördüm, kırmızı iskele fenerleri adamın başını aydınlatıyordu, ayağa kalkıp uzaktan onunla konuşmaya başladım. Belli bir maksatla söylemiyor, cevap dahi beklemiyordum. Sordum:

- Hareket bu akşam mı, Kaptan?

"Evet, biraz sonra!" cevabım verdi adam. İsveççe konuşuyordu. Şu halde Finlandiyalı, diye düşündüm.

"Ha ha. Bir adama ihtiyacınız var mı?" Var da dese, yok da dese, o anda hepsi birdi; vereceği cevap aynıydı benim için. Bekledim, yüzüne baktım.

"Hayır!" dedi. "Bize genç bir tayfa lazım."

Genç tayfa! Bir silkindim, gizlice gözlüğümü çıkarıp cebime soktum, iskeleden güverteye çıktım.

"Denizci değilim." dedim. "Ama ne iş verirseniz yaparım. Yolculuk ne tarafa?"

- Safra var, gemide, Leeds'e gidiyoruz, oradan kömür yükleyip Cadix'e gideceğiz.

Musallat oldum adama.

- Benim için hepsi bir, neresi olursa olsun. Ben işime bakarım.

Adam durakladı, yüzüme baktı, düşündü:

"Hiç sefere çıkmadın mı?" diye sordu.

"Hayır. Ama dedim ya, siz bir iş verin bana, yaparım."

- Her şeye alışkınım ben.

"Tekrar düşündü. Bu gemiyle gitmeyi, kafama iyice koymuştum o anda; yine karaya defedilebilirim, diye ödüm kopuyordu.

"Ee, ne diyorsunuz, Kaptan?" diye sordum nihayet. "Ne olursa olsun sahiden yaparım. Söz! Bana gösterilenden daha fazlasını yapmazsam şerefsizim, icap ederse ardarda üç vardiya beklerim. Bu benim hoşuma gider, dayanırım, da!" Son sözlerim üzerine hafifçe gülümseyerek: "Peki, peki, görelim bakalım!" dedi Kaptan. "Olmazsa İngiltere'de ayrılırız." "Tabii!" diye cevap verdim, sevinçli. Daha olmazsa İngiltere'de ayrılabileceğimizi tekrarladım.

Sonra, Kaptan bana yapacağım işi gösterdi...

Limandan ayrıldık. Hararetten, bitkinlikten terlemiş bir halde doğruldum, şöyle bir karaya baktım; şehre ve Kristiania'ya şimdilik hoşça kal, dedim.

Bitti…